

**Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska
dla Powiatu Ławskiego
na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016**

**Starostwo Powiatowe w Ławie
ul. Gen. Wł. Andersa 2A
14-200 Ława**

Ława, wrzesień 2009

Spis treści

I.WSTĘP	3
I.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	3
I.2. CEL OPRACOWANIA PROGRAMU	3
I.3. ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA.....	5
II.OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM	6
III.UWARUNKOWANIA PROGRAMU	12
III.1. ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ	12
III.2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA.....	12
III.3. PRZYJĘTE KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU IŁAWSKIEGO	19
III.3.1. <i>Przyjęte w obowiązujących dokumentach strategicznych kierunki działań w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu.....</i>	<i>21</i>
III.4. STOPIEŃ REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU IŁAWSKIEGO NA LATA 2004-2007 Z UWZGLĘDNIENIEM LAT 2008-2011.....	23
IV.CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2009-2012	34
IV.1. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO.....	34
IV.1.1. <i>Ochrona przyrody i krajobrazu.....</i>	<i>34</i>
IV.1.2. <i>Ochrona i zrównoważony rozwój lasów</i>	<i>38</i>
IV.1.3. <i>Ochrona powierzchni ziemi.....</i>	<i>41</i>
IV.1.4. <i>Gospodarowanie zasobami geologicznymi.....</i>	<i>44</i>
IV.2. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII.....	46
IV.2.1. <i>Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią.....</i>	<i>46</i>
IV.2.2. <i>Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.....</i>	<i>50</i>
IV.3. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE.....	52
IV.3.1. <i>Jakość wód.....</i>	<i>52</i>
IV.3.2. <i>Gospodarka odpadami.....</i>	<i>62</i>
IV.3.3. <i>Jakość powietrza atmosferycznego</i>	<i>67</i>
IV.3.4. <i>Hałas.....</i>	<i>69</i>
IV.3.5. <i>Promieniowanie elektromagnetyczne</i>	<i>70</i>
IV.3.6. <i>Awarie.....</i>	<i>71</i>
IV.4. OCHRONA KLIMATU I ZAPOBIEGANIE NISZCZENIA OZONU STRATOSFERYCZNEGO.....	72
IV.5. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	74
V.HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU.....	76
VI.OCENA REALIZACJI PROGRAMU	85
VII.NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU.....	89
VIII.SPIS RYSUNKÓW	92
IX.SPIS TABEL	93

I. WSTĘP

I.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Obowiązek opracowania powiatowego programu ochrony środowiska wynika z art. 17 ust. 1 i art. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” (Tekst jednolity Dz. U. 2008r. Nr 25, poz. 150).

Poprzedni „Program ochrony środowiska dla powiatu iławskiego na lata 2004 – 2011” został przyjęty przez Radę Powiatu uchwałą Nr XIV/91/2003 z dnia 30.12.2003r.

Na podstawie art. 14 ust. 2 w/w ustawy program jest opracowywany zgodnie z polityką ekologiczną państwa na okres 4 lat. Aktualnie polityka ekologiczna państwa została przyjęta na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016. Niniejszy dokument stanowi aktualizację obowiązującego dotychczas Programu Ochrony Środowiska dla powiatu iławskiego, a zatem stanowi realizację powyższych zapisów prawnych.

Do opracowania „Programu ochrony środowiska dla powiatu iławskiego na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016” przystąpiono w oparciu o wynik postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie artykułu 10 ustawy Prawo zamówień publicznych (Tekst jednolity Dz. U. z 2007r., Nr 223, poz. 1655 z późn. zm.) przeprowadzonego przez Starostwo Powiatowe w Iławie. Na jego podstawie w dniu 27 lutego 2009 r. zawarto umowę, pomiędzy Starostwem Powiatowym, a Firmą EkoKoncept s.c. z Olsztyna, wybraną w drodze powyższego postępowania na wykonawcę projektu.

Aktualizacji w stosunku do poprzedniego Programu Ochrony środowiska podlegać będzie stan wyjściowy oraz kierunki działań wskazane do realizacji. Zmiany wynikają z obowiązku aktualizacji programu co 4 lata oraz w przypadku kierunków działań ze zmian kompetencyjnych organów administracji publicznej.

I.2. CEL OPRACOWANIA PROGRAMU

Opracowanie powiatowego programu ochrony środowiska ma na celu realizację polityki ekologicznej państwa i województwa.

W ramach programu zostały opracowane cele ekologiczne wraz z kierunkami działań poprzedzone stanem wyjściowym oraz listę przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2009 – 2012 ujęte w blokach tematycznych. Przedstawione działania pozostają w ścisłej relacji z celami wyznaczonymi w dokumentach na szczeblu państwowym i wojewódzkim.

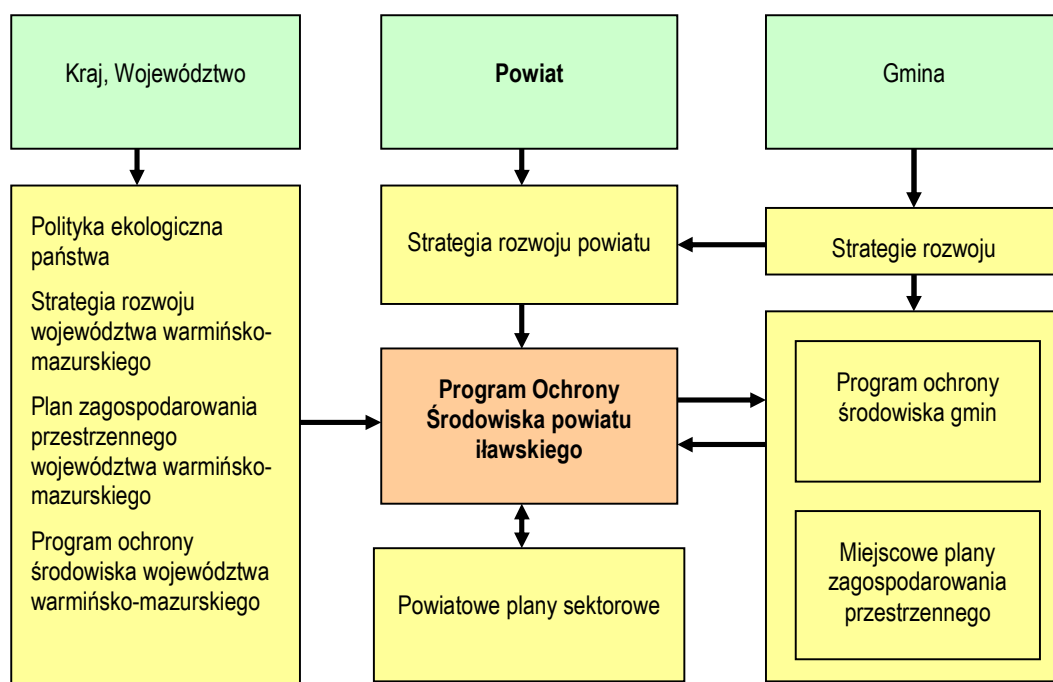
Do prac nad niniejszym programem wykorzystano następujące opracowania i materiały:

1. Polityka ekologiczna państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014,
2. Polityka ekologiczna państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016,
3. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami,
4. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
5. Krajowy Program Zwiększania Lesistości,
6. Narodowa Strategia Gospodarowania Wodami,
7. Program Ochrony Środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014,
8. Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska województwa warmińsko-mazurskiego,
9. Plan zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
10. Plan Gospodarki odpadami województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2007-2010,
11. Regionalny Program Operacyjny Warmia Mazury 2007-2013,
12. Wojewódzki program zwiększania lesistości na lata 2001-2010,
13. Program Ekoenergetyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2005-2010,
14. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020,
15. Program zwiększania lesistości pojezierza iławsko-ostródzkiego na lata 2001-2020,

16. Strategia rozwoju powiatu iławskiego na lata 2008-2015,
17. Program Ochrony Środowiska dla powiatu iławskiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011,
18. Sprawozdanie z wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla powiatu iławskiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011,
19. Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu iławskiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011 za okres 2006-2007,
20. Plan rozwoju lokalnego gminy i miasta Susz,
21. Strategia zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Kisielice na lata 2007-2020,
22. Strategii Rozwoju Gminy Zalewo,
23. Strategia Rozwoju Iławy na lata 2004-2015,
24. Strategia Rozwoju gminy Iława na lata 2004-2015,
25. Strategia rozwoju gminy Lubawa,
26. Strategia Rozwoju miasta Lubawa na lata 2008-2015,
27. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2003r.,
28. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2005r.,
29. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2006r.,
30. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2007r.,
31. *Ustawa Prawo ochrony środowiska*,
32. Studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin Powiatu.

Relacje Programu ochrony środowiska dla powiatu iławskiego do innych opracowań strategicznych, programowych i planistycznych przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1 Relacje Powiatowego programu ochrony środowiska do innych programów

I.3. ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA

Program Ochrony Środowiska dla powiatu ławskiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016 wykorzystuje podstawy merytoryczne i metodyczne zawarte w wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska. Struktura Programu obejmuje następujące działy tematyczne:

- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
- Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne,
- Edukacja ekologiczna.

Niniejszy program obejmuje także ocenę realizacji programu oraz aspekt finansowy realizacji programu.

Analizę stanu aktualnego przeprowadzono w oparciu o dane GUS, WIOŚ, Starostwa Powiatowego w Ławie, Nadleśnictwa w Ławie i Suszu, Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Ławie, Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Olsztynie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie, Zakładu Energetycznego, Centrum Edukacji Ekologicznej oraz z informacji uzyskanych od podmiotów gospodarczych znajdujących się na terenie powiatu ławskiego. Jako rok bazowy przyjęto 2007, w szczególnych przypadkach oparto się na danych z 2006 i 2008 roku.

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM

Powiat iławski położony jest na południowo – zachodnim krańcu województwa warmińsko-mazurskiego. Jego zachodnia granica stanowi jednocześnie granicę z województwami pomorskim i kujawsko - pomorskim.

Rys. 2 Położenie powiatu iławskiego na tle województwa

Od północy i wschodu powiat iławski graniczy z powiatem ostródzkim, od południowego wschodu z powiatem działowskim, od południa z powiatem nowomiejskim, które to powiaty należą do województwa warmińsko-mazurskiego. Od północnego zachodu sąsiaduje z powiatem sztumskim i kwidzyńskim. Na niewielkim odcinku w południowo zachodniej części powiat iławski graniczy także z powiatem grudziądzkim, należącym do województwa kujawsko- pomorskiego.

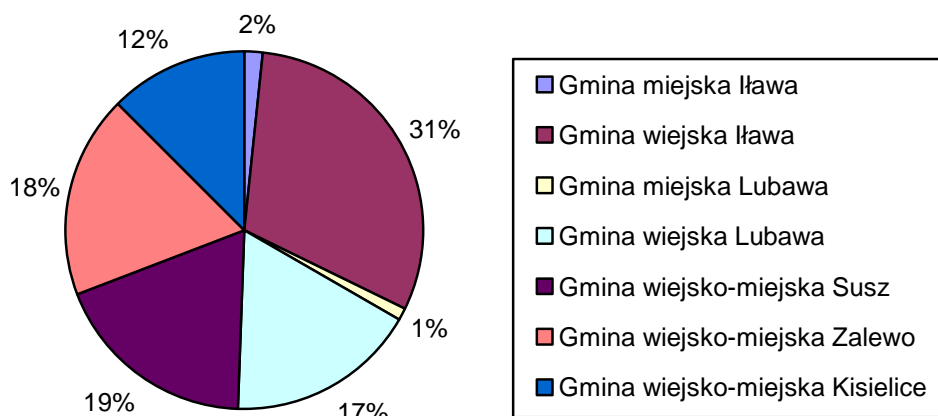
Powiat tworzy siedem gmin:

- Gmina miejska Iława, o powierzchni 2.200 ha, którą zamieszkuje 32.325 osób,
- Gmina wiejska Iława, o powierzchni 42.400 ha, którą zamieszkuje 12.014 osób,
- Gmina miejska Lubawa, o powierzchni 1.700 ha, którą zamieszkuje 9.456 osób,
- Gmina wiejska Lubawa, o powierzchni 23.600 ha, którą zamieszkuje 10.430 osób,
- Gmina wiejsko-miejska Susz, o powierzchni 25.900 ha, którą zamieszkuje 12.697 osób,
- Gmina wiejsko-miejska Zalewo, o powierzchni 25.400 ha, którą zamieszkuje 6.969 osób,
- Gmina wiejsko-miejska Kisielice, o powierzchni 17.300 ha, którą zamieszkuje 6.195 osób.

Rys. 3 Gminy Powiatu Ławskiego

Rys. 4 Udział powierzchni zajmowanej przez poszczególne gminy w całkowitej powierzchni powiatu ławskiego

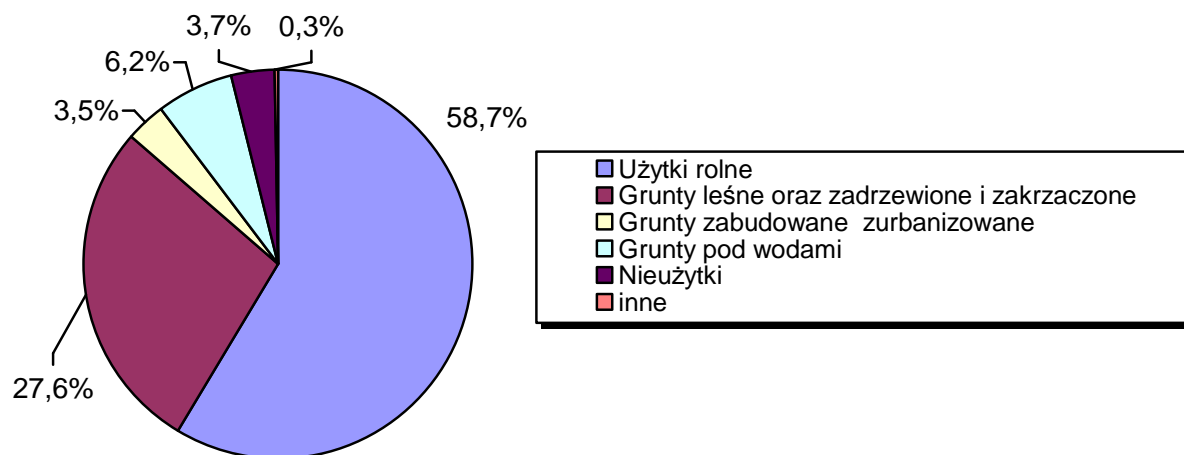

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2007 r.

Całkowita powierzchnia powiatu wynosi 138.500 ha, w tym tereny wiejskie stanowią ponad 95% powierzchni. Powiat ławski jest szóstym co do wielkości powiatem województwa warmińsko-mazurskiego. Użytkowanie gruntów na terenie powiatu ławskiego kształtuje się następująco:

- Użytki rolne, w tym grunty orne, łąki, pastwiska, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami – 81.190 ha,
- Grunty leśne i zadrzewienia, w tym lasy, grunty leśne i zadrzewione – 38.262 ha,
- Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym tereny mieszkaniowe, przemysłowe, inne tereny zabudowane, tereny rekreacji i wypoczynku, tereny komunikacji, użytki kopalne – 4.895 ha,
- Grunty pod wodami, w tym wody powierzchniowe płynące i powierzchniowe stojące – 8.532 ha,
- Użytki ekologiczne – 119 ha,
- Nieużytki – 5.146 ha,
- inne – 356 ha.

Rys. 5 Struktura użytkowania gruntów w powiecie ławskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Starostwo Powiatowe w Ławie.

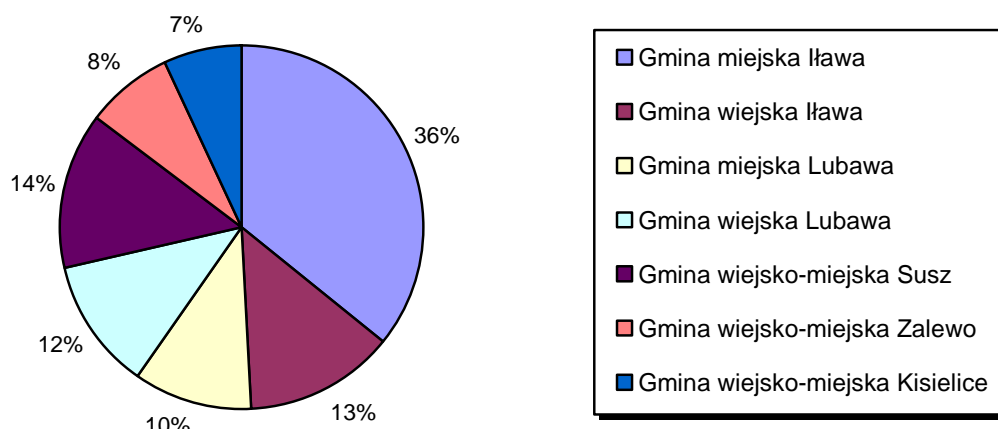
Podstawową dziedziną gospodarki na terenie powiatu pozostaje rolnictwo, przy czym należy podkreślić, iż wiele gospodarstw oprócz hodowli roślin specjalizuje się w hodowli, zwłaszcza drobiu i trzody chlewnej. Obok rolnictwa ważną gałęzią gospodarki jest także turystyka.

Głównym ośrodkiem gospodarczym, administracyjnym, oświatowym i turystycznym jest miasto Ława, będąca także ważnym węzłem komunikacyjnym.

Teren powiatu zamieszkuje 90.086 osób. Największą miejscowością na terenie powiatu jest miasto Ława – 32.325 mieszkańców, a następnie miejscowości stanowiące siedziby poszczególnych gmin:

- Lubawa 9.456 osób,
- Susz 5 550 osób,
- Kisielice 2.221 osób,
- Zalewo 2.155 osób.

Rys. 6 Udział mieszkańców poszczególnych gmin w całkowitej liczbie ludności powiatu

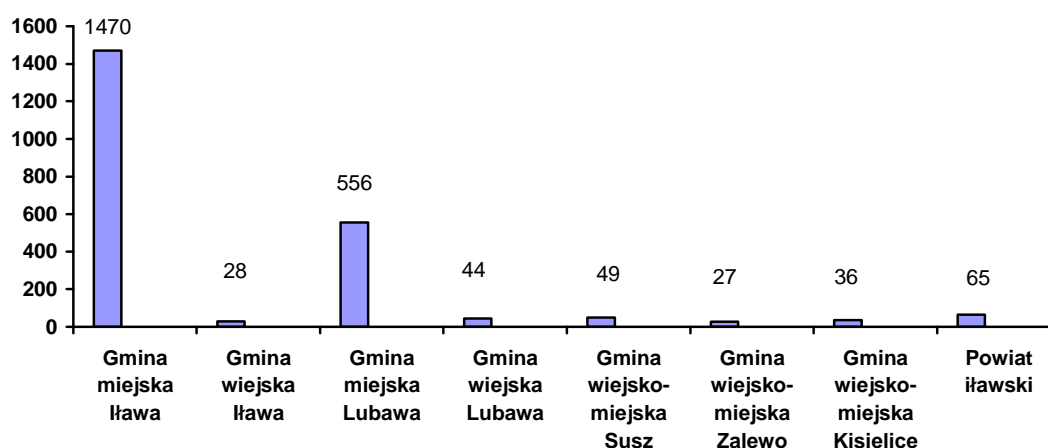

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2007r.

Udział ludności w miastach wynosi 57,4%. Pozostała część mieszkańców Powiatu tj. 38.379 osób zamieszkuje tereny wiejskie powiatu w miejscowościach o zróżnicowanej wielkości.

Gęstość zaludnienia powiatu iławskiego wynosi 65 osób/km², pod tym względem powiat iławski lokuje się na 3 miejscu w województwie warmińsko – mazurskim. Najwyższym wskaźnikiem gęstości zaludnienia charakteryzuje się gmina miejska Iława (1470 osób/km²), natomiast najniższym gmina wiejska Zalewo (27 osób/km²).

Rys. 7 Gęstość zaludnienie poszczególnych gmin powiatu iławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2007 r.

Na terenie powiatu znajdują się następujące drogi krajowe i wojewódzkie stanowiące szkielet komunikacyjny powiatu iławskiego:

- Drogi krajowe
 - Nr 16 Grudziądz – Augustów, nazywana Północną Drogą Tysiąca Jezior,
 - Nr 15 Inowrocław – Ostróda, nazywana Południową Drogą Tysiąca Jezior lub inaczej Szlakiem Kopernikowskim,
- Drogi wojewódzkie
 - Nr 515 Malbork – Susz,
 - Nr 519 Stary Dzierzgoń – Morąg,
 - Nr 520 Prabuty – Kamieniec,
 - Nr 521 Kwidzyn – Iława,
 - Nr 522 Prabuty – Sobiewola,
 - Nr 536 Iława – Samplawa,
 - Nr 537 Lubawa – Pawłowo,
 - Nr 541 Lubawa – Biezuń.

Na terenie powiatu iławskiego znajduje się także 459,8 km dróg powiatowych oraz 238,6 km dróg gminnych.

Istotną rolę w komunikacji powiatu odgrywa kolej. Przez teren powiatu iławskiego przebiegają następujące linie kolejowe:

- Warszawa – Gdańsk,
- Poznań – Karszt,
- Brodnica (Tama Brodzka) – Iława.

Powiat ławski znajduje się w całości w strefie recesji zlodowacenia północnopolskiego, w czasie którego zostały ukształtowane zasadnicze elementy rzeźby, tworzącej dzisiejszą powierzchnię terenu. W fazie pomorskiej, w czasie postojów ostatniego lądolodu skandynawskiego utworzyły się m.in. łańcuchy moren czołowych, natomiast we wcześniejszej fazie poznańskiej, powstały wzgórza morenowe i kemowe, porozcinane później wodami rzecznotodowcowymi fazy pomorskiej.

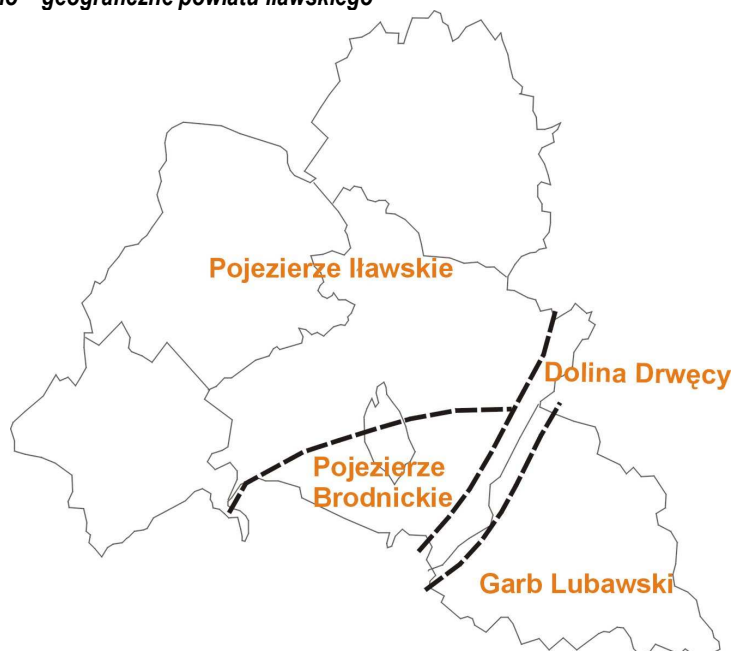
Rzeźbę terenu powiatu kształtowały przede wszystkim wody płynące (wodno - lodowcowe i rzeczne). Pozostałością po działalności wód roztopowych odpływających z sandrów są rynny lodowcowe, ciągnące się z północnego-zachodu na południowy-wschód, rozcinające tereny wysoczyznowe. Rynny te wykorzystane zostały przez liczne jeziora (Jeziorak, Gardzień, Trupel) i rzeki (Osę, Ławkę, Elszkę i Sandelę), będące charakterystycznym elementem dzisiejszego młodoglacjalnego krajobrazu podprowincji Pojezierzy Południowobałtyckich - pagórkowatych wysoczyzn z licznymi formami akumulacji i erozji lodowcowej i wodnolodowcowej, m. in. zagłębieniami bezodpływowymi, rzekami, jeziorami i torfowiskami oraz równinami sandrowymi.

Morfologia terenu w granicach powiatu jest silnie urozmaicona, przy czym największe deniwelacje powierzchni, dochodzące do 100 m, występują w jego wschodniej części, w obrębie Wzgórz Dylewskich. Wyraźnie zaznacza się różnica pomiędzy terenami leżącymi po obu stronach Drwęcy - obszary położone na wschód od rzeki charakteryzują się większymi wartościami wysokości bezwzględnych.

Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym J. Kondrackiego, powiat ławski położony jest w całości w granicach podprowincji Pojezierzy Południowobałtyckich, na pograniczu dwóch makroregionów Pojezierza Ławskiego (314.9) oraz Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego (315.1), w obrębie mezoregionów:

- Pojezierze Brodnickie - 315.12,
- Garb Lubawski - 315.15,
- Dolina Drwęcy - 315.13.

Rys. 8 Położenie fizyczno – geograficzne powiatu ławskiego

Pojezierze ławskie, nie podzielony na mniejsze jednostki makroregion, obejmuje większość terenów powiatu ławskiego (za wyjątkiem południowo-wschodnich krańców gminy Ława oraz obszaru gminy Lubawa). Na północy teren ten opada wyraźnym stopniem ku Żuławom Wiślanym, na zachodzie natomiast ku Dolinie Dolnej Wisły. Na wschodzie jego granicę stanowi dolina Drwęcy oraz Pojezierze Olsztyńskie, południową granicę natomiast łuk moren czołowych, wyznaczający zasięg fazy pomorskiej.

Teren Pojezierza to głównie wysoczyzna morenowa falista, jedynie między Jeziorakiem a jez. Łabędź - wysoczyzna morenowa płaska. W morfologii zaznacza się również rozległa równina sandrowa rozciągająca się na północ od Ławy i znacznie mniejsza - na północ od Zalewa. Pomiędzy Jeziorakiem, a jez. Dauby występuje wał moreny czołowej spiętrzonej. Na zachód od jez. Karaś znajduje się rozległe torfowisko.

Znaczne urozmaicenie rzeźby terenu Pojezierza ławskiego sprawia, iż wysokości bezwzględne, w obrębie powiatu, wahają się od 100 do 145 m n.p.m, przy niewielkim nachyleniu powierzchni w kierunku południowo-zachodnim. Lokalnie, w dolinach rzek, rzędne terenu schodzą do 90 m n.p.m.

Cechą charakterystyczną krajobrazu tego obszaru jest duża jeziorność. W jego obrębie znajduje się kilkadziesiąt zbiorników m. in.: jez. Jeziorak, Płaskie, Ewingi, Karaś, Łabędź, Trupel. Większe kompleksy leśne występują na północ i zachód od Ławy, porastając powierzchnie sandrowe, występujące po obu stronach rynny Jezioraka.

Pojezierze Brodnickie, obejmujące jedynie niewielki, południowy, fragment powiatu, to przede wszystkim, porośnięta lasami, równina sandrowa, rozciągająca się na południe od Ławy po dolinę Drwęcy, łącząca się od północy z sandrem ławskim. Jej środkiem przebiegają rynny subglacialne. Rzędne terenu w granicach powiatu schodzą od ok. 120 do ok. 100 m n.p.m. w dolinie Drwęcy.

Garb Lubawski, graniczący od zachodu z Doliną Drwęcy jest mezoregionem wyróżniającym się od sąsiednich wysokościami bezwzględnymi i dużymi deniwelacjami terenu, przekraczającymi 100 m. Jego kulminację stanowi Góra Dylewska (312 m), położona poza granicami powiatu ławskiego, której geneza podobnie jak całego obszaru Garbu, wiąże się z ukształtowaniem podłoża podczwartorzędowego, wyniesionego w czasie fazy poznańskiej zlodowacenia bałtyckiego.

Na krańcach południowo-zachodnich wysokości bezwzględne osiągają 130 m n.p.m., w rejonie Lubawy mieszczą się 160-180 m n.p.m. Wzgórza osiągające wysokość ponad 270 m, zaczynają się w okolicach miasta i ciągną w kierunku północno-wschodnim i północnym. Jest to obszar pozbawiony praktycznie większych zbiorników wodnych, charakteryzujący się niewielkim zalesieniem - lasy występują jedynie w obrębie najwyższych wyniesień Garbu.

Dolina Drwęcy, rozciągająca się pomiędzy pojezierzami, to obszar stanowiący w okresie zlodowacenia płytką dolinę, umożliwiającą odpływ roztopowym wodom w kierunku południowo-zachodnim. Obecna dolina przechodzi przez rozległe tereny sandrowe na wysokości powiatu, a rzędne terenu maleją od ok. 115 m n.p.m. w rejonie Samborowa do ok. 100 m n.p.m. w rejonie miejscowości Rodzone.

Od strony Lubawy dolina oddzieloną jest od wysoczyzny falistej Garbu Lubawskiego wysoką, ponad 20 m krawędzią. Ponad na ogół wąskim tarasem zalewowym zaznaczają się tu plejstocenyjskie piaszczyste tarasy nadzalewowe, porośnięte lasami (okolice Gierłoczy).

III. UWARUNKOWANIA PROGRAMU

Program ochrony środowiska powiatu ławskiego pozostaje w ścisłej relacji z „Polityką ekologiczną państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”, „Programem ochrony środowiska dla województwa warmińsko-mazurskiego”, „Strategią Powiatu Ławskiego na lata 2008-2015” oraz strategiami, programami i studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin powiatu. Z dokumentów tych wynikają główne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego omawianego obszaru i związane z nimi kierunki presji na środowisko.

III.1. ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ

W Programie Ochrony Środowiska dla powiatu ławskiego przyjęto następujące zasady polityki ekologicznej:

1. *Zasada zrównoważonego rozwoju* – tj. racjonalnego i optymalnego sposobu zarządzania zasobami przyrodniczymi oraz zapobiegania powstawaniu negatywnych skutków działalności człowieka/intensywnego rozwoju gospodarki;
2. *Zasada przezorności* – podejmowanie działań już w momencie pojawienia się uzasadnionego prawdopodobieństwa, że problem wymaga rozwiązania;
3. *Zasada prewencji* – przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska na etapie planowania i realizacji przedsięwzięcia, które to przeciwdziałanie określane jest przez cztery hierarchiczne grupy:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń i innych uciążliwości,
 - recykling,
 - zintegrowane podejście do ograniczania tych zanieczyszczeń i zagrożeń, którym z powodów ekonomicznych lub technicznych nie można skutecznie zapobiegać.
4. *Zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska*, która zakłada, że planowana jakość środowiska będzie możliwie najwyższa, szczególnie z punktu widzenia bezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego;
5. *Zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi* – wynika z konstytucyjnej zasady zintegrowanego rozwoju i skutkuje zasadami prewencji (w tym ideą likwidacji zanieczyszczeń u źródła), przezorności i wysokiego poziomu ochrony środowiska. W praktyce oznacza ona uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;
6. *Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego* – oparta na założeniach: sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej oraz równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą;
7. *Zasada uspołecznienia* – polegająca na tworzeniu instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska;
8. *Zasada „zanieczyszczający płaci”* – założenie pełnej odpowiedzialności, w tym materialnej, za skutki zanieczyszczania i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska na sprawców, tj. jednostki użytkujące zasoby środowiska;
9. *Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej* – wybór przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, uwzględniający minimalizację nakładów finansowych na jednostkę uzyskanego efektu.

III.2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA

Cele polityki ekologicznej państwa jak i województwa określone w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” i „Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014” określają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla „Programu ochrony środowiska dla powiatu ławskiego”. Jako priorytetowe uznano w Programie województwa zadania związane z:

- ochroną przyrody i krajobrazu;

- ochroną i zrównoważonym rozwojem lasów;
- ochroną powierzchni ziemi, zasobów kopalin i wód podziemnych;
- ochroną klimatu;
- zapewnieniem bezpieczeństwa biologicznego;
- minimalizowaniem uciążliwości hałasu, zanieczyszczeń powietrza oraz zagrożeń powodowanych przez odpady;
- rozwojem edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Tabela 1 Wybrane cele i działania określone w „Programie ochrony środowiska dla woj. warmińsko-mazurskiego”.

W ZAKRESIE DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO	
<i>Ochrona przyrody i krajobrazu</i>	
Cele:	
Wysokie walory krajobrazowe; Wysoka różnorodność biologiczna, jej ochrona i zrównoważone wykorzystanie.	
Działania:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym i realizacji inwestycji zasad ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej, zwłaszcza ochrony jezior i rzek oraz ich obrzeży; 2. Wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania i dostosowanie sposobu użytkowania do określonych form, celów i przedmiotów ochrony; 3. Wyznaczenie korytarzy ekologicznych i właściwe ich zagospodarowanie poprzez m.in. zalesianie i zadrzewianie, tworzenie korytarzy łączących jeziora, w oparciu o ekosystemy bagienne i drobne zbiorniki wodne, budowę przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych i przepławek na rzekach oraz w miejscach, gdzie jest to konieczne; 4. Opracowanie programów tworzenia obszarów zieleni i zadrzewień w miastach oraz na terenach wiejskich; 5. Utworzenie Parku Krajobrazowego Puszczy Boreckiej i Parku Krajobrazowego Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej; 6. Weryfikacja istniejących form ochrony przyrody pod kątem ich aktualnych walorów przyrodniczych; 7. Sukcesywny rozwój sieci rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo – krajobrazowych; 8. Opracowanie i aktualizacja planów ochrony dla parków krajobrazowych, rezerwatów oraz obszarów sieci Natura 2000; 9. Przeprowadzenie waloryzacji przyrodniczej województwa pod kątem różnorodności biologicznej; 10. Realizacja działań związanych z ochroną obszarów sieci Natura 2000; 11. Renaturalizacja zniszczonych cennych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, szczególnie wodno-błotnych i rzecznych; 12. Ochrona obszarów naturalnej retencji i dolin rzecznych, powiększanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaceń i drobnych zbiorników wodnych; 13. Ochrona stanu torfowisk i bagien; 14. Monitorowanie i ograniczanie nadmiernych liczebności niektórych zwierząt, obecnie objętych ochroną gatunkową; 15. Identyfikacja przyczyn zagrożeń rzadkich gatunków i eliminowanie źródeł zagrożeń; 16. Restytucja gatunków fauny i flory; 17. Stosowanie czynnej ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt. 	

Ochrona i zrównoważony rozwój lasów
Cele:
Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
Działania:
<ol style="list-style-type: none">1. Określenie gruntów przeznaczonych do zalesień i granic polno-leśnych w planach zagospodarowania przestrzennego;2. Zalesianie gruntów (zwłaszcza marginalnych), w szczególności w zlewniach jezior, obszarach wododziałowych zagrożonych erozją, obszarach źródliskowych, terenach zbiorników wód podziemnych bez izolacji, korytarzy ekologicznych;3. Ochrona i powiększanie biologicznej różnorodności lasów, w tym genetycznej i gatunkowej;4. Zachowanie naturalnych ekosystemów leśnych;5. Budowa i utrzymanie na obszarach leśnych infrastruktury służącej celom poznawczo-dydaktyczno-turystycznym;6. Wykorzystanie walorów lasów do rozwoju ekoturystyki oraz edukacji ekologicznej społeczeństwa;7. Wdrażanie na szeroką skalę odwodnień naturalnych;8. Odbudowa drzewostanu zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych na gruntach państwowych i prywatnych;9. Rozbudowa bazy szkółkarskiej oraz infrastruktury leśnej.
Ochrona powierzchni ziemi
Cele:
Wysoka jakość gleby; Racjonalne użytkowanie powierzchni ziemi.
Działania:
<ol style="list-style-type: none">1. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej;2. Podjęcie działań zmniejszających poziom zakwaszenia gleb;3. Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzenie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych;4. Wykonywanie i utrzymanie urządzeń melioracji wodnych, z zachowaniem zróżnicowanych biocenoz, w ścisłym dostosowaniu do właściwości przyrodniczo-rolniczych gleb;5. Sukcesywny rozwój systemu monitoringu ziemi;6. Opracowanie programów i realizacja rekultywacji terenów zdegradowanych;7. Stosowanie urządzeń zabezpieczających ziemię przed zanieczyszczeniami.
Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych
Cele:
Eksploracja kopalin i wód podziemnych zgodna z zasadami rozwoju zrównoważonego.
Działania:
<ol style="list-style-type: none">1. Uzupełnienie rozpoznania zasobów kopalin w województwie;2. Uzupełnienie rozpoznania zasobów energii geotermalnej;3. Ochrona terenów szczególnie cennych przyrodniczo przed eksploatacją kopalin;4. Stosowanie technologii niepowodujących istotnej zmiany poziomu wód ;5. Sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;6. Odpowiednie zagospodarowanie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć wód;7. Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć;8. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody;9. Likwidacja nieczynnych ujęć wody.

<i>Biotechnologie i organizmy genetycznie modyfikowane</i>
Cele:
Zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego województwa.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitorowanie działań związanych z użytkowaniem GMO; 2. Doskonalenie systemu kontrolnego, w tym szkolenie pracowników służb kontrolnych; 3. Wspieranie badań naukowych w zakresie wpływu GMO na różnorodność biologiczną.
ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII
<i>Materiałochłonność, wodochłonność i odpadowość produkcji</i>
Cele:
Racjonalne użytkowanie wody, materiałów i energii.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosowanie nowoczesnych technologii z wykorzystaniem kryteriów BAT; 2. Ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym, farmaceutycznym i niektórymi specjalnymi działami produkcji); 3. Intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystywania ścieków i zużytych wód; 4. Zmniejszenie materiałochłonności gospodarki poprzez wprowadzenie technologii niskoodpadowych i stosowanie surowców przyjaznych środowisku; 5. Zmniejszenie strat energii w systemach przesyłowych (energetycznych, ciepłych), poprawa parametrów termoizolacyjnych budynków.
<i>Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych</i>
Cele:
Udział energii z odnawialnych zasobów energetycznych do co najmniej 9% w 2010 r.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja wojewódzkiego programu ekoenergetycznego.
<i>Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy</i>
Cele:
Dobry stan zasobów wodnych; Sprawny system osłony przeciwpowodziowej.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa stosunków wodnych poprzez zmniejszenie nierównomierności przepływów cieków, przede wszystkim na obszarach węzłów hydrograficznych; 2. Identyfikacja głównych obszarów zasilania wód podziemnych i odpowiednie ich zagospodarowanie; 3. Opracowanie bilansów i programów zlewniowych; 4. Wdrożenie systemu zarządzania zasobami wodnymi; 5. Weryfikacja obszarów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi; 6. Budowa urządzeń wstrzymujących erozję wodną; 7. Poprawa zdolności retencyjnych poprzez odpowiednie rozwijanie retencji naturalnej i budowę zbiorników retencyjnych oraz jazów; 8. Budowa i modernizacja zabezpieczenia przeciwpowodziowego; 9. Utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracyjnych.

ŚRODOWISKO I ZDROWIE. DALSZĄ POPRAWĄ JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO
<i>Relacja środowisko - zdrowie</i>
Cele:
Zahamowanie powstawania środowiskowych zagrożeń zdrowia.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustalenie kierunków i zakresu rewitalizacji terenów zdegradowanych; 2. Wzmocnienie monitoringu wody przeznaczonej do spożycia.
<i>Jakość wód</i>
Cele:
Dobry stan wód.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacyjnych; 2. Tworzenie wokół jezior i rzek stref ochronnych, zagospodarowanych trwałą zielenią i niezabudowanych; 3. Zwiększenie lesistości oraz rozbudowa systemu małej retencji w szczególności na obszarach węzłów hydrograficznych; 4. Renaturalizacja, polegająca głównie na odtworzeniu mokradeł, zwiększeniu zadrzewień i lesistości oraz rozbudowie systemu małej retencji; 5. Ograniczanie dopływu do wód zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa m.in. poprzez stosowanie zasad dobrej praktyki rolniczej; 6. Rekultywacja zdegradowanych systemów wodnych.
<i>Zanieczyszczenie powietrza</i>
Cele:
Czyste powietrze.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji poprzez rozbudowę sieci ciepłowniczej; 2. Zamiana kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne; 3. Instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowa nowoczesnych sieci ciepłowniczych; 4. Instalowanie urządzeń ochrony powietrza; 5. Termomodernizacja budynków; 6. Stosowanie technologii energooszczędnych i mniej zanieczyszczających powietrze; 7. Rozbudowa sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej); 8. Ograniczenie emisji ze środków transportu (stosowanie form transportu publicznego mało obciążającego powietrze atmosferyczne oraz usprawnienie systemu komunikacyjnego – obwodnice, zielona fala, modernizacja dróg, komunikacja publiczna).
<i>Gospodarka odpadami</i>
Cele:
Minimalizacja zagrożeń środowiska powodowanych przez odpady.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja wojewódzkiego programu gospodarki odpadami.

Zagrożenia wynikające z awarii przemysłowych i stosowania chemikaliów, w tym substancji niszczących warstwę ozonową
<p>Cele:</p> <p>Sprawny system ochrony środowiska przed poważnymi awariami. Sprawny system pełnej kontroli dystrybucji, składowania i stosowania substancji i preparatów chemicznych dla osiągnięcia pełnego bezpieczeństwa zdrowia ludzi i środowiska.</p>
<p>Działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie rejestru zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku oraz potencjalnych sprawców awarii. 2. Prowadzenie rejestru awarii EKOAWARIE, jako bazy danych do analizy doświadczeń z przebiegu zaistniałych awarii i akcji ratowniczych; 3. Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i dokładnej lokalizacji miejsca awarii, likwidacji i analizy skutków zdarzenia; 4. Utworzenie wojewódzkiej bazy danych o rodzaju, ilości i lokalizacji substancji chemicznych stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska; 5. Szkolenie osób zajmujących się obrotem chemikaliami oraz kontrolujących obrót; 6. Wdrożenie systemu i wykonywanie kompleksowych kontroli obrotu i stosowania substancji i preparatów chemicznych;
Oddziaływanie hałasu
<p>Cele:</p> <p>Dobry klimat akustyczny.</p>
<p>Działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego; 2. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska, między innymi poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej; 3. Wprowadzanie ograniczeń emisji hałasu na wybranych akwenach wodnych cennych przyrodniczo; 4. Rozeznanie stanu akustycznego środowiska i obserwacja zachodzących zmian; 5. Sporządzenie map akustycznych dla miast liczących powyżej 100 tys. mieszkańców (Olsztyn, Elbląg) oraz dla innych terenów jeśli wynika to z powiatowego programu ochrony środowiska; 6. Opracowanie programów ograniczania hałasu na terenach, gdzie przekracza on wartość dopuszczalną; 7. Ocena stanu akustycznego dróg, linii kolejowych i lotnisk (ładowisk) zaliczonych przez ministra właściwego do spraw środowiska do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach oraz opracowanie programów działań ochronnych dla terenów zagrożonych hałasem; 8. Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego (budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności tras – zielona fala); 9. Propagowanie wdrażania transportu intermodalnego; 10. Budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych; 11. Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w aparaturę do badań akustycznych; 12. Zastosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych, wymiana na urządzenia o mniejszej emisji hałasu; 13. Zastosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem drogowym i kolejowym, np.: budowa ekranów akustycznych, tworzenie pasów zadrzewień, wymiana okien na dźwiękoszczelne;

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych
Cele:
Poziomy pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuacja okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych; 2. Założenie i prowadzenie rejestru wojewódzkiego, zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych z uwzględnieniem terenów mieszkaniowych i innych miejsc dostępnych dla ludności; 3. Eliminacja ewentualnych zagrożeń, spowodowanych przekroczeniem dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych; 4. Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w aparaturę badawczą do pomiaru promieniowania elektromagnetycznego.
OCHRONA KLIMATU
Cele:
Zapewnienie redukcji emisji gazów cieplarnianych; Wycofywanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii pierwotnej; 2. Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki i obniżenie jej materiałochłonności.
EDUKACJA EKOLOGICZNA
Cele:
Wysoka świadomość ekologiczna; Skuteczna edukacja ekologiczna.
Działania:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w regionie i upowszechnianie informacji o nich. 2. Prowadzenie edukacji ekologicznej przez samorządy, organizacje ekologiczne pozarządowe, grupy obywatelskie, Lasy Państwowe; 3. Wspomaganie istniejących oraz tworzenie nowych ośrodków edukacji ekologicznej o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym; 4. Prowadzenie szkoleń w zakresie edukacji ekologicznej; 5. Opracowanie i realizacja lokalnych programów edukacji ekologicznej uwzględniających, specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową; 6. Tworzenie „zielonych szkół”; 7. Realizacja programów edukacji ekologicznej, od przedszkola poprzez wszystkie poziomy nauczania; 8. Tworzenie sieci centrów informacji i edukacji ekologicznej; 9. Organizacja imprez i festynów ekologicznych; 10. Popularyzacja spraw ochrony środowiska w mediach (pozytywne przykłady); 11. Działania wydawniczo – popularyzacyjne; 12. Tworzenia systemu infrastruktury umożliwiającej poznawanie przyrody: ścieżki dydaktyczne, trasy rowerowe, muzea przyrodnicze; 13. Rozszerzenie działań w zakresie edukacji ekologicznej na terenach cennych przyrodniczo; 14. Promocja pszczelarstwa, rolnictwa ekologicznego oraz eko- i agroturystyki.

III.3. PRZYJĘTE KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU ŁAWSKIEGO

W Strategii Rozwoju Powiatu Ławskiego na lata 2008-2015 (uchwała nr XVI/111/08 z dnia 28 lutego 2008r. Rady powiatu ławskiego.) określono następujące cele strategiczne rozwoju powiatu:

1. Podniesienie poziomu wiedzy, wykształcenia i świadomości mieszkańców powiatu ławskiego dla zwiększenia stopnia mobilności na rynku pracy i samorozwoju.
2. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, stanu zdrowia, bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców powiatu.
3. Rozwój infrastruktury, podniesienie jej funkcjonalności i korzyści dla mieszkańców powiatu.
4. Ochrona zasobów naturalnych i wykorzystanie ich dla celów rozwoju społeczno - gospodarczego z zachowaniem walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Kierunki działania gminy Ława wskazane w Strategii Rozwoju na lata 2000 - 2015 koncentrują się wokół trzech celów globalnych:

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej,
 - Poprawa dostępności komunikacyjnej,
 - Poprawa jakości życia mieszkańców,
 - Ochrona środowiska i zachowanie zasobów naturalnych.
2. Rozwój zasobów ludzkich,
 - Wzrost liczby wykształconych na terenach wiejskich,
 - Zmniejszenie bezrobocia w gminie,
 - Pomoc najuboższym.
3. Aktywizacja społeczna i gospodarcza obszarów wiejskich,
 - Podniesienie świadomości kulturowej ludności wiejskiej,
 - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy,
 - Rozwój lokalnej infrastruktury społecznej w zakresie oświaty i edukacji,
 - Rozwój infrastruktury społecznej w zakresie ochrony zdrowia i usług społecznych,
 - Budowa i modernizacja publicznych lokalnych obiektów sportowych i rekreacyjnych.

Miasto Ława w głównych założeniach dotyczących „Strategii Rozwoju Ławy w latach 2004-2015” wyszczególnia:

1. Przyrost miejsc pracy,
2. Zmiany jakościowe w komunikacji,
3. Wzrost atrakcyjności miasta,
4. Poprawa warunków mieszkaniowych,
5. Poprawa warunków obsługi i ochrony środowiska.

Celem głównym gminy Lubawa jest rozwój własnych zasobów przyrodniczych, kulturowych i intelektualnych do dobrobytu wszystkich mieszkańców poprzez:

1. Unowocześnienie i rozbudowę infrastruktury technicznej, w tym: sieci kanalizacyjnej, gazowniczej, ciepłowniczej, komunalnej oraz gospodarki odpadami,
2. Rozwój nowoczesnego rolnictwa z wysokoprzetworzoną produkcją żywności,
3. Unowocześnianie i dalsza rozbudowa infrastruktury społecznej, w tym: opieki medycznej, szkolnictwa, opieki społecznej,
4. Rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki,
5. Rozwój form ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Głównym celem rozwoju Miasta Lubawa, zapisanym w Strategii Rozwoju Miasta Lubawa na lata 2008-2015 jest zapewnienie mieszkańcom Lubawy wysokiego poziomu życia poprzez wpływ na tworzenie miejsc pracy i dogodnych warunków zamieszkania, ochronę zdrowia i bezpieczeństwa oraz zwiększenie dostępu do edukacji, kultury i sportu. Cel główny przekłada się na cele strategiczne:

1. Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta i atrakcyjności terenów inwestycyjnych,
2. Wspieranie przedsiębiorczości na terenie miasta, w szczególności poprzez aktywizację lokalnych zasobów,
3. Poprawa warunków życia mieszkańców Lubawy poprzez ochronę zdrowia, zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i socjalnego, edukację i oświatę oraz tworzenie korzystnych warunków mieszkaniowych,
4. Ochrona środowiska przyrodniczego i kształtowanie ład przestrzennego,
5. Pielęgnacja kultury i dziedzictwa historycznego oraz rozwój sportu i rekreacji.

Program Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Susz wyznacza następujące cele strategiczne:

1. Podniesienie jakości infrastruktury technicznej i społecznej do poziomu pozwalającego na zrównoważony rozwój Gminy i Miasta Susz,
2. Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej na terenie Gminy i Miasta Susz,
3. Poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie Gminy i Miasta Susz.

Bezpośrednim następstwem określenia celów strategicznych było sformułowanie listy zadań, których realizacja ma przyczynić się do osiągnięcia wyżej wymienionych celów. Są to:

1. Zmiany w strukturze gospodarczej obszaru,
2. Zmiany w sposobie użytkowania terenu,
3. Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury,
4. Poprawa stanu środowiska naturalnego,
5. Poprawa stanu środowiska kulturowego,
6. Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców.

Zamierzenia strategiczne gminy Kisielice na lata 2007-2020 zawarte w „Strategii zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Kisielice” będą realizowane przy pomocy następujących celów operacyjnych:

1. Wykorzystanie walorów naturalnych gminy poprzez rozwój bazy turystycznej,
2. Rozwój terenów wiejskich,
3. Ochrona środowiska naturalnego,
4. Zapewnienie warunków dla rozwoju inwestycji i wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców,
5. Rozwój kultury,
6. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców,
7. Poprawa jakości szkolnictwa,
8. Rozwój i poprawa stanu zasobów mieszkaniowych gminy,
9. Wzrost aktywności mieszkańców,
10. Otwarcie na kontakty zewnętrzne, w tym zagraniczne,
11. Przeciwdziałanie ubożeniu społeczeństwa i patologiom społecznym,
12. Wzmocnienie roli miasta Kisielice w regionie.

Cele strategiczne dla gminy Zalewo zostały zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Zalewo. Jako najistotniejsze wskazano następujące cele:

1. Ograniczenie szkodliwych skutków poprzedniego modelu rozwoju, w tym poprawa jakości środowiska życia mieszkańców,
2. Tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy,
3. Uzyskanie stabilności gospodarczej,
4. Stworzenie dogodnych warunków osadnictwa dla osób poszukujących w danej gminie lepszych środowiskowych warunków do życia.

III.3.1. Przyjęte w obowiązujących dokumentach strategicznych kierunki działań w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu

W zakresie ochrony środowiska w „Strategii Rozwoju Powiatu Ławskiego” przyjęto następujące programy rozwojowe oraz działania na lata 2008-2015:

1. Zwiększenie lesistości powiatu ławskiego,
 - Kontynuowanie działań w celu zwiększenia lesistości powiatu ławskiego.
2. Wspieranie lokalnego sektora turystycznego bazującego na ścisłej współpracy z samorządami lokalnymi i partnerami,
 - Promocja lokalnych zasobów za pomocą wydawnictw, uczestnictwa w targach, itp.
3. Ochrona krajobrazu powiatu ławskiego,
 - Wspieranie inicjatyw ekologicznych, a także działalności Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Ławie.
4. Program promocji zasobów powiatu ławskiego,
 - Wspieranie i promocja organizacji imprez kulturalnych, edukacyjnych, sportowych promujących patriotyzm lokalny,
 - Prezentacja amatorskiej twórczości na przeglądach ponadpowiatowych,
 - Rozbudowanie i pogłębianie patriotyzmu lokalnego, więzi emocjonalnych z „małą ojczyzną”,
 - Organizowanie i uczestnictwo w imprezach kulturalnych, edukacyjnych w powiecie ławskim,
 - Promocja lokalnych zasobów za pomocą wydawnictw, uczestnictwa w targach, itp.,
5. Program aktywizacji zawodowej różnych grup ludności na rzecz wykorzystania zasobów przyrodniczych, walorów krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego,
 - Inicjowanie powstawania i organizacyjne wspieranie działalności agroturystycznej.
6. Program międzygminnych inicjatyw w dziedzinie ochrony środowiska przyrodniczego oraz dalszego rozwoju i modernizacji sieci gazowniczej, kanalizacyjnej,
 - Wspieranie inicjatyw ekologicznych, a także działalności Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Ławie.
7. Program na rzecz wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych: wiatru, słońca, biomasy, wody (tzw. białej energii),
 - Promocja pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

Strategia Rozwoju Gminy Ława w zakresie ochrony środowiska przewidywała następujące działania:

1. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków,
2. Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej,
3. Rozbudowa sieci gazowniczej,
4. Inwestycje w zakresie gospodarki ciepłej,
5. Inwestycje w zakresie elektroenergetyki,
6. Produkcja BIO żywności i żywności ekologicznej.

Miasto Ława w celu strategicznym 5 „Poprawa warunków obsługi i ochrony środowiska miasta” wyszczególnia następujące programy operacyjne:

1. Unowocześnienie bazy edukacyjnej i informatycznej,
2. Poprawa warunków ochrony zdrowia i opieki społecznej,
3. Modernizacja infrastruktury technicznej /zwłaszcza w zakresie: zaopatrzenia w wodę, kanalizację, odprowadzenie wód opadowych, gospodarki odpadami, elektroenergetyki, energetyki ciepłej, zaopatrzenia w gaz itp.,
4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego miasta.

Gmina Lubawa w programie operacyjnym „Rozwój form ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego” wyszczególnia następujące zadania:

1. Aktualizacja zabytków kultury w Krajowym Rejestrze Zabytków oraz pomników przyrody,

2. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców,
3. Wzrost powierzchni obszarów chronionych,
4. Poprawa estetyki zagród wiejskich,
5. Stała profesjonalna promocja i reklama gminy,
6. Działania na rzecz ekologicznych nośników ciepła, energii (systemów grzewczych),
7. Zagospodarowanie odpadów stałych,
8. Rozbudowa sieci kanalizacyjnych.

W zakresie ochrony środowiska miasto Lubawa będzie podejmowało następujące zadania, które zostały zawarte w Strategii Rozwoju miasta Lubawy na lata 2008-2015:

1. Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków,
2. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągów w dzielnicach mieszkaniowych i przemysłowych,
3. Gazyfikacja miasta,
4. Wdrażanie systemu dofinansowań utylizacji azbestu,
5. Budowa separatorów związków ropopochodnych wraz z rozbudową sieci kanalizacji deszczowej,
6. Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów u źródła,
7. Akcje promocyjne i edukacyjne w zakresie ochrony środowiska.

Jednym z celów Planu Rozwoju Lokalnego miasta i gminy Susz jest poprawa stanu środowiska naturalnego. W ramach niniejszego celu wyszczególniono następujące działania:

1. Doposażenie Zakładu Gospodarki Komunalnej w sprzęt służący zbiorce odpadów komunalnych,
2. Likwidacja źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych,
3. Zmiana systemu ogrzewania obiektów powodującego zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery,
4. Konieczność zachowania wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych przy jednocześnie rozwijającej się działalności inwestycyjnej,
5. Objęcie ochroną prawną obiektów i zespołów przyrodniczych o szczególnych walorach krajobrazowych.

Strategia zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Kisielice na lata 2007-2020 w obszarze Ochrony środowiska naturalnego wyznacza następujące działania:

1. Monitoring w zakresie ochrony środowiska i karanie osób zaturowających lub niszczących jego zasoby,
2. Podpisanie długoletniej umowy z Zakładem Utylizacji Odpadów Komunalnych w Gilwie na dostarczanie i utylizację odpadów z gminy Kisielice,
3. Rekultywacja istniejących „dzikich” wysypisk śmieci,
4. Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów stałych,
5. Edukacja ekologiczna w szkołach i wśród dorosłej części lokalnej społeczności,
6. Promowanie inwestycji niezaturowających środowiska naturalnego,
7. Dalszy rozwój energetyki wiatrowej na terenie gminy,
8. Dalszy rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w gminie,
9. Zalesianie nieużytków,
10. Kontynuacja rozbudowy sieci ciepłowniczej,
11. Likwidacja nieefektywnych lokalnych kotłowni węglowych,
12. Ograniczanie zanieczyszczeń środowiska ze strony rolnictwa,
13. Zwiększenie zdolności oczyszczania ścieków w gminie,
14. Dalsza rozbudowa kanalizacji.

W aktualnej Strategii Rozwoju Gminy Zalewo wyszczególniono następujące działania, które wpłyną wymiennie na ochronę środowiska:

1. Rozbudowa sieci wodociągów, kanalizacji i oczyszczalni w najbardziej turystycznie atrakcyjnych miejscowościach,
2. Podejmowanie działań na rzecz lepszego zagospodarowania strefy przyjeziornej.

III.4. STOPIEŃ REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU ŁAWSKIEGO NA LATA 2004-2007 Z UWZGLĘDNIENIEM LAT 2008-2011

Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011 został przyjęty przez Radę Powiatu uchwałą Nr XIV/91/2003 z dnia 30.12.2003r. Z wykonania Programu Ochrony Środowiska organ wykonawczy powiatu sporządza co dwa lata raporty z realizacji. Poniżej przedstawiono informacje zawarte w „Raporcie z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu ławskiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011 z okres 2006-2007”.

Tabela 2 Stopień realizacja celów i działań postawionych w Programie Ochrony Środowiska na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011.

OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO	
Priorytet: Zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych obszaru powiatu	
Działanie: Rozpoznanie przyrodnicze wskazanych do objęcia ochroną obszarów oraz najstarszych drzew wraz z odnośnymi działaniami na rzecz zachowania	
Miasto Ława Gmina Ława Gmina Kisielice Miasto Lubawa Gmina Susz	Nie objęto ochroną nowych obszarów oraz najstarszych drzew i nie prowadzono działań na rzecz ich zachowania.
Gmina Lubawa	Utworzono zabytek przyrody – Park gminny w Fijewie.
Gmina Zalewo	Utworzono: ➤ zabytki przyrody: - Aleja Grabowa w miejscowości Gubławki, - Aleja Śródpolna w miejscowości Polajny. ➤ pomnik przyrody - Dąb szypułkowy „EWINGUS” w miejscowości Zalewo.
Działanie: Utworzenie korytarzy ekologicznych wzdłuż cieków wodnych.	
Gminy	Żadna z gmin nie podjęła działań w tym zakresie.
Działanie: Aktualizacja rejestru użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych i pomników przyrody.	
Starostwo Powiatowe	Zmiana kompetencji: zmiany w ustawie o ochronie przyrody (od 1.05.2004 r.). Prowadzenie rejestru użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych i pomników przyrody jest zadaniem Wojewody.
Działanie: Wspieranie działań na rzecz zachowania obiektów i obszarów chronionych.	
Starostwo Powiatowe	Starosta może wspierać działania na wniosek z PFOŚiGW – w latach 2006-2007 nie było wniosków o dofinansowanie w tym działaniu.
Działanie: Przestrzeganie obowiązujących przepisów na obszarach chronionego krajobrazu w pracach inwestycyjnych.	
Starostwo Powiatowe	W wydawanych decyzjach, postanowieniach, opiniach zawarte są wytyczne i nakazy dotyczące ochrony przyrody w prowadzonych pracach inwestycyjnych.
Miasto Ława Gmina Ława Miasto Lubawa Gmina Lubawa Gmina Kisielice Gmina Susz Gmina Zalewo	Zadanie realizowane na bieżąco jak wyżej.
Działanie: Ograniczenie zjawiska grodzenia jezior do brzegów i zapewnienia publicznego dostępu do brzegów jezior.	
Gminy	Gminy nie prowadziły działań związanych z ograniczeniem grodzenia posesji do linii brzegu jezior.

Działanie: Działania na rzecz zachowania obiektów i obszarów chronionych.	
Gminy	Nie prowadzono działań na rzecz zachowania obiektów i obszarów chronionych z wyjątkiem Gminy Lubawa i Gminy Zalewo.
ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI POWIATU ŁAWSKIEGO	
Priorytet: Zwiększenie lesistości powiatu	
Działanie: Określenie limitów zalesień i gruntów do zalesiania.	
Starosto Powiatowe	Zmiana kompetencji: uchylono ustawę z dnia 8.06.2001r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia, w której starosta określał roczne limity zalesień dla gruntów niestanowiących własności Skarbu Państwa. Od 2004 r. zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na zalesianie gruntów rolnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich - dysponentem środków finansowych na zalesienia jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Nie ma określonych rocznych limitów, wszystkie wnioski spełniające wymogi formalne są realizowane.
Działanie: Zalesianie gruntów.	
Starostwo Powiatowe	Zalesienie gruntów rolnych odbywa się na podstawie Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich [PROW] i jest finansowane ze środków UE. Całą procedurę w tym zakresie prowadzi obecnie biuro powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Lubawie. Zgodnie z uzyskanymi informacjami w roku 2006 zalesiono 149,04 ha gruntów rolnych. Wprowadzenie nowego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 dopiero we wrześniu 2007r. spowodowało, że w roku 2007 nie było zalesień. Złożone w tym okresie wnioski zostały w całości przyjęte, lecz zrealizowane będą w roku 2008. Wydano 8 postanowień przyznających dotacje do zalesień na łącznej powierzchni 38,89 ha. Starosta przyjmuje wnioski na zalesianie gruntów rolnych dofinansowanych z funduszu leśnego. Brakuje jednak chętnych na tego rodzaju działanie ze względu na brak rekompensaty w postaci ekwiwalentu. Właściciele gruntów otrzymują darmowe sadzonki, jednak resztę kosztów związanych z zalesieniem muszą pokryć sami. W latach 2006 – 2007 z funduszu leśnego nie sfinansowano żadnych zalesień.
Działanie: Przekwalifikowanie gruntów rolnych na leśne.	
Starostwo Powiatowe	W latach 2006 – 2007 nie dokonano przeklasyfikowania żadnych gruntów rolnych na leśne. Starosta jest zobowiązany do wykonania przeklasyfikowań gruntów zalesionych na podstawie PROW, procedura rozpocznie się w 2008 roku.
Działanie: Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasów.	
Starostwo Powiatowe	W roku 2006 wykonano uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzacje stanu lasów dla 338,66 ha lasów prywatnych. Łączny koszt wykonania dokumentacji urządzeniowej wyniósł 13.952,79 zł.
OCHRONA GLEB	
Priorytet: Jakość gleb na poziomie wymaganych standardów	
Działanie: Ocena jakości gleby i ziemi oraz obserwacja zmian w ramach państwowego monitoringu środowiska.	
WIOŚ	Monitoring nie był prowadzony.
Działanie: Aktualizacja rejestru gruntów wymagających rekultywacji.	
Starostwo Powiatowe	Zadanie realizowane na bieżąco.
Działanie: Rekultywacja gruntów zgodnie z Ustawą POŚ.	
Starostwo Powiatowe	Nie było wniosków w tym zakresie.
Działanie: Ochrona gruntów rolnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	
Miasto Ława Gmina Ława Miasto Lubawa Gmina Kisielice	W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wyznaczono grunty rolne objęte ochroną i od tego czasu nie wprowadzono nowych uwarunkowań związanych z ochroną gruntów rolnych.

Gmina Lubawa	Brak planu zagospodarowania przestrzennego.
Gmina Susz	Nie podjęto działań.
Gmina Zalewo	Brak planu zagospodarowania przestrzennego.
Działanie: Optymalizacja użytkowania terenów przemysłowych zdewastowanych przez działalność produkcyjną lub usługową.	
Miasto Ława Gmina Ława Miasto Lubawa Gmina Lubawa Gmina Kisielice Gmina Susz Gmina Zalewo	Nie prowadzono działań w tym zakresie.
Działanie: Upowszechnienie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.	
ODR	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Przeprowadzono szkolenia powiatowe oraz gminne z zakresu upowszechniania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, w których uczestniczyło 659 rolników. ➤ 466 rolników skorzystało z doradztwa indywidualnego w terenie. ➤ W biurach PZDR udzielono 539 porad związanych z zasadami i konsekwencjami stosowania Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej. ➤ W 2007r. 120 rolników skorzystało z cyklu szkoleń „Spełnienie standardów w dziedzinie ochrony środowiska, zwierząt i konsumenta a uzyskanie dopłat bezpośrednich”, w których również zostały zawarte elementy Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.
OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN	
Priorytet: Poprawa jakości i ochrona powierzchni ziemi	
Działanie: Inwentaryzacja miejsc swobodnej eksploatacji kruszyw mineralnych – zwyczajowo wydobywanych dla potrzeb lokalnych wyrobisk poeksploatacyjnych.	
Starostwo Powiatowe	Aktualnie w powiecie ławskim mamy 7 zakładów górniczych posiadających koncesje na wydobywanie żwiru i piasku. Dokonano rozeznania miejsc swobodnej eksploatacji kruszyw na terenie gminy Lubawa i gminy Susz na podstawie informacji uzyskanych z zewnątrz – rozesłano do wójtów, burmistrzów i sołtysów gmin powiatu informacje dotyczące wydobywania kopalin.
Działanie: Kontrola sposobu eksploatacji oraz określenie przyszłych kierunków rekultywacji.	
Starostwo Powiatowe	Co kwartał przekazywane są Staroście informacje o ilości wydobywanych kopalin oraz wielkości opłaty eksploatacyjnej. Obowiązek ten ciąży na posiadającym koncesję. Wyznaczono kierunki rekultywacji dla gruntów zdegradowanych w wyniku eksploatacji kopalin.
Działanie: Sukcesywna rekultywacja wyrobisk	
Eksploatujący złoża, właściciele gruntów	Zadanie realizujące na bieżąco.
JAKOŚĆ WÓD – ZWIĘKSZENIE STOPNIA ZWODOCIĄGOWANIA	
Priorytet: Poprawa efektywności działania sieci wodociągowej na terenie powiatu	
Działanie: Rozbudowa i modernizacja wodociągów.	
Miasto Ława	Wybudowano 2900 m sieci wodociągowej (ul. Piaskowa, Zielona i Jana Pawła II).
Gmina Ława	Wybudowano: <ul style="list-style-type: none"> ➤ łącznie 500 m sieci wodociągowej w Rudzienicach i Szeplerzyźnie, ➤ 3450 m sieci w Szczepkowie, ogółem 4 km sieci w Małykach, Dziarnach, Rudzienicach, Praszkach i Kałdunach.
Miasto Lubawa	Wybudowano 3,717 km sieci wodociągowej.
Gmina Lubawa	Wybudowano 2,7 km sieci wodociągowej.
Gmina Kisielice	Zmodernizowano około 200 m sieci.

Gmina Susz	Wybudowano: ➤ sieć wodociągową we wsi Michałowo – 920 m, ➤ sieć wodociągową we wsi Adamowo – 330 m, ➤ sieć wodociągową przy ul. Koszarowej – 240 m, ➤ sieć wodociągową przy ul. Akacjowej – 360 m.
Gmina Zalewo	Budowa sieci wodociągowej Mazanki – Girgajny o dł. 2894 m i długości przyłączy 304 m.
Działanie: Modernizacja stacji uzdatniania wody.	
Miasto Ława	Montaż lampy UV i zaworów bezpieczeństwa.
Gmina Ława	Wybudowano stację uzdatniania wody w Siemianach. Zmodernizowano stację z Gulbiu i Ząbrowie
Gmina Zalewo	Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Boreczno.
Miasto Lubawa Gmina Lubawa Gmina Kisielice Gmina Susz	Nie podjęto działań w tym zakresie.
JAKOŚĆ WÓD – ZWIĘKSZANIE STOPNIA SKANALIZOWANIA POWIATU	
Priorytet: Zwiększenie stopnia skanalizowania powiatu do poziomu w 2007 – 72%, a w 2011 – 85%	
Działanie: Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej.	
Miasto Ława	Wybudowano 2200 m kanalizacji sanitarnej.
Gmina Ława	➤ Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Siemiany. ➤ Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Kwiry i Kamień Duży.
Miasto Lubawa	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na ul. Pielgrzyma, Kupnera i Unii Europejskiej.
Gmina Lubawa	Nie wykonano.
Gmina Kisielice	W latach 2006-2007 nie wybudowano kanalizacji sanitarnej. Zaplanowano budowę kanalizacji w m. Ogrodzieniec, Jędrychowo, Trupel i Wola na lata 2009-2011.
Gmina Susz	Wykonano: ➤ sieć grawitacyjną o dł. 858 m i tłoczoną o dł. 1803 m w m. Emilianowo, ➤ sieć grawitacyjną w m. Bronowo – 400 m, ➤ sieć tłoczoną o dł. 298 m i sieć grawitacyjną o dł. 138 m w m. Nipkowie. Wykonano projekt budowlany na budowę kanalizacji w m. Emilianowo, Michałowo, Piotrkowo. Opracowano koncepcje budowy sieci w m. Redaki, Babięty Wielkie.
Gmina Zalewo	➤ Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Barty, Girgajny o dł. około 8,5 km. ➤ Budowa kanalizacji sanitarnej na ul. Tartacznej w m. Zalewo o dł. około 230, 5 m.
Działanie: Budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej.	
Miasto Ława	Wybudowano 4800 m kanalizacji deszczowej.
Miasto Lubawa	Wykonano: ➤ ul. Unii Europejskiej – 1000 m, ➤ ul. Zamkowa 140 m, ➤ łącznik ulic Piaskowa – Św. Barbary – 100 m.
Gmina Kisielice	Zmodernizowano kanalizację na ulicy: ➤ Nowomiejskiej na dł. 250 m, ➤ Jagiellońskiej na dł. 90 m, ➤ Polnej na dł. 100 m.
Gmina Susz	➤ Budowa odcinka sieci kanalizacji o dł. 60 m i studni rewizyjnej, przejęcie wód opadowych z tartaku (likwidacja odpływu do jeziora Suskiego). ➤ Przebudowa sieci kanalizacji deszczowej przy ul. Kajki o dł. 60 m i budowa 2 studni rewizyjnych.
Gmina Ława Gmina Lubawa Gmina Zalewo	Nie realizowano inwestycji w tym zakresie.

Działanie: Budowa i modernizacja oczyszczalni i przepompowni.	
Miasto Ława	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Modernizacja przepompowni na ul. Jana Pawła II (budynek socjalno-biurowy, sterownia, zamontowanie kraty schodkowej wraz z praso-spluczką śrubową). ➤ Budowa suszarni osadów ściekowych na oczyszczalni w Dziarnach, wymiana zasuw. ➤ Budowa instalacji do odzysku biogazu do wykorzystania elektro-energetycznego.
Gmina Ława Gmina Lubawa	Nie posiadają oczyszczalni.
Miasto Lubawa	Modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków zaplanowano na lata 2006 – 2010. Zadanie rozpoczęto, obecnie jest projekt z prawomocnym pozwoleniem na budowę.
Gmina Kisielice	Nie prowadzono modernizacji oczyszczalni.
Gmina Susz	Wybudowano 2 przepompownie ścieków w m. Emilianowo i 1 w m. Nipkowo.
Gmina Zalewo	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowa oczyszczalni ścieków w m. Półwieś. ➤ Modernizacja przepompowni ścieków przy ul. Tartacznej w Zalewie.
Starostwo Powiatowe	Dofinansowano budowę 14 przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu ławskiego z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
Działanie: Rozbudowa podczyszczalni ścieków.	
Gmina Ława	Nie wybudowano podczyszczalni ścieków.
Działanie: Inwentaryzacja ujęć wód podziemnych i sukcesywna realizacja zaleceń z niej wynikających.	
Starostwo Powiatowe/ Gminy	<p>Zadanie realizowane na bieżąco.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zlikwidowano 4 ujęcia wód podziemnych na terenie gminy Ława w m. Nowa Wieś (2), Kamionka (1), Siemiany (1), ➤ zlikwidowano 5 ujęć wód podziemnych na terenie gminy Susz w m. Januszewo, Różanka, Dąbrówka, Jakubowo Kis., Olbrachtowo.
Działanie: Budowa kolektorów.	
Gmina Kisielice	Na przełomie lat 2005-2006 wybudowano kolektor Łodygowo-Limża-Sobiewola. Budowę kolektorów Goryń-Kantowo-Kisielice oraz Łęgowo-Kisielice zaplanowano na lata 2009-2011.
Gmina Susz	Budowa kolektora kanalizacji deszczowej w m. Piotrkowo – 46 m.
JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	
Priorytet: Poprawa jakości i ochrona powietrza	
Działanie: Opracowanie „Projektu planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”.	
Miasto Ława	Miasto posiada plan zaopatrzenia w ciepło, plan zaopatrzenia w energię elektryczną i plan zaopatrzenia w gaz opracowany przez Mazowiecką Spółkę Gazowniczą.
Gmina Ława	Gmina posiada „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy wiejskiej Ława” na lata 2004-2015.
Miasto Lubawa	Opracowany jest „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Lubawa”.
Gmina Lubawa	Nie wykonano.
Gmina Kisielice	Gmina posiada „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta i gminy Kisielice” na lata 2001-2010.
Gmina Susz	Nie wykonano.
Gmina Zalewo	Nie wykonano.
Działanie: Rozwój miejskiego systemu ciepłowniczego.	
Miasto Ława	W latach 2006-2007 realizowano budowę sieci ciepłowniczej i przyłącza budynków na: ul. Sobieskiego, Jagiellończyka, Mazurskiej, Maczka, Wojska Polskiego oraz osiedlu domów jednorodzinnych przy ul. Pieniężnego, Radomskiej, Boczno-Górnej, którą zakończy się w 2008r.
Gmina Ława	Zamontowano nowy kocioł gazowy w SSP w Ławicach.
Gmina Kisielice	Do kotłowni na biomasę podłączane są nowe budynki gminne, prywatne i spółdzielcze.

Działanie: Sukcesywna termoizolacja budynków i modernizacja kotłowni administrowanych przez gminę.	
Miasto Ława	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Przeprowadzono termoizolację budynków mieszkalnych na ulicy: Narutowicza, Kościuszki, Mazurskiej i Królowej Jadwigi. ➤ Zainstalowano w kotłowni miejskiej filtr workowy i analizator tlenowy do kotła.
Gmina Ława	Wykonano termoizolację: <ul style="list-style-type: none"> ➤ SSP w Ławicach i SSP w Gromotach, ➤ świetlic w Ząbrowie, Mózgowie, Tynwałdzie i Rudzienicach, ➤ przedszkola w Ząbrowie.
Miasto Lubawa	Termoizolacja budynku Szkoły Podstawowej.
Gmina Lubawa	Termoizolacja budynku Zespołu Szkół w Grabowie.
Gmina Kisielice	Opracowano audyty energetyczne dla wszystkich budynków administrowanych przez gminę.
Gmina Susz	Nie przeprowadzano termoizolacji budynków.
Gmina Zalewo	Nie wykonano.
Starostwo Powiatowe	<p>Termoizolacja budynku Zespołu Szkół Rolniczych w Kisielicach.</p> <p>Wymian okien w budynku:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zespołu Szkół Rolniczych w Kisielicach (szkoła i internat), ➤ Zespołu Szkół w Lubawie (szkoła i internat), ➤ Zespołu Szkół im. Konstytucji 3 Maja w Ławie (warsztaty), ➤ Zespołu Szkół im. Ireny Kosmowskiej w Suszu (szkoła), ➤ Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Ławie (szkoła i internat), ➤ Domu Pomocy Środowiskowej w Ławie, ➤ Międzyszkolnym Ośrodku Sportowym w Ławie. <p>Docieplenie stropodachu wełną mineralną w Zespole Szkół im. Bohaterów Września 1939 Roku w Ławie.</p>
Działanie: Wdrożenie zintegrowanych pozwoleń w zakładach znajdujących się na liście instalacji IPPC. Wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT). Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych.	
Starostwo Powiatowe	Nie było wniosków z zakresu nowych pozwoleń zintegrowanych. Prowadzone jest postępowanie w sprawie zmiany pozwolenia zintegrowanego dla instalacji do uboju zwierząt. Organem kontrolującym jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska Delegatura w Elblągu, która dokonuje kontroli zakładów z pomiarem emisji zanieczyszczeń do atmosfery.
Działanie: Ograniczenie emisji z instalacji przemysłowych przez wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków na ten cel.	
Starostwo Powiatowe	Udzielano informacji o możliwości pozyskania środków na dofinansowanie.
Działanie: Gazyfikacja Miasta.	
Miasto Lubawa	W 2006r. została doprowadzona sieć gazowa do miasta. Obecnie z gazu sieciowego korzystają dwa podmioty gospodarcze oraz trzy osoby fizyczne.
HAŁAS	
Priorytet: 1. Ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców najgęściej zaludnionych obszarów powiatu. 2. Zapewnienie dobrych warunków akustycznych na terenach przeznaczonych na cele rekreacyjno – wypoczynkowe.	
Działanie: Pomiary hałasu w rejonie najgęściej zaludnionych obszarów sąsiadujących z najruchliwszymi drogami.	
WIOŚ	<p>W latach 2006-2007 nie wykonywano badań monitoringowych hałasu.</p> <p>Dokonano jedynie pomiaru poziomu hałasu w związku z interwencją mieszkańców na drodze wojewódzkiej nr 541 w miejscowości Lubawa oraz drodze krajowej nr 16 w miejscowości Nowa Wieś. Stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych norm. Starosta wydał odpowiednie decyzje administracyjne w tym zakresie.</p>

Działanie: Opracowanie mapy akustycznej jeżeli badania wykażą przekroczenie wartości progowych.	
Starostwo Powiatowe	Brak potrzeb w tym zakresie.
Działanie: Budowa ekranów akustycznych w obiektach publicznych administrowanych przez Starostwo.	
Starostwo Powiatowe	Brak potrzeb w tym zakresie.
Działanie: Pomiary hałasu w rejonie linii kolejowej.	
Zarządzający linią kolejową	Brak danych.
Działanie: Opracowanie mapy akustycznej rejonu linii kolejowej.	
Zarządzający linią kolejową	Brak danych.
Działanie: Realizacja programu działań, których celem będzie dostosowanie hałasu do dopuszczalnego.	
Wojewoda Zarządzający linią kolejową	Nie opracowano.
Działanie: Ograniczenie ruchu łodzi motorowych na terenie wybranych jezior.	
Starostwo Powiatowe	Nie było konieczności wprowadzania zakazów używania jednostek pływających na zbiornikach powierzchniowych wód stojących oraz wodach płynących powiatu.
AWARIE	
Priorytet: Eliminowanie i zmniejszenie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii	
Działanie: Stałe udoskonalanie współpracy służb i organów biorących udział w przeciwdziałaniu i usuwaniu skutków awarii.	
Starostwo Powiatowe	Dział Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego powołany przez Starostę. Został opracowany <i>Powiatowy Plan Reagowania Kryzysowego</i> , który ma zagwarantować harmonijne współdziałanie wszystkich jednostek organizacyjnych administracji rządowej i samorządowej działających na terenie powiatu. Procedury oraz sprawność działania przy usuwaniu zagrożeń „Zespół” sprawdza podczas corocznych ćwiczeń aplikacyjno – sztabowych oraz terenowych. Gminy również tworzą <i>Plany Zarządzania Kryzysowego</i> . Istnieje system wykrywania i alarmowania SWA, który współpracuje z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego.
Działanie: Wsparcie modernizacji usprzętowania powiatowej Straży Pożarnej w Iławie.	
Starostwo Powiatowe	W roku 2006 przekazano dotację ze środków PFOŚiGW na zakup chemoodpornych ubrań gazoszczelnych dla Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Iławie – koszt 26.000 zł. Natomiast w 2007r. zakupiono sprzęt nurkowy – koszt 15.150 zł
KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ	
Priorytet: Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych w zlewiskach, w tym zmniejszenie zużycia wody podziemnej do celów przemysłowych	
Działanie: Współpraca w tworzeniu bazy danych i systemu wymiany informacji z zakresu gospodarki wodnej na obszarze województwa warmińsko – mazurskiego.	
Urząd Marszałkowski RZGW Gdańsk RZGW Warszawa Wojewoda Starostwo Powiatowe	W zakresie wymiany danych RZGW Gdańsk kontaktuje się okresowo z Urzędem Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego, skąd otrzymuje dane do Katastru Wodnego. Starostwo Powiatowe w Iławie uczestniczy w systemie wymiany informacji z zakresu gospodarki wodnej z Regionalnym Bankiem Danych Hydrogeologicznych, który był obsługiwany przez przedsiębiorstwo geologiczne POLGEOL S.A. w Gdańsku, a od września 2007r. został przeniesiony do Państwowego Instytutu Geologicznego w Gdańsku.
Działanie: Opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej zlewni.	
MŚ, RZGW Gdańsk i RZGW Warszawa	RZGW nie zlecało dokumentacji hydrogeologicznej zlewni na obszarze powiatu iławskiego – dokumentacje takie zleca Departament Geologii i koncesji Geologicznych Ministerstwa Środowiska. Dyrektor RZGW w Gdańsku sporządził „Studia ochrony przeciwpowodziowej” dla 6 rzek w powiecie iławskim: Liwa, Gardęga, Osa, Drwęca, Wel oraz rzeki Elbląg-Dzierżoń.

Działanie: Utrzymanie urządzeń melioracyjnych mienia komunalnego.	
Gmina Łława	W 2007r. założono Spółkę Wodną, która zajmuje się utrzymaniem urządzeń melioracyjnych, w tym mienia komunalnego.
Miasto Lubawa	Bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych.
Gmina Lubawa	Bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych.
Gmina Kisielice	Prace polegają na bieżącym utrzymaniu i remontach.
Gmina Susz	Wykonano odmulenie i pogłębienie rowu melioracyjnego: <ul style="list-style-type: none"> ➤ na odcinku 2000 m w m. Piotrkowo, ➤ na odcinku 1000 m w m. Jakubowo, ➤ na odcinku 1200 m w m. Jawty Wielkie, ➤ na odcinku 400 m w m. Susz.
Gmina Zalewo	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Odmulenie rowów w m. Zalewo (468 m) i w m. Boreczno (562 m), ➤ Oczyszczenie przepustu (ø 30 cm, dł. 19 m) w m. Śliwa, ➤ Oczyszczanie rurociągu drenarskiego w m. Dobrzyki (110 m), ➤ Konserwacja rowu w m. Janiki Wielkie (334 m), ➤ Przełożenie rurociągu z ø 30 na ø 50 w m. Zalewo o dł. 70 m, ➤ Oczyszczanie przepustu w m. Kupin, ➤ Budowa przepustu w m. Dobrzyki – 7 mb, ➤ Budowa przepustu w m. Urowo – 5 mb, ➤ Czyszczenie przepustów w m. Zalewo – szt. 3.
Działanie: Regulacje brzegów Sandeli.	
Miasto Lubawa	Konserwacja odcinka rzeki Sandela – umowa z Zarządem Melioracji Urządzeń Wodnych w Olsztynie – polegająca na wykoszeniu skarp rzeki i hakowaniu roślin korzeniących się w dnie: <ul style="list-style-type: none"> ➤ w 2006 roku na odcinku 0+000 – 2+306, ➤ w 2007 roku na odcinku 0+000 – 2+306.
Działanie: Budowa rozlewiska na rzece Sandeli.	
Miasto Lubawa	Nie podjęto działań.
Działanie: Regulacje Kanału Bałoszyckiego.	
ZMiUW	W roku 2006 wykonano pogłębienie kanału na odcinku Jawty Małe – Bałoszyce, w 2007r. wykonano bieżącą konserwację.
Działanie: Regulacje rzeki Leszka.	
ZMiUW	W roku 2006 wykonano regulację rzeki Elszka Lubawska w km 9+500 – 9+853 oraz pogłębienie w obrębie Rożentalu i Byszwałdu. Na lata 2008-2011 zaplanowano odbudowę rzeki w km 9+850 – 15+200 oraz w km 0+850 – 8+850.
Działanie: Regulacje rzeki Nida.	
ZMiUW	Konserwacja polegająca na mechanicznym odmuleniu rzeki Nida Kisielicka w km 6+900 – 8+050.
WYKORZYSTANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	
Priorytet: Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do poziomu w 2007 – 5%, a w 2011 – 8%	
Działanie: Budowa elektrociepłowni o łącznej mocy 5 MW opalanej biomasą.	
Miasto Łława [Energetyka Ciepła]	Nie zrealizowano.
Działanie: Opracowanie Programu Wykorzystania Energii ze Źródeł Odnawialnych.	
Gminy powiatu	Gmina Kisielice opracowała program energetyczny, w którym zawarte zostały informacje dotyczące źródeł odnawialnych i ich wykorzystania.
Starostwo Powiatowe	Opracowano informację Wykorzystanie źródeł energii odnawialnej w powiecie ławskim, w której ujęto również planowane przedsięwzięcia na najbliższe lata.

EDUKACJA EKOLOGICZNA	
Priorytet: Wysoka świadomość społeczeństwa – właściwa edukacja ekologiczna	
Działanie: Opracowanie Programu edukacji ekologicznej dla powiatu i gmin.	
Starostwo Powiatowe Gminy	<p>Edukacja ekologiczna na terenie powiatu prowadzona jest przez Ośrodek Edukacji Ekologicznej działającej przy Lokalnej Organizacji Turystycznej. W 2007r. realizowano działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ informowanie społeczeństwa poprzez media lokalne i internet o wydarzeniach i projektach związanych z edukacją ekologiczną, gospodarką odpadami, selektywną zbiórką i recyklingiem, akcjach, ➤ przeprowadzono kampanie informacyjną na temat zakresu dofinansowania i sposobu utylizacji wyrobów zawierających azbest (w szczególności pokryć dachowych), ➤ współpraca ze szkołami – wydanie ulotek ze „Śmieciowym Kodeksem Postępowania”, ➤ w ramach porozumienia z Organizacjami Odzysku Reba S.A. oraz Recal S.A. przeprowadzono akcje promujące selektywną zbiórkę baterii i puszek aluminiowych. W powiecie rozstawiono łącznie 14 pojemników selektywnej zbiórki baterii z czego 11 w samej Łławie, ➤ ustawiono w Łławie nad brzegiem Małego Jezioraka tablicę dydaktyczną dla najmłodszych informującą o bytujących na wodach jeziora pięciu gatunków ptaków, ➤ organizowanie konkursów ekologicznych i przyrodniczych. <p>Wieloletni plan działania Ośrodka zostanie opracowany w 2008r.</p>
Działanie: Stworzenie ośrodka edukacji ekologicznej na terenie powiatu.	
Starostwo Powiatowe wraz z gminami	Powstały w 2007r. Ośrodek Edukacji Ekologicznej przy LOT obejmuje swoim działaniem miasto Łława, gminę Łława, miasto i gminę Kisielice, miasto Lubawa, miasto i gminę Zalewo.
Działanie: Wsparcie edukacji ekologicznej w szkołach i innych działań ekologicznych.	
Miasto Łława	Wspieranie działań ekologicznych w szkołach podstawowych i gimnazjach. Dofinansowanie akcji „Sprzątanie świata”.
Gmina Łława	<p>W ramach edukacji ekologicznej wspierano działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zakup nagród rzeczowych na konkursy, ➤ koordynowanie akcji „Sprzątanie świata”.
Miasto Lubawa	<p>Zadanie realizowane na bieżąco.</p> <p>Co roku przeznacza się 200 zł z GFOŚiGW na nagrody w konkursach ekologicznych organizowanych przez Zespół Parków Krajobrazowych Lasów Łławskich i Wzgórz Dylewskich w Jerzwałdzie.</p> <p>Wspieranie akcji „Sprzątanie świata” poprzez zakup worków i rękawic.</p>
Gmina Lubawa	Organizowano różne akcje przy współpracy dyrektorów szkół, m.in. <i>Sprzątanie świata</i> .
Gmina Susz	<p>W ramach edukacji ekologicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ dofinansowano : <ul style="list-style-type: none"> – m.in. akcję „Sprzątania świata”, warsztaty, programy i projekty o tematyce ekologicznej – nagrody, konkursy, festyny, – zakup mapy „Europejska sieć ekologiczna Natura 2000”, – budowę 2 przydomowych oczyszczalni ścieków. ➤ zakupiono 34 pojemniki do selektywnej zbiórki szkła i plastiku, ➤ zakupiono 3 pojemniki na przeterminowane leki, ➤ wykonano ulotki i worki promujące selektywną zbiórkę odpadów.
Gmina Kisielice	<p>W ramach edukacji ekologicznej gmina uczestniczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ w akcji „Sprzątania świata”, „Czyste Jeziora i rzeki” i innych, ➤ w konkursach, olimpiadach, akcjach organizowanych przez instytucje oświatowe. <p>Gmina podejmuje szeroko rozumiane czynności w kierunku segregacji i recyklingu.</p>
Gmina Zalewo	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zabezpieczone środki w budżecie gminy na nagrody dla młodzieży za udział w konkursach ekologicznych, ➤ Wsparcie szkół w akcji „Sprzątanie świata” poprzez zakup worków i rękawic.

Starostwo Powiatowe	<p>W ramach edukacji ekologicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ organizuje się akcję „Czyste jeziora i rzeki”, ➤ z PFOŚiGW dofinansowano: <ul style="list-style-type: none"> – olimpiady, konkursy, imprezy, festyny, – zakup nagród rzeczowych dla uczestników konkursów, – wykonanie kalendarzy edukacyjnych, – szkolenia i seminaria, – opracowanie i wydanie broszur, plakatów i ulotek informacyjnych, – zakup toreb bawełnianych na akcję „Myśl (eko) logicznie, którą Starostwo Powiatowe zorganizowało wspólnie z Urzędem Miasta oraz Ośrodkiem Edukacji Ekologicznej w Łławie.
---------------------	--

Źródło: Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu ławskiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011 za okres 2006-2007, Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Starostwa Powiatowego.

WNIOSKI Z REALIZACJI:

1. Jedynie w gminie Lubawa i gminie Zalewo ustanowiono nowe obszary i obiekty chronione.
2. Żadna z gmin nie podjęła działań związanych z ograniczeniem zjawiska grodzenia posesji do linii brzegu jezior.
3. Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska w latach 2006 – 2007 zaplanowano do zalesienia powierzchnię 160 ha gruntów prywatnych. Faktycznie zalesionych zostało 149,04 ha, co stanowi 93,15% założonego planu. Spowodowało to zwiększenie lesistości powiatu o 0,11%. Uwzględniając wnioski złożone do ARiMR w 2007r., które zrealizowane będą w roku 2008 można stwierdzić, że założony plan został wykonany w 117%. Starosta obecnie nie prowadzi zadań związanych z zalesieniami gruntów niepaństwowych (oprócz funduszu leśnego). Wszystkie wnioski spełniające wymogi formalne na zalesienie gruntów rolnych rozpatrzono pozytywnie.
4. Dokonano przeklasyfikowań gruntów zalesionych w 2005r. na podstawie PROW.
5. Uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzacje stanu lasów powiatu ławskiego są wykonywane sukcesywnie. W roku 2008 pozostało do zinwentaryzowania ok. 22 ha lasów prywatnych.
6. W latach 2006 – 2007 na dł. 1210,1 km rowów melioracji wodnej szczegółowej wykonano koszenia skarp na dł. 537,7 km (44%) oraz odmulenie na dł. 257,4 km (21%).
7. Na poziomie krajowym realizowany jest monitoring chemizmu gleb ornych Polski przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. Badania wykonywane są w cyklach 5-letnich. Na terenie powiatu ławskiego zlokalizowany jest jeden punkt pomiarowo-kontrolny na terenie byłego PGR Międzychód.
8. Podejmowane są działania na rzecz ograniczenia zjawiska nielegalnego wydobycia. W porównaniu do okresu poprzedniego w latach 2006 – 2007 zmniejszyło się zjawisko nielegalnego wydobycia. Gminom przekazywane są informacje o zakładach górniczych posiadających koncesje.
9. Rozbudowa sieci wodociągowej prowadzona była we wszystkich gminach.
10. Brak wzrostu procentowego zwodociągowania w latach 2006-2007 w poszczególnych gminach nie oznacza braku inwestycji w tym zakresie. W każdym roku wykonywane były nowe odcinki sieci wodociągowej, jednak zrealizowane odcinki sieci nie wpłynęły w sposób znaczący na procent zwodociągowania.
11. Obserwuje się wzrost skanalizowania powiatu, jednakże poziom założony na 2007r tj. 72% nie został osiągnięty.
12. Gminy sukcesywnie wykonują termoizolacje budynków przez siebie administrowanych. Zakres i tempo prac jest uzależniona od posiadanych środków finansowych.
13. W latach 2006-2007 nie wykonywano badań monitoringowych hałasu. Dokonane pomiary w dwóch miejscach na terenie powiatu miały charakter interwencyjny.
14. Gminy na bieżąco dokonują konserwacji urządzeń melioracyjnych mienia komunalnego.
15. Powstanie Gminnej Spółki Wodnej w Łławie przyczynia się:
 - do zwiększenia zakresu i rozmiaru prac związanych z utrzymaniem urządzeń melioracji szczegółowych na terenie gminy Łława,
 - pozyskiwania dodatkowych środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (w roku 2007 wykonano gruntowną konserwację 31 km rowów),

- zwiększonego zainteresowania utworzeniem spółek wodnych w pozostałych gminach powiatu.
16. Zwiększone środki finansowe budżetu państwa pozwoliły na wykonanie większego zakresu prac regulacyjnych i konserwacyjnych na ciekach podstawowych. Poza wymienionymi w tabeli nr 2 wykonano w latach 2006-2007 odmulenie cieków:
- Rzeki Liwa w km 93+800 – 98+430,
 - Rzeki Gardęga w km 41+605 – 41+910,
 - Rzeki Osówka w km 10+680 – 14+386,
 - Bornicka Struga w km 1+250 – 4+800,
 - Rzeki Gramotka w km 3+190 – 6+000,
 - Rzeki Kałdunka w km 0+000 – 0+700.
- Ponadto ZMiUW w Olsztynie w latach 2008-2011 z zakresu regulacji cieków podstawowych zaplanował odbudowę:
- Rzeki Tynwałd w km 8+630 – 11+410 gm. Iława,
 - Strugi Rumian w km 4+800 – 6+800 m. Gutkowo gm. Lubawa,
 - Rzeki Dąbrowa w km 0+000 – 14+400 m. Skitławki, Śliwa, Boreczno, Międzychód, Surbajny, Janiki Wielkie – gm. Zalewo,
 - Łabędziej Strugi w km 0+000 – 2+000 m. Nowa wieś gm. Iława.
17. Obserwuje się stały wzrost wykorzystania energii słonecznej:
- przez osoby indywidualne – instalacja kolektorów słonecznych.
 - w październiku 2007r. przekazano do użytku suszarnię osadów ściekowych na oczyszczalni ścieków Dziarny koło Iławy. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i ciepła odpadowego umożliwia całoroczną oraz efektywną pracę suszarni.
 - trwają uzgodnienia do budowy słonecznej suszarni osadów ściekowych na oczyszczalni ścieków w Lubawie.
18. Powstanie farmy wiatrowej w ilości 27 elektrowni wiatrowych o łącznej mocy 40 kW w m. Łodygowo, Galinowo gm. Kisielice spowodowało zwiększone zainteresowanie w naszym regionie tego rodzaju inwestycjami.
19. Trwają prace nad opracowaniem dokumentacji na kolejne elektrownie wiatrowe na terenie gmin:
- elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 30 MW (gm. Zalewo),
 - elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 40 MW (gm. Kisielice),
 - elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 1,6 MW (m. Targowisko, gm. Lubawa),
 - elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 4 MW (m. Losy, gm. Lubawa),
 - elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 4 MW (m. Byszałd, gm. Lubawa),
 - elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 4 MW (m. Kazanice, gm. Lubawa),
 - elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 4 MW (m. Rożental, gm. Lubawa),
 - elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 1 MW (m. Klimy, gm. Kisielice),
20. Wykorzystywanie do ogrzewania innych źródeł energii tj. wody, na terenie powiatu występuje sporadycznie i ma miejsce przede wszystkim w gospodarstwach indywidualnych.
21. Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży prowadzona jest w sposób ciągły przez organizacje różnego rodzaju konkursów, olimpiad, akcji.

IV. CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2009-2012

IV.1. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO

IV.1.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej związana jest z ochroną zasobów przyrody na całym obszarze kraju, niezależnie od formalnego statusu ochronnego konkretnych terenów i sposobu ich użytkowania. Trwałość różnorodności biologicznej i krajobrazowej podlega obecnie silnemu zagrożeniu ze względu na znaczną presję społeczną związaną z dążeniem do wykorzystywania wszelkich zasobów przyrody w celu podnoszenia materialnego poziomu życia oraz osiągania szybkich i możliwie dużych zysków.

Do głównych zagrożeń różnorodności biologicznej można zaliczyć:

- postępującą urbanizację,
- procesy eutrofizacji, odwadniania, zakwaszania gleb, skażenia toksycznymi związkami chemicznymi,
- zmiany sposobu użytkowania ziemi,
- negatywną presję człowieka na gatunki postrzegane jako konfliktowe (np. bóbr, wydra),
- nadmierną eksploatację populacji wybranych gatunków dziko żyjących (np. grzyby, zioła, gatunki łowne),
- nadmierna masowa turystyka,
- pożary.

Stan wyjściowy

Obszary powiatu iławskiego, o najbogatszej różnorodności przyrodniczo-krajobrazowej objęto różnymi formami ochrony przyrody na mocy ustawy o ochronie przyrody.

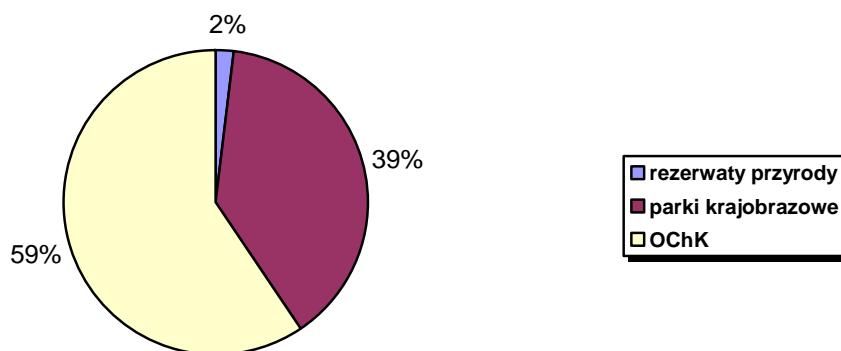
Na terenie powiatu iławskiego znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- Natura 2000:
 - SOO „Dolina Drwęcy” PLH280001,
 - SOO „Jezioro Karaś” PLH280003,
 - OSO „Lasy Iławskie” PLB280005.
- Rezerваты przyrody:
 - jez. Gaudy (pow. 323,53 ha, gm. Susz),
 - jez. Czerwica (pow. 22,3 ha, gm. Susz i Iława),
 - jez. Karaś (pow. 815,48 ha, gm. Iława),
 - rzeka Drwęca (pow. 1888,27 ha, gm. Lubawa i Iława),
 - jez. Jasne (pow. 106,3 ha, gm. Iława).
- Parki krajobrazowe
 - Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich, gminy: Ostróda, Lubawa i Dąbrówno. Park zajmuje ponad 7151,2 ha, wraz z otuliną 14882,6 ha,
 - Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego, gminy: Iława, Zalewo, Susz. Park zajmuje 22638,1 ha, wraz z otuliną 16419,1 ha.
- Obszary chronionego krajobrazu:
 - Kanału Elbląskiego na terenie gmin Zalewo i Iława,
 - Pojezierza Iławskiego gmina Zalewo, Iława, Susz, miasto Iława,
 - Pojezierza Iławskiego –Wschód, gmina Zalewo,
 - Rzeki Liwy, gmina Susz,
 - Jeziora Goryńskiego w gminie Kisielice,
 - Doliny Dolnej Drwęcy, w gminach Iława, Lubawa i miastach Iława i Lubawa,

- Doliny Rzeki Wel w gminie Lubawa,
- Wzgórz Dylewskich gmina Lubawa.
- Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:
 - Zwiniarz, gmina Lubawa.
- Użytki ekologiczne:
 - Czaplak, pow. 95,15 ha, gm. Zalewo,
 - Jezioro Łajskie, pow. 8,83 ha, gm. Iława,
 - Jezioro Kociołek, pow. 0,36 ha, gm. Iława,
 - Jezioro Plajtek Mały, pow. 4,02 ha, gm. Iława,
 - Plajtek Duży, pow. 9,45 ha, gm. Iława,
 - Jezioro Czarne, pow. 1,12 ha, gm. Iława.
- Stanowisko dokumentacyjne „Losy”, odkrywka kredy integracyjnej, gm. Lubawa, pow. ok. 2 ha,
- Pomniki przyrody – 163 pomników przyrody.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona stanowi ok. 43% powierzchni powiatu iławskiego.

Rys. 9 Udział form ochrony przyrody na terenie powiatu iławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2007 r.

Największą powierzchnię powiatu iławskiego zajmują Obszary Chronionego Krajobrazu – 59%. Zostały one wprowadzone na mocy rozporządzeń wojewody warmińsko-mazurskiego.

Na Obszarach tych obowiązują następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902, z późn. zm.1);
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybicka;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybickiej.

Zakazy, o których mowa powyżej nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 3) realizacji inwestycji celu publicznego.

Tabela 3 Stopień pokrycia formami ochrony przyrody w poszczególnych gminach powiatu

Formy ochrony przyrody	Jednostka	Gmina miejska		Gmina wiejska		Gmina wiejsko-miejska		
		Ława	Lubawa	Ława	Lubawa	Susz	Zalewo	Kisielice
Rezerваты przyrody	ha	0	0	741,9	32,4	344,1	0	0
Parki krajobrazowe	ha	144,0	0	99314	1126,8	4999,0	6769,8	0
OChK	ha	8,0	0	11441,5	7552,8	5261,8	9499,7	1463,0
Użytki ekologiczne	ha	0	0	23,8	10,3	0	95,2	0
Stanowiska dokumentacyjne	ha	0	0	0	2	0	0	0
Pomniki przyrody	szt.	0	1	54	6	52	23	27
Stopień pokrycia formami ochrony przyrody		6,9%	0%	52,2%	37%	40,9%	64,4%	8,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2007 r.

Tylko na terenie gminy miejskiej Lubawa nie zostały ustanowione wyżej wymienione formy ochrony przyrody. Najwyższym wskaźnikiem pokrycia formami prawnie chronionymi wykazuje się gmina wiejsko-miejska Zalewo – 64,4%, następnie gmina wiejska Ława – 52,2%, gmina wiejsko-miejska Susz – 40,9%, gmina wiejsko-miejska Lubawa – 37%. Najniższym wskaźnikiem pokrycia charakteryzuje się gmina miejska Ława – 6,9% oraz gmina wiejsko-miejska Kisielice 8,5%.

Projektowane obszary sieci Natura 2000 na terenie powiatu ławskiego:

- OOS Aleje Pojezierza Ławskiego – PLH280025

Zagrożenia: Wycinka zadrzewień, w tym w szczególności podczas modernizacji dróg. Intensyfikacja rolnictwa. Niekontrolowana presja turystyczno-rekreacyjna, w tym presja osadnicza.

- OOS Ostoja Ławska – PLH280027

Zagrożenia: Wycinka starodrzewów, melioracje terenów podmokłych i bagiennych, presja turystyczno-rekreacyjna, w tym presja osadnicza.

- OSO Ostoja w Prabutach
- OSO Radomno

Rys. 10 Projektowane obszary sieci Natura 2000

Cele

Utrzymanie wysokich walorów krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej i jej zrównoważone wykorzystanie

Kierunki działań:

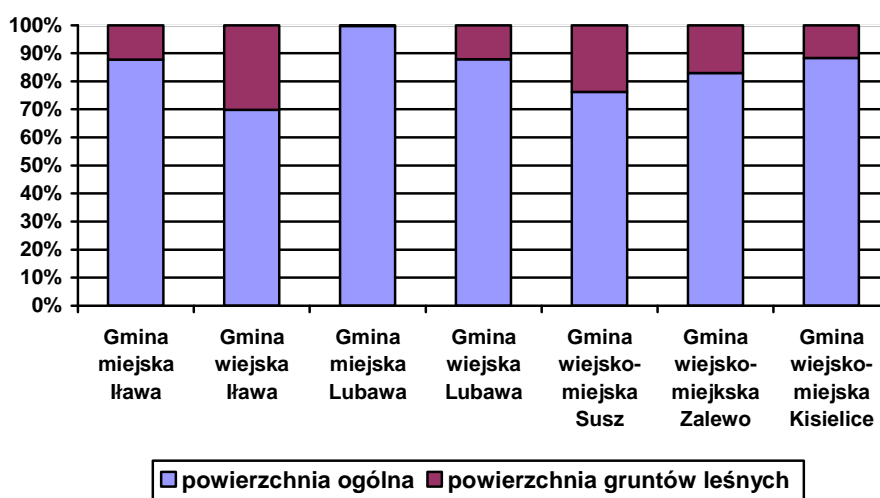
1. Przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony przyrody i środowiska w procesach inwestycyjnych,
2. Tworzenie małoobszarowych form ochrony przyrody w oparciu o inwentaryzację i waloryzację przyrodniczą,
3. Uwzględnienie w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów ochrony środowiska i krajobrazu,
4. Ochrona linii brzegowych zbiorników wodnych, w szczególności poprzez konsekwentne utrzymanie wokół jezior i rzek stref ochronnych zagospodarowanych trwałą zielenią,
5. Planowanie przeznaczenia terenów pod rekreację oraz infrastrukturę turystyczną w sposób nie naruszający walorów środowiska i krajobrazu,
6. Kontrola turystyki i wypoczynku na terenach o dużej wartości przyrodniczej,
7. Odpowiednie oznakowanie szlaków turystycznych wraz z informacjami o regulaminie, obowiązujących przepisach i karach za ich naruszanie.

IV.1.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Stan wyjściowy

Lesistość powiatu ławskiego wynosi – 26,3%, i jest mniejsza od średniej w województwie – 30,2%. Pod względem lesistości powiat ławski zajmuje 5 miejsce w województwie. Najmniejszą lesistość posiadają tereny zurbanizowane miast: Lubawa (0,4%), Kisielice (0,7%), Zalewo (0,8%). Znacznie większy jest udział powierzchni leśnej w miastach Susz (21,8%) i Ława (13,5%). Wśród obszarów wiejskich największą lesistością charakteryzuje się gmina Ława – 41,9%, i gmina Susz – 30,4%. Znacznie mniejsza jest lesistość terenów wiejskich gmin: Zalewo – 20%, Lubawa – 13,6% i Kisielice – 13,0%.

Rys. 11 Udział powierzchni gruntów leśnych w ogólnej powierzchni poszczególnych gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2007r.

W strukturze własnościowej powiatu dominują lasy Skarbu Państwa stanowiące 94%. Znajdują się one w zarządzie Lasów Państwowych oraz ANR. Lasy prywatne i gminne stanowią 6%.

Tabela 4 Struktura własnościowa gruntów leśnych

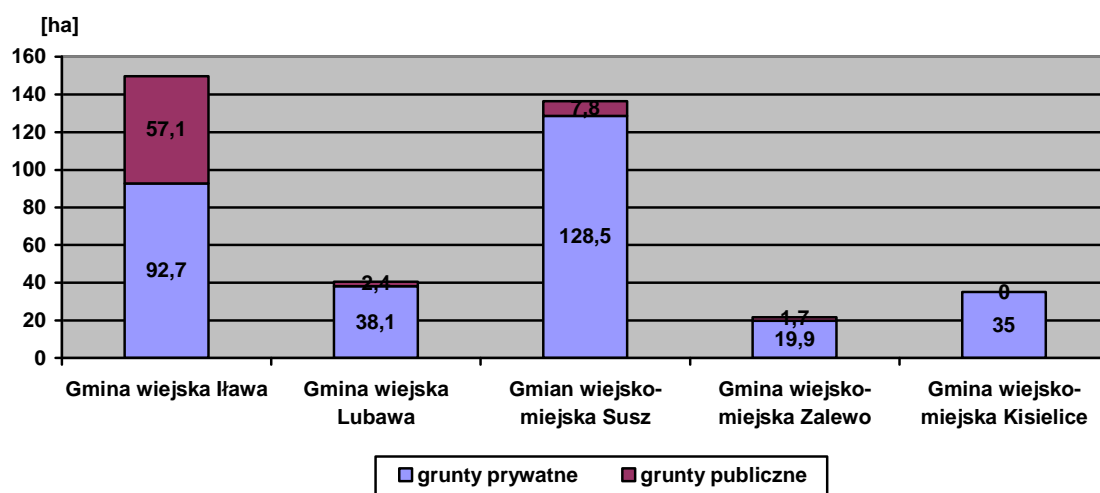
Jednostka terytorialna	Grunty leśne prywatne [ha]	Grunty leśne gminne [ha]	Grunty leśne Skarbu Państwa [ha]
gmina miejska Ława	4,5	38,7	263,4
gmina wiejska Ława	414,6	22,1	17939,2
gmina miejska Lubawa	6,3	0	0
gmina wiejska Lubawa	1025,3	16,7	2225,5
gmina wiejsko-miejska Susz	227,5	5,0	7847,5
miasto	0,9	2,0	147,8
obszar wiejski	226,6	3,0	7699,8
gmina wiejsko-miejska Zalewo	313,6	9,0	4866,4
miasto	0,1	1,0	5,6
obszar wiejski	313,5	8,0	4860,9
gmina wiejsko-miejska Kisielice	207,9	0	2088,2
miasto	1,3	0	1,3
obszar wiejski	206,6	0	2086,8
Razem	2199,7	91,5	35230,3
Udział %	5,8	0,2	94,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2007 r.

Na terenie powiatu ławskiego w latach 2004 - 2007r. zostały zalesione 383,3 ha gruntów nieleśnych. Wszystkie zalesienia dotyczyły gmin wiejskich. Najwyższym udziałem w zalesieniach wykazała się gmina Ława – 149,8 ha, następnie gmina Susz – 136,3 ha, gmina Lubawa – 40,5 ha, gmina Kisielice – 35,0 ha.

Struktura własności zalesionych gruntów przedstawia się następująco:

Rys. 12 Struktura własności gruntów zalesionych w latach 2004 - 2007 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za okres 2004-2007 r.

Największe kompleksy leśne zlokalizowane są:

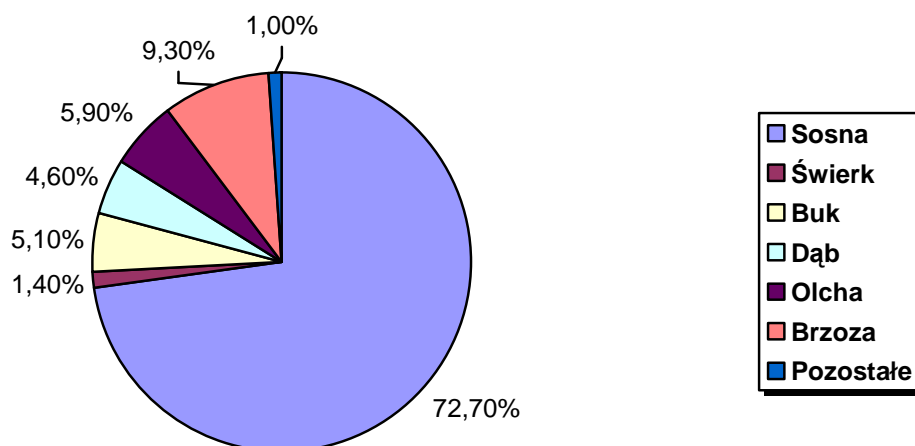
- w centrum powiatu, po zachodniej stronie jez. Jeziorak (gmina Ława, m. Ława, gm. Susz i Zalewo),
- w centrum powiatu, po wschodniej stronie jez. Jeziorak (gmina: Ława i Zalewo).

Ponadto, na terenie powiatu występuje szereg mniejszych kompleksów leśnych o powierzchni od 500 do 100 ha.

Na terenie powiatu występują siedliska boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego świeżego, lasu mieszanego wilgotnego, lasu mieszanego bagienneo, olsu, olsu jesionowego, lasu świeżego i lasu wilgotnego.

Przeważają drzewostany sosnowe, którym towarzyszą (jako domieszka lub jako zwarte niewielkie połacie): brzoza, olcha, buk, dąb, świerk. Pozostałe gatunki drzew występujące w kompleksach leśnych to: modrzew, jesion, grab, lipa.

Rys. 13 Struktura gatunkowa kompleksów leśnych powiatu ławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Nadleśnictwa Ława i Susz.

Cel:

Zwiększenie lesistości powiatu

Kierunki działań:

1. Określenie gruntów przeznaczonych do zalesień i granic polno-leśnych w planach zagospodarowania przestrzennego.
2. Opracowania dokumentacji glebowo-siedliskowej i urzędzeniowej dla lasów prywatnych.
3. Zalesianie gruntów marginalnych w szczególności w zlewniach jezior, obszarach wododziałowych, korytarzy ekologicznych.
4. Zachowanie naturalnych ekosystemów leśnych.
5. Odbudowa drzewostanu zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych na gruntach państwowych i prywatnych.
6. Budowa i utrzymanie na obszarach leśnych infrastruktury służącej celom dydaktyczno-turystycznym.
7. Ochrona i zwiększanie biologicznej różnorodności lasów.

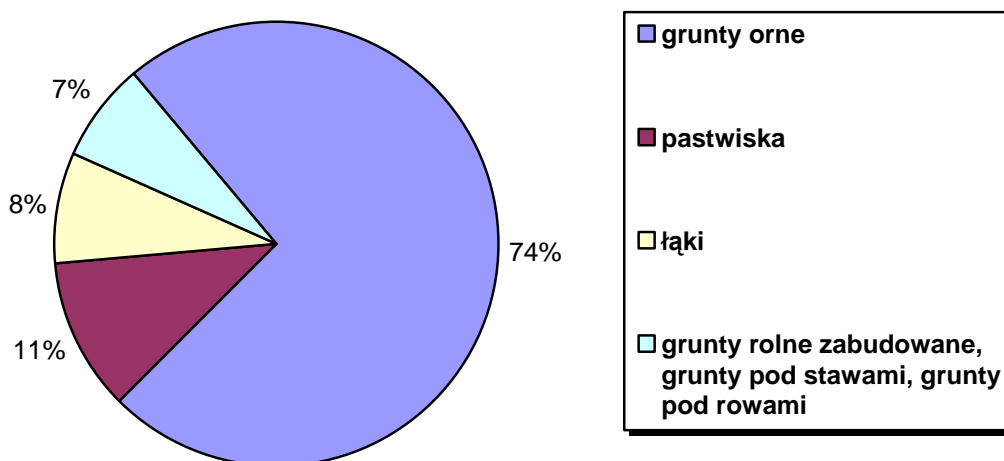
IV.1.3. Ochrona powierzchni ziemi

Stan wyjściowy

Gleby, występujące na obszarze powiatu iławskiego, wykazują znaczne zróżnicowanie pod względem typologicznym. Na terenach pagórkowatych wysoczyzn (gm. Lubawa, Susz, Kisielice) dominują gleby brunatnoziemne. Na obszarach zalesionych równin sandrowych (m. in. wokół Jezioraka, zwłaszcza po zachodniej stronie) występują głównie gleby bielicoziemne, pseudobielicowe, rdzawe. W obrębie dolin rzecznych, w innych obniżeniach terenu oraz na zboczach wzniesień, rozwinęły się lokalnie czarne ziemie. W dolinach rzecznych, w otoczeniu jezior oraz w licznych zagłębieniach bezodpływowych występują gleby bagienne, cechujące się aktywnym procesem gromadzenia osadów organicznych, a także pobagienne, w których nad akumulacją substancji organicznej przeważa proces jej ubywania wskutek mineralizacji. Z dolinami rzek Drwęcy, Osy, Liwy, Iławki i innych, mniejszych cieków, związane jest występowanie aluwialnych mąd.

Użytki rolne pokrywają 81.190 ha powierzchni powiatu, w tym grunty orne – 59.668 ha, pastwiska – 9.124 ha, łąki – 6.440 ha, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami – 5.958 ha. Największe połacie gruntów ornych znajdują się na terenie gminy Lubawa (28% ogółu gruntów ornych w powiecie), najmniej zaś znajduje się na terenie gmin Kisielice i Zalewo (17%).

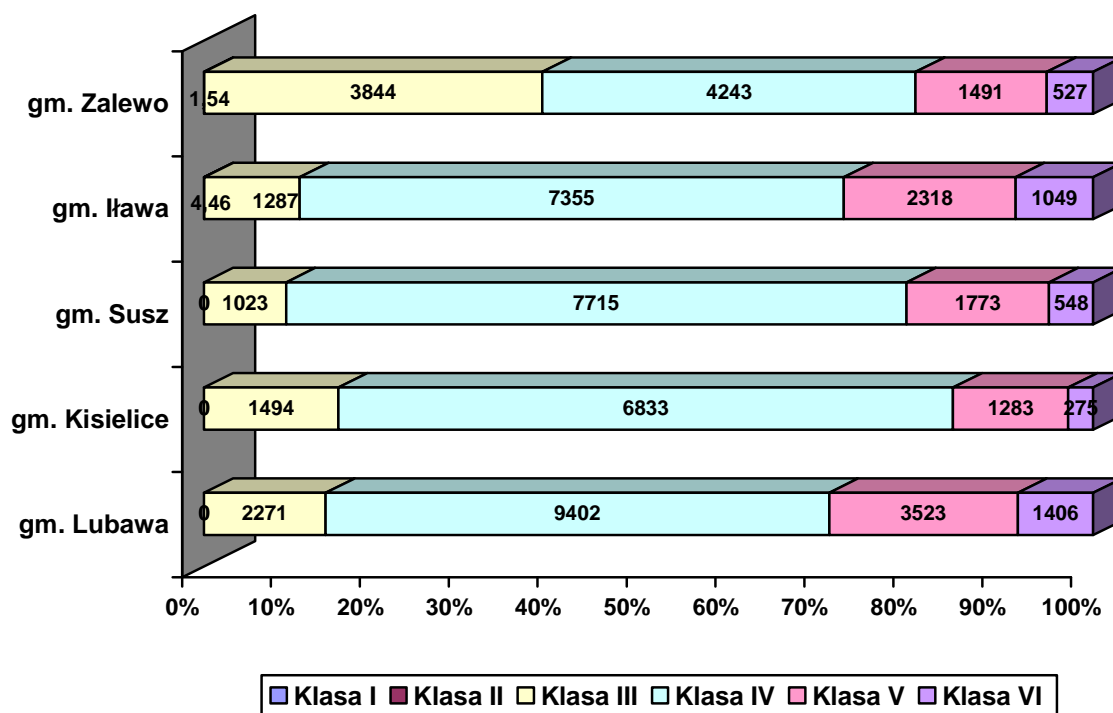
Rys. 14 Podział użytków rolnych w stosunku do zajmowanej powierzchni przez poszczególne rodzaje gruntów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Starostwo Powiatowe w Iławie

Podział gruntów według klas bonitacyjnych na terenie powiatu przedstawia się następująco. W zdecydowanej przewadze występują grunty orne średniej jakości zaliczane do klasy IV – 60%. Największym udziałem gruntów ornych IV klasy odznacza się gmina Lubawa (26%), natomiast najmniejszym udziałem charakteryzuje się gmina Zalewo (12%). Znacznie mniej jest gruntów ornych zaliczonych do klasy III. Na terenie powiatu stanowią one 17% wszystkich gruntów ornych, z czego największym udziałem charakteryzuje się gmina Zalewo (39%), a najniższym gmina Susz (10%). Grunty zaliczone do gleb klasy V stanowią 17% ogółu gruntów ornych. Na terenie gminy Lubawa znajduje się 34% ogółu gruntów ornych zaliczonych do tej klasy, natomiast najmniejsza ich ilość znajduje się na terenie gminy Kisielice (12%). Grunty o najsłabszej zdolności produkcyjnej (klasa VI) stanowią 6% wszystkich gruntów ornych występujących na terenie powiatu. Najmniejsza ich ilość znajduje się na terenie gminy Kisielice (7%) najwięcej zaś w gminie Lubawa 37%. Należy także nadmienić, iż na terenie powiatu iławskiego znajduje się 6 ha gleb bardzo dobrych zaliczonych do II klasy. Znajdują się one na terenie gminy Iława (4,46 ha) i Zalewo (1,54 ha).

Rys. 15 Udział poszczególnych klas gruntów w całkowitej powierzchni gruntów ornych z podziałem na gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Starostwo Powiatowe w Ławie.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150) art. 101, ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności poprzez m. in.:

- racjonalne gospodarowanie,
- zachowanie wartości przyrodniczych,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania,
- utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- konsekwentne przestrzeganie obowiązku badania gleb rolniczych, na których są stosowane odpady z przemysłu rolnego.

Racjonalne gospodarowanie gruntami obejmuje także ograniczenie zjawiska zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na grunty budowlane. Zmiana taka może odbyć się tylko poprzez ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którego wykonawcą jest wójt/burmistrz (art. 17 pkt 4 ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Dz. U. Nr 80, poz. 717), a organem opiniującym – starosta, którzy stosować będą następujące zasady ograniczania zmiany przeznaczenia gruntów rolnych:

- ochronę gruntów organicznych, szczególnie w dolinach rzek, rejonach jezior i w terenach bezodpływowych,
- ochronę trwałych użytków zielonych, szczególnie w zlewniach bezpośrednich jezior i na terenach bezodpływowych, na tarasach zalewowych w dolinach rzek, dla których preferuje się uznanie w planie jako wyłączonych spod zabudowy,
- ochronę gruntów rolnych w sąsiedztwie zwartych kompleksów leśnych o pow. powyżej 20 ha,
- ochronę gruntów rolnych na stokach o nachyleniu powyżej 6° i na wierzchołkach stoków.

Na terenie powiatu ławskiego degradacja gleb związana jest przede wszystkim z: erozją, zakwaszeniem i zmianą stosunków wodnych.

Erozja

Obszar powiatu charakteryzuje falista i pagórkowata rzeźba terenu, która sprzyja rozwojowi procesów erozyjnych. Należą one do umiarkowanych i związane są najczęściej z erozją wodną. Erozja wietrzna występuje jedynie na terenach przesuszonych, ubogich gleb piaszczystych i nie stanowi większego zagrożenia na obszarze powiatu.

Zakwaszenie

Badania stanu odczynu gleb przeprowadzone przez Okręgową Stację Chemiczną – Rolniczą w Olsztynie w latach 2005-2008 wykazały, iż na terenie powiatu iławskiego dominują gleby o charakterze kwaśnym. Stanowią one 55% przebadanych gruntów (pH do 5,5). Gleby wymagające wapnowania koniecznego i potrzebnego (wg pięciostopniowej skali) stanowią 47%. Zakwaszenie gleb jest niekorzystne z punktu wydajności i jakości plonów, gdyż obniża wartości produkcyjne gleb.

Zawartość makroelementów w glebach

Do składników pokarmowych roślin zalicza się m.in. fosfor, potas i magnez. Okręgową Stację Chemiczną – Rolniczą w Olsztynie przebadano 17228,24 ha gruntów położonych w powiecie iławskim.

Fosfor jest pierwiastkiem niezbędnym do życia i rozwoju organizmów. Jego główne zasoby w łańcuchu pokarmowym znajdują się w glebie użytków rolnych. Zasób ten zmniejsza się w wyniku wynoszenia fosforu z plonem i trzeba go uzupełniać stosując nawozy. W przebadanych glebach powiatu iławskiego dominowały gleby o wysokiej (18%) i bardzo wysokiej (36%) koncentracji fosforu. Gleby o niskiej i bardzo niskiej zawartości stanowiły 20% ogółu przebadanych gruntów.

Potas jest niezbędny roślinom do wytworzenia plonu i ukształtowania jego cech jakościowych korzystnych dla konsumpcji, do celów paszowych i dla przetwórstwa rolnego. Rośliny pobierają potas w dużej ilości w odniesieniu do innych składników glebowych. Ilość potasu występującego w glebach w formie przyswajalnej dla roślin nie wystarcza do zaspokojenia ich potrzeb, dlatego potrzebne jest uzupełnianie w postaci stosowania nawozów. Gleby powiatu iławskiego wykazują się średnią zawartością potasu (40%), gleby o bardzo niskiej i niskiej zawartości potasu stanowią 23%.

Magnez dostarczany jest do gleby poprzez nawozy wapniowo-magnezowe. Nawozy zawierają Ca i Mg w formie węglanowej lub tlenkowej. Działają także odkwaszająco. Zasobność gleb powiatu iławskiego w magnez przedstawia się następująco: wysoką i bardzo wysoką zawartością magnezu charakteryzuje się 37% przebadanych gruntów, średnią – 34%, a niską i bardzo niską – 29%.

Zmiany stosunków wodnych

Zmiany te należą do przekształceń antropogenicznych, związanych z procesem przesuszenia, a tym samym zahamowaniem procesu akumulacji substancji organicznej. Ulegają im głównie gleby trwałych użytków zielonych, wśród których fragmentami występują pobagienne gleby murszowo-mineralne. Gleby te wykształciły się pod wpływem sztucznego obniżenia poziomu zwierciadła wód gruntowych, poprzez zabiegi melioracyjne.

W zakresie zachowania wartości przyrodniczych gleb najistotniejsze działania należą do właścicieli gruntów lub dzierżawców tych gruntów. Podstawowe zasady zostały ujęte w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej i są na bieżąco przekazywane rolnikom podczas szkoleń.

Cel:

Racjonalne użytkowanie ziemi i wysoka jakość gleb
--

Kierunki działań:

1. Rekultywacja terenów zdegradowanych,
2. Prawidłowe rolnicze użytkowanie gruntów,
3. Wykonywanie i utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych,
4. Ochrona zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych,
5. Szkolenia dla rolników w zakresie zasad dobrej praktyki rolniczej zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej,
6. Wapnowanie gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych,
7. Zakładanie i ochrona trwałych użytków zielonych.

IV.1.4. Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Stan wyjściowy

Na terenie Powiatu Ławskiego znajduje się 11 udokumentowanych i zarejestrowanych złóż surowców mineralnych, posiadających koncesje na wydobywanie, które zostały zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 5 Złóża surowców mineralnych w powiecie ławskim

Złoże	Surowiec	Powierzchnia OG [m ²]	Użytkownik
Byszałd gm. Lubawa	kruszywo naturalne	10698	Tadeusz Piórkowski „ŻWIR-POL”
Dziarnówko gm. Ława	kruszywo naturalne (złoże eksploatowane okresowo)	16181	Roman Dobrzyński „Roboty Ziemne”
Ława III gm. Ława	piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej (złoże zagospodarowane)	84665	Xella Polska Sp. z o.o.
Kazanice III, gm. Lubawa	kruszywo naturalne (złoże eksploatowane okresowo)	11096	Olsztyńskie Kopalnie Surowców Mineralnych Sp. z o.o.
Kazanice IV Pole A i B gm. Lubawa	kruszywo naturalne (złoże zagospodarowane)	Pole A – 30618 Pole B – 52881	Olsztyńskie Kopalnie Surowców Mineralnych Sp. z o.o.
Półwieś, gm. Zalewo	kruszywo naturalne (złoże eksploatowane okresowo)	36781	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Zalewie Sp. z o.o.
Samplawa gm. Lubawa	kruszywo naturalne	7407	Renata Łangowska, „Roboty Ziemne”
Samplawa I gm. Lubawa	kruszywo naturalne	14589	Danuta Liberacka
Samplawa II gm. Lubawa	kruszywo naturalne	6080	Renata Łangowska, Robert Łangowski, „Roboty Ziemne”
Ulnowo gm. Susz	kruszywo naturalne	4909	Renata Szmigiel P.H.U. SZMIGIEL
Wiśniewo/1 gm. Lubawa	kruszywo naturalne	19502	WKSM-Jakuć S.J.

Źródło: Rejestr Obszarów Górniczych

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. – prawo geologiczne i górnicze (Tekst jednolity Dz. U. z 2005 Nr 228, poz. 1947 + późn. zm) reguluje zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin. Zgodnie z art. 16 pkt 2a Starosta udziela koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych, jeżeli jednocześnie spełnione są odpowiednio następujące wymagania:

- 1) obszar zamierzonej działalności nie przekroczy powierzchni 2 ha,
- 2) wydobywanie kopalin w roku kalendarzowym nie przekroczy 20.000 m³,
- 3) działalność będzie prowadzona bez użycia materiałów wybuchowych.

Regulacje POŚ dotyczące ochrony kopalin zapewniają ochronę złóż kopalin polegającą na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących. Dla prawidłowego gospodarowania zasobami kopalin ustala się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego szczególne warunki zagospodarowania terenów, w tym zakaz zabudowy. Ochrona złóż i obszarów

perspektywicznych w powiecie iławskim będzie polegać na uwzględnianiu tych obszarów w planach zagospodarowania przestrzennego i gminnych studiach uwarunkowań w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Tekst Jednolity Dz. U. z 2004, Nr 121, poz. 1266 + późn. zm.) nakłada na podejmującego eksploatację złoża lub prowadzącego eksploatację obowiązek sukcesywnego prowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz przywracanie do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

Cel:

Eksploatacja kopalin zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.
--

Kierunki działań:

1. Kontrola sposobu eksploatacji złóż oraz określenie przyszłych kierunków rekultywacji.
2. Sukcesywna rekultywacja wyrobisk w kierunku rolnym lub leśnym.

IV.2. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII

IV.2.1. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

Stan wyjściowy

Wody powierzchniowe

Obszar powiatu iławskiego leży w granicach dwóch jednostek hydrologicznych:

- dorzecza Dolnej Wisły (część centralna, południowa i wschodnia),
- zlewni Zalewu Wiślanego (część północno-zachodnia).

W obrębie dorzecza Wisły w granicach powiatu iławskiego, sieć hydrograficzną tworzą przede wszystkim rzeka Drwęca, wraz z dopływami Iławką, Gizelą, Elszką i Sandelą oraz rzeka Osa z dopływami Gardeją i Gacią.

W obrębie zlewni Zalewu Wiślanego największym ciekim powierzchniowym jest rzeka Liwa, odprowadzająca wody z północno-zachodniej części powiatu w kierunku zachodnim.

Sieć hydrograficzną powiatu uzupełniają liczne cieki oraz kanały, a także jeziora. Na szczególną uwagę zasługują następujące jeziora:

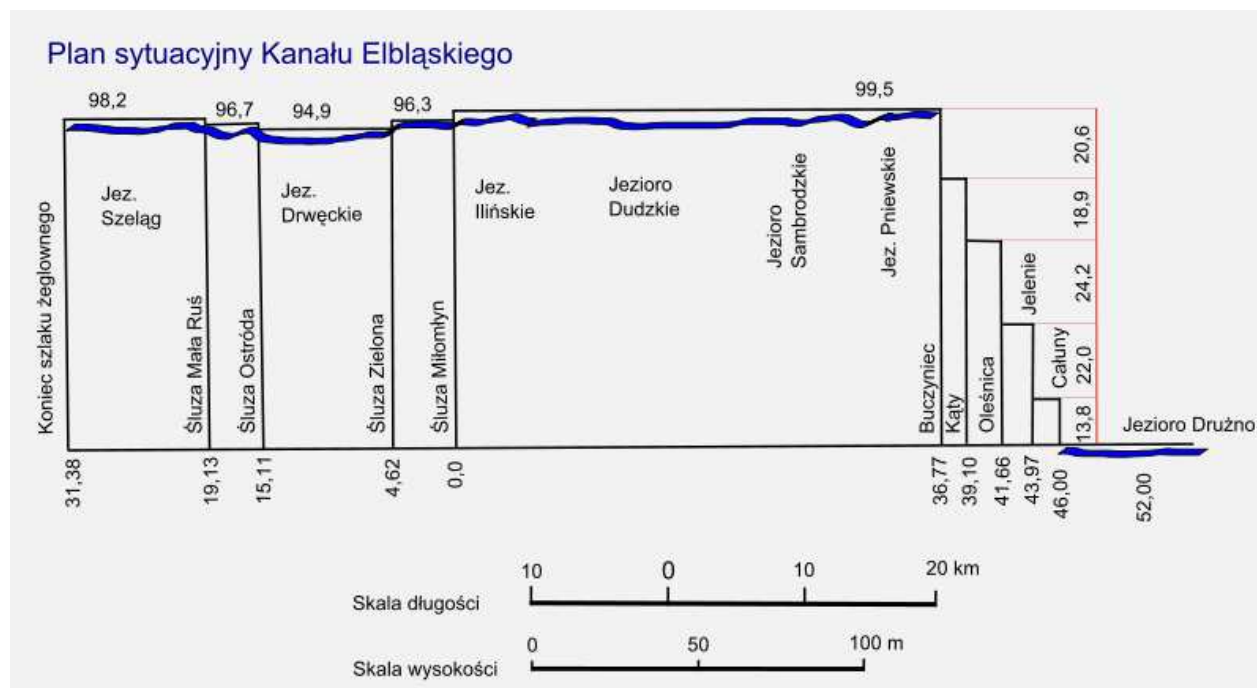
- Jezioro Karaś,
- Jezioro Trupel,
- Jezioro Dłużek,
- Jezioro Goryńskie,
- Jezioro Popówko,
- Jezioro Jeziorak Mały,
- Jezioro Iławskie,
- Jezioro Szymbarskie,
- Jezioro Łabędź,
- Jezioro Jeziorak,
- Jezioro Kolmowo (Chełmżyckie),
- Jezioro Gardzień,
- Jezioro Suskie,
- Jezioro Januszewskie,
- Jezioro Gaudy,
- Jezioro Płaskie,
- Jezioro Gil Wielki,
- Jezioro Dauby,
- Jezioro Jańskowskie,
- Jezioro Rucewo Wielkie,
- Jezioro Ewingi.

Większość jezior ma charakter rynnowy, przepływowy, stąd ich wydłużony kształt. Tylko niektóre należą do jezior przejściowych (Karaś) pomiędzy rynnowymi a zaporowymi, które powstały w obniżeniach pomiędzy wzgórzami moren czołowych.

Istotnym elementem systemu wodnego powiatu iławskiego jest Kanał Elbląski - kiedyś droga wodna, dziś atrakcja turystyczna, na której wybudowano 4 śluzy i 5 pochylni, umożliwiających żeglugę statków.

Kanał Elbląski łączy Jezioro Drużno z Drwęcą oraz z jeziorem Jeziorak. Z jeziora Drużno, poprzez rzekę Elbląg z Zalewem Wiślanym, a także przez kanał Jagielloński, Nogat i Wisłę z Morzem Bałtyckim.

Rys. 16 Plan sytuacyjny Kanału Elbląskiego

Źródło: Wikipedia Wolna Encyklopedia

Na Drwęcy i jej dopływach występuje wiele obiektów gospodarki wodnej, z których wyróżnić należy przede wszystkim stopień wodny w Samborowie, uciążliwy dla środowiska, ze względu na możliwość oddziaływania na reżim wód podziemnych. Znajduje się również kilka progów wodnych wraz z zastawkami i wiele mniejszych obiektów np. młyny. Wybudowanych jest również kilka jazów piętrzących wody. Ww. obiekty hydrotechniczne znajdują się m.in. na Drwęcy, Sandeli i Gizeli. Poziom wody w jeziorach Jeziorak i Płaskie, włączonych w System Jezior Warmińskich, regulowany jest sztucznie, za pomocą śluzy na Kanale Elbląskim w Miłomłynie, jazów na Iławce oraz na Kanale Jerzwałdzkim. Magazynowanie wód w ww. systemie istotne jest ze względu na wpływ, jaki wywierają one na stosunki wodne w dolinie Drwęcy. Na terenie powiatu zlokalizowane są ponadto 3 małe elektrownie wodne MEW. Wszystkie obiekty posiadają aktualne pozwolenia wodnoprawne, zezwalające na piętrzenie wód w rzece za pomocą jazów. Ich zadaniem jest produkcja energii elektrycznej, pozyskiwana ze źródeł energii odnawialnej.

Zagrożenie powodziowe na terenie powiatu iławskiego może wystąpić w skutek uszkodzeń i awarii budowli wodnych, do których można zaliczyć jaz na rzece Iławka (gmina miejska Iława) oraz Kanał Jerzwałd (gmina Zalewo).

Zadaniem jazu jest piętrzenie jeziora Jeziorak na stanowisku szczytowym systemu Jezior Warmińskich i umożliwienie żeglugi na odcinku Iława - Miłomłyn oraz Miłomłyn - Buczyniec. W okresie wezbrań jaz przepuszcza zaś wody rzeką Iławką przez Jez. Iławskie do rz. Drwęcy i dalej do Wisły.

Jaz Iława jest jednym z kluczowych obiektów z punktu widzenia gospodarki wodą w Systemie Jezior Warmińskich. Zrzut wód z Jeziora Jeziorak w dolinę rzeki Drwęcy może się odbywać albo przez jaz Iława do rz. Iławki a następnie rz. Iławką do Drwęcy, albo jazem Miłomłyn do Jez. Drwęckiego, a następnie jazem Samborowo do rz. Drwęcy, przy czym proporcja pomiędzy zrzutem jazem Iława a jazem Miłomłyn może być sztucznie sterowana w zależności od sytuacji hydrologicznej w dolinie Drwęcy. Jaz został wybudowany ok. roku 1870 i poddany generalnej przebudowie

w latach 1920-26 oraz remontowi kapitalnemu w 1995r. Jaz zamykany jest czterema zasuwami drewnianymi pojedynczymi o napędzie ręcznym. Konstrukcja betonowa wzmocniana elementami stalowymi.¹

Wody podziemne

Teren powiatu ławskiego został zaliczony do regionu hydrogeologicznego mazurskiego, gdzie poziom użytkowy występuje w utworach czwartorzędowych, podłożem osadów czwartorzędowych są utwory trzeciorzędowe reprezentowane głównie przez osady starszych ogni; najmłodsze, ilasto-mułkowe osady plicenu występują fragmentarycznie, z reguły jako wyniesienia.

Na terenie powiatu ławskiego występują trzy piętra wodonośne o znaczeniu użytkowym: czwartorzędowe, trzeciorzędowe i górnokredowe.

Najlepiej rozpoznane są warunki hydrogeologiczne czwartorzędowego, piętra wodonośnego, z uwagi na jego wykorzystywanie przez większość studni zlokalizowanych na terenie powiatu ławskiego. Studnie bazujące na wodach trzeciorzędowych grupują się w obrębie wyniesienia powierzchni trzeciorzędowej, występującej w rejonie ławy.

Na omawianym terenie wyróżnić można cztery wyraźne poziomy wodonośne, których rozprzestrzenienie, zarówno w pionie jak i w poziomie jest bardzo zróżnicowane.

- Pierwszy użytkowy poziom wodonośny występuje w dolinie Drwęcy i w dolinach jej większych dopływów oraz na obszarze sandru ławskiego. Zwierciadło wody ma charakter swobodny. Miąższość osadów wodonośnych jest zmienna i nie przekracza na ogół 20 m. Wydajności uzyskiwane z pojedynczych otworów dochodzą ponad 100 m³/h. W dolinach rzek poziom ten często ma bezpośredni kontakt z głównym użytkowym poziomem wodonośnym.
- Główny użytkowy poziom wodonośny na terenie powiatu związany jest z osadami interglacjału eemskiego. Poziom ten występuje praktycznie na całym obszarze powiatu do głębokości ok. 20 - 40 m i jest na ogół dobrze izolowany. Zmienna miąższość głównego użytkowego poziomu wodonośnego waha się w granicach od kilku do kilkudziesięciu metrów. Wydajności pojedynczych otworów studziennych mieszczą się w granicach 30-70 m³/h. Jednakże spotyka się także obszary, gdzie wydajność otworów jest znacznie niższa i waha się od 10 do 30 m³/h oraz takie, gdzie waha się w granicach 70-120 m³/h.
- Duże znaczenie użytkowe na omawianym terenie ma powszechnie ujmowany do eksploatacji poziom wodonośny, który tworzą osady akumulacji rzecznej reprezentowane przez piaski i wiry rzeczne interglacjału mazowieckiego. Miąższość osadów wodonośnych jest zmienna i waha się od kilku do kilkudziesięciu metrów. Do eksploatacji omawiany poziom ujmowany jest w ławie i Lubawie. Wydajności uzyskiwane z otworów mieszczą się w granicach od 3 do 155 m³/h. Poziom jest dobrze izolowany.
- Najgłębszy z poziomów wodonośnych związany jest z serią osadów piaszczysto-wirowych interglacjału podlaskiego. Są słabo rozpoznane, gdyż zalegają głęboko (na głębokości poniżej 160 m) i są rzadko ujmowane do eksploatacji. Wykorzystywane są w rejonie Zalewa k. Ławy, gdzie osiągają miąższość ok. 3 m.

Znaczna część powiatu ławskiego zlokalizowana jest w zasięgu międzymorenowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP - 210 Ława, dla którego oszacowano zasoby dyspozycyjne w wysokości 96 tys. m³/d. Średnia głębokość występowania wód wynosi 5-30 m p.p.t.

¹ Źródło: RZGW Gdańsk

Cel:

Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych

Kierunki działania:

1. Ustanowienie stref ochrony ujęć komunalnych,
2. Odpowiednie zagospodarowanie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć,
3. Likwidacja nieczynnych ujęć wody,
4. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody,
5. Identyfikacja głównych obszarów zasilania wód podziemnych i odpowiednie ich zagospodarowanie,
6. Wdrożenie systemu zarządzania zasobami wodnymi,
7. Utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracyjnych.

IV.2.2. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Średni wskaźnik produkcji energii ze źródeł odnawialnych w Polsce wynosi 2,3%. W strukturze źródeł energii odnawialnej dominuje energia wodna, następnie energia z biomasy i pozostałe źródła. Dla województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto w Programie ochrony środowiska zwiększenie udziału energii z odnawialnych zasobów energetycznych do poziomu 9 % w 2010r.

Stan wyjściowy

Na terenie powiatu iławskiego znajduje się około 184 kotłowni lokalnych (dane na podstawie wykazu podmiotów gospodarczych wnoszących opłaty za korzystanie ze środowiska za 2008r.), które zaopatrują w ciepło zarówno zespoły zabudowy wielorodzinnej jak i obiekty użyteczności publicznej czy większe zakłady przemysłowe. Do instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii zaliczyć należy:

- kotłownię na biomasę o mocy 3 MW (gm. Kisielice),
- instalacje do spalania biogazu przy oczyszczalni w Dziarnach o mocy 0,19 MW (gm. Iława),
- elektrownie wiatrowe o łącznej mocy 40,5 MW (gm. Kisielice),
- Mała Elektrownia Wodna w Dziarnówku na rzece Iławka o mocy 0,076 MW (gm. Iława),
- MEW w Gostycynie na rzece Liwa,
- MEW w Kołodziejkach (Kołodziejki-Pomierki) na rzece Gizela.

Poniżej przedstawiamy bilans zużycia nośników energii w powiecie iławskim, który powstał na podstawie danych dotyczących zużycia paliw wykazanych przez podmioty gospodarcze zobowiązane do wnoszenia opłat za emisję do powietrza znajdujących się na terenie powiatu iławskiego oraz na podstawie danych przekazanych przez gestorów instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii, a w przypadku energii elektrycznej oparto się na danych GUS.

Dane te jednak są szacowane i mogą odbiegać od faktycznego udziału OZE w ogólnej ilości wykorzystanej energii z tego względu, iż nie udało się ustalić jaki wkład w wykorzystaną energię elektryczną mają odnawialne źródła energii, a także nie jest możliwe zebranie wszystkich danych dotyczących zużycia poszczególnych nośników energii na terenie powiatu iławskiego od indywidualnych odbiorców. Może się okazać, że stopień wykorzystania OZE jest wyższy od przedstawionego poniżej. Przedstawione zestawienie jest tylko przybliżonym zobrazowaniem bilansu energetycznego na terenie powiatu iławskiego. Nie mniej jednak można przyjąć, iż przedstawione dane w ogólny sposób charakteryzują stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii w powiecie.

Tabela 6 Zestawienia składników bilansu zużycia nośników energii w powiecie iławskim

Nazwa nośnika	Zużycie (paliwa stałe i płynne [Mg], paliwa gazowe [m³])	Przyjęta wartość opałowa [GJ/Mg, GJ/m³]	GJ	Wykorzystana energia w ciągu roku [GWh]	%
Energia pierwotna					
węgiel	14842	27	400734	111,3	20,49
olej lekki	1325	42	55650	15,5	2,85
gaz ziemny wysokometanowy	2403616	0,031	74512	20,7	3,81
gaz ziemny zaazotowany	501377	0,024	12033	3,3	0,61
gaz płynny propan – butan	724	45	32580	9,05	1,67
drewno	4298	19	81662	22,7	4,18
energia elektryczna				198	36,45
SUMA					70,06
Energia odnawialna					
biomasa	20322	16	325152	90,32	16,63
biogaz				1,15	0,21
energia wodna				0,26	0,05
energia wiatru				70,9	13,05
SUMA					29,94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego, GUS, użytkowników instalacji wykorzystujących OZE oraz własnej wiedzy.

Odnawialne źródła energii na terenie powiatu stanowią ok. 30% ogółu wykorzystywanych nośników energii. Największy udział w OZE przypadł biomasie, która stanowi ponad 55% wszystkich źródeł odnawialnych, na drugim miejscu znajduje się energia pozyskiwana z wiatru (43%). W stosunku do województwa powiat iławski charakteryzuje się bardzo wysokim udziałem OZE w bilansie zużycia nośników energii. Stan ten wynika przede wszystkim z istniejących na terenie powiatu dogodnych warunków do wykorzystywania energii odnawialnej, szczególnie wytwarzanej z biomasy i wiatru. Wiele z dużych przedsiębiorstw na terenie powiatu wykorzystuje biomasę jako nośnik energii, należą do nich:

- Energetyka Ciepła Sp. z o.o.
- MM Szynaka Living Sp. z o.o.
- SWEDWOOD POLAND Sp. z o.o.
- Lubawska Spółka Komunalna Sp. z o.o.

Zgodnie z opracowaną Strategią rozwoju energetyki odnawialnej w powiecie iławskim na terenie powiatu istnieją dogodne warunki do rozwoju przede wszystkim energetyki wiatrowej oraz pozyskiwania energii ze spalania roślin. Na terenie powiatu istnieje największa w województwie elektrownia wiatrowa składająca się z 27 wiatraków o mocy 1,5 MW każdy. Na terenie powiatu nadal są podejmowane działania mające zwiększyć udział OZE w bilansie zużycia nośników energii. Planowane są następujące inwestycje:

- elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 30 MW (gm. Zalewo),
- elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 40 MW (gm. Kisielice),
- elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 1,6 MW (m. Targowisko, gm. Lubawa),
- elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 4 MW (m. Losy, gm. Lubawa),
- elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 4 MW (m. Byszwałd, gm. Lubawa),
- elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 4 MW (m. Kazanice, gm. Lubawa),
- elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 4 MW (m. Rożental, gm. Lubawa),
- elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 1 MW (m. Klimy, gm. Kisielice),
- biogazownia (gm. Kisielice).

Zrealizowanie powyższych inwestycji zwiększy udział energii ze źródeł odnawialnych o ok. 16 %. Całkowity udział energii ze źródeł odnawialnych będzie stanowił ok. 46 % wykorzystywanej energii w powiecie.

Jak wynika z „Programu ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego...” miasto Iława jest położone na zbiorniku wód geotermalnych, który znajduje się na głębokości 2000-2300 m o temperaturze ok. 76 °C. Głębokość zalegania tych wód powoduje, iż ich eksploatacja wiązałaby się z ogromnymi nakładami finansowymi. Na mniejszych głębokościach stwierdzono występowanie wód niskotemperaturowych, których wykorzystanie do celów grzewczych wymagałoby zastosowania dodatkowych źródeł ciepła.

W świetle przedstawionych danych powiat iławski przekroczył poziom 9% w bilansie zużycia nośników energii. W ten sposób wypełnił założenia w wojewódzkim programie ochrony środowiska. Nie mniej jednak racjonalne będzie dalsze zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii w powiecie ze względu na wymierne korzyści jakie niesie ze sobą wykorzystywanie OZE.

Cel:

Dalsze zwiększanie udziału OZE w bilansie zużycia nośników energii

Kierunki działań:

1. Prowadzenie działań edukacyjnych.
2. Wspieranie i aktywizacja samorządów lokalnych i przedsiębiorców w kierunku wykorzystania zasobów odnawialnych (biomasa, biogaz, energetyka wodna, geotermalna, słoneczna i wiatrowa).

IV.3. Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne

Jakość środowiska jest jednym z istotnych czynników decydujących o zdrowiu człowieka.

Zasady prozdrowotnej polityki ekologicznej uwzględniającej związku środowiska ze zdrowiem wyraża:

- „Europejska karta środowiska i zdrowia”, przyjęta podczas Pierwszej Europejskiej Konferencji nt. „Środowisko i Zdrowie” we Frankfurcie n. Menem w 1989 roku,
- Deklaracja Drugiej Europejskiej Konferencji Ministrów Środowiska i Zdrowia w Helsinkach w 1994 roku, w której Polska wyraziła potrzebę i gotowość ustanowienia i realizacji narodowego projektu zdrowia środowiskowego,
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, która w art. 68 ust. 4 zobowiązuje władze publiczne do zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.

Również w Programie Działań UE w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010, wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienione jest „Środowisko i zdrowie”. Cel strategiczny sformułowano jako „osiągnięcie takiej jakości środowiska, w którym poziomy zanieczyszczeń spowodowanych przez człowieka nie prowadzą do znaczącego wpływu na zdrowie człowieka lub jego zagrożenia”.

Do najważniejszych elementów środowiska mających wpływ na zdrowie należą: wody, powietrze atmosferyczne i gleby, a wśród uciążliwości środowiskowych należy wymienić: hałas, odpady komunalne i przemysłowe.

Większość unijnych standardów, którym Polska musiała sprostać ubiegając się o członkostwo w Unii Europejskiej dotyczy jakości środowiska. Zadania z tego zakresu należą do najistotniejszych i najbardziej kosztownych, ponieważ obejmują tak ważne dziedziny jak ochrona zasobów wodnych, ochrona powietrza atmosferycznego, gospodarowanie odpadami. Do nich odnosi się również wiele przyjętych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych wynikających z podpisanych konwencji i protokołów do konwencji.

IV.3.1. Jakość wód

Stan wyjściowy

Wody powierzchniowe

Ocena jakości wód została wykonana w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych, podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284).

Zgodnie z wyżej cytowanym rozporządzeniem wyróżnia się pięć klas wód :

Klasa I	- wody o bardzo dobrej jakości,
Klasa II	- wody dobrej jakości,
Klasa III	- wody zadawalającej jakości,
Klasa IV	- wody niezadawalającej jakości,
Klasa V	- wody złej jakości.

Tabela 7 Jakość wód powierzchniowych powiatu iławskiego

Rzeka	Rok badania	Lokalizacja przekroju	km biegu rzeki	ocena ogólna	wskaźniki obniżające jakość wód
Drwęca	2006	1. pon. jez. Ostrowin, wodowskaz Lidzbark	187,7	III	barwa, O ₂ , BZT ₅ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, N _K , NO ₂ , Mn, saprob., chlorofil „a”, b.coli fek., og.b.coli
		2. pon. jez. Drwęckiego, Ostróda	179,7	III	barwa, O ₂ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, NO ₂ , Mn, saprob., b.coli fek., og.b.coli
		3. pon. jez. Drwęckiego, wodowskaz Sambrowo	164,7	III	barwa, O ₂ , BZT ₅ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, N _K , NO ₂ , Mn, oleje, saprob., chlorofil „a”, b.coli fek., og.b.coli
		4. Franciszkowo	159,4	III	barwa, O ₂ , BZT ₅ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, N _K , NO ₂ , Ba, saprob., chlorofil „a”, b.coli fek., og.b.coli
		5. pow. ujścia Iławki, Gromoty	153,2	III	barwa, O ₂ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, N _K , NO ₂ , oleje, saprob., chlorofil „a”, b.coli fek., og.b.coli
		6. pon. ujścia Iławki, wodowskaz Rodzone	142,6	III	barwa, O ₂ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, N _K , NO ₂ , PO ₄ , oleje, saprob., b.coli fek., og.b.coli
		7. Bratian	132,8	III	barwa, BZT ₅ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, N _K , NO ₂ , PO ₄ , Mn, oleje, saprob., b.coli fek., og.b.coli
		8. Kurzętnik	123,2	III	barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, N _K , NO ₃ , NO ₂ , Nog, PO ₄ , oleje, saprob., chlorofil „a”, b.coli fek., og.b.coli
Gizela	2006	1. pow. ujścia do Drwęcy, Gierłoż	2,0	III	barwa, Zog, ChZT-Mn, ChZT-Cr, N _K , NO ₃ , NO ₂ , Nog, oleje, saprob., b.coli fek., og.b.coli
Iławka	2006	1. pow. ujścia do Drwęcy, Mały Bór	1,1	IV	barwa, O ₂ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, N _K , PO ₄ , Pog, oleje, b.coli fek., og.b.coli
Sandela	2006	1. pow. ujścia do Drwęcy, Rodzone	0,5	IV	barwa, BZT ₅ , ChZT-Cr, OWO, N _K , NO ₃ , NO ₂ , PO ₄ , Pog, oleje, saprob., b.coli fek., og.b.coli
Elszka	2004	1. Węzina	2,1	IV	barwa, ChZT-Cr, PO ₄ , Pog, b.coli fek.,
Liwa	2003	1. Fabianki	100,7	NON	O ₂ , ChZT-Cr,
		2. Kamieniec	92,5	NON	O ₂ , BZT ₅ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, Z, Pog,
		3. Bronowo	86,0	NON	O ₂ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, PO ₄ , Pog,
Osa	2003	1. Ząbrowo	91,0	NON	O ₂ , PO ₄ , Pog,
		2. Laseczko	84,2	NON	Z
		3. Szwarcenowo	74,6	NON	O ₂ ,
		4. Fitowo	65,9	III	PO ₄ , Pog,
		5. Biskupiec	64,3	NON	O ₂ , NH ₄ , Nog, PO ₄ , Pog,
		6. Słupnica	58,6	NON	O ₂ ,
		7. Osówko	54,1	NON	NO ₂ , Pog,

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego WIOŚ, 2003, 2004, 2006r.

Niepokojący jest stan wód powierzchniowych powiatu ławskiego. Największym zagrożeniem dla wód powierzchniowych są odprowadzane ścieki bytowo-gospodarcze oraz przemysłowe.

Rzeka Drwęca odbiera ścieki pochodzące z oczyszczalni położonych w powiecie ostródzkim. Jednakże nie jest to jedyne źródło zanieczyszczeń. Zanieczyszczenia wnoszą także jej dopływy: Gizela (oczyszczalnie w Zajączkach i Gierłoży), Ławka (przyjmuje ścieki komunalne z Ławy) oraz Grabiczek.

Okolo 37 % mieszkańców powiatu ławskiego nie jest podłączonych do kanalizacji. Ścieki gromadzone są w szambach, często nieuszczelnionych, co stwarza bezpośrednie zagrożenia dla czystości wód powierzchniowych.

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych jest w dalszym ciągu w niedostatecznym stopniu rozwiązana gospodarka ściekowa. Istotny wpływ na jakość i walory użytkowe wód powiatu ławskiego wywierają zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł :

- punktowych – głównie ścieki komunalne odprowadzane w zorganizowany sposób, lub odprowadzane przez indywidualnych wytwórców ścieków;
- powierzchniowych – zanieczyszczenia spłukiwane przez opady atmosferyczne z pól, łąk, pastwisk, obszarów leśnych i terenów zurbanizowanych nie posiadających systemów kanalizacyjnych;
- liniowych – zanieczyszczenia komunikacyjne, wytwarzane przez środki transportu drogowego, spłukiwane z nawierzchni dróg oraz zanieczyszczenia przenikające do wód gruntowych z rurociągów, kanałów ściekowych lub osadowych.

Największy problem dla większości cieków stanowią wysokie zawartości substancji organicznych, a także stężenia związków fosforu i azotu azotynowego, powodujące eutrofizację rzek. Niepokojące są również utrzymujące się od wielu lat wysokie wartości miana Coli w wodach rzecznych, świadczące o ich złym stanie sanitarnym.

Czynnikami pozytywnie wpływającym na stan czystości wód w ciekach jest duże zalesienie obszarów nadrzecznych, które stwarza warunki dla lepszego samooczyszczania się rzek. O nienajgorszej kondycji wód płynących świadczy utrzymywanie się nadal populacji ryb łososiowatych w Drwęcy, przede wszystkim za sprawą dobrego natlenienia.

Wody jezior są w podobnym stanie. Wśród jezior objętych monitoringiem w latach 1994-2007 większość zaliczono do III klasy czystości.

Tabela 8 Stan jakości wód jezior w powiecie ławskim

Nazwa	Rok ostatniego badania	Klasa czystości	Kategoria podatności na degradację
Jezioro Karaś	1998	II	poza kategorią
Jezioro Trupeł	2003	III	III
Jezioro Dłużek	2001	II	II
Jezioro Goryńskie	2001	II	III
Jezioro Popówko	1998	III	poza kategorią
Jezioro Jeziorak Mały	2006	III	III
Jezioro Ławskie	2002	III	poza kategorią
Jezioro Szymbarskie	2003	III	II
Jezioro Łabędź	2001	III	II
Jezioro Jeziorak	2006	III	III
Jezioro Kolmowo	2003	III	III
Jezioro Gardzień	1996	II	III
Jezioro Suskie	1994	III	III
Jezioro Januszewskie	2007	NON	poza kategorią
Jezioro Gaudy	2003	NON	poza kategorią
Jezioro Płaskie	2006	III	III
Jezioro Gil Wielki	2001	II	II
Jezioro Dauby	2006	III	poza kategorią
Jezioro Jańskowskie	2002	III	II
Jezioro Rucewo Wielkie	2002	III	III
Jezioro Ewingi	2006	NON	III
Jezioro Czerwica	1998	III	poza kategorią
Jezioro Piotrkowskie	1995	III	III

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego WIOŚ, 2003, 2004, 2006r.

Utrzymującą się niską jakość wód jeziornych powiatu ławskiego determinują w dużej mierze uwarunkowania naturalne np. cechy morfometryczne jezior (głębokość, długość linii brzegowej), czy procesy ich starzenia się. Spośród zbiorników objętych obserwacjami 6 charakteryzuje się bardzo niską odpornością na degradację - poza ustalonymi kategoriami, 10 cechuje znaczna wrażliwość na wpływy antropogeniczne (klasa III), a 5 umiarkowaną (klasa II).

Stan czystości wód jeziornych jest dość zróżnicowany. Przeważają zbiorniki wykazujące jakość odpowiadającą III klasie (13), cztery jeziora charakteryzuje się jakością klasy II. Jedynie 3 nie odpowiada przyjętym normom. Dużą podatność na degradację i małą odporność na wpływy antropogeniczne wykazują szczególnie niewielkie i płytkie jeziora (Dauby, Gaudy, Ławskie, Januszewskie, Popówko), gdzie zbyt duży dopływ biogennej substancji odżywczych, spowodowany ingerencją ludzi w środowisko, powoduje przyspieszenie procesu eutrofizacji i szybsze zarastanie zbiornika.

Jeziora narażone są na przyjmowanie, wraz z dopływem rzeczny lub ze spływem powierzchniowy, szkodliwych substancji z pól uprawnych i terenów podmokłych, występujących w zlewni bezpośredniej, co jest efektem znacznego urozmaicenia rzeźby terenu i niekorzystnych warunków do infiltracji na obszarach wysoczyznowych.

Podobnie do wód płynących antropogeniczne zanieczyszczenia wód jeziornych są wynikiem bytowania człowieka i jego działalności, tak przemysłowej jak i rolniczej. Dużą rolę w przypadku powiatu ławskiego odgrywa turystyka, tj. ścieki pochodzące z ośrodków wypoczynkowych, pól namiotowych, działek rekreacyjnych itp., zlokalizowanych nad brzegami jezior.

Wody podziemne

Wody podziemne na terenie Pojezierza Ławskiego są intensywnie zasilane przez wody pochodzące z opadów, płytkich poziomów wodonośnych, a także lokalnie dzięki infiltrującym wodom z rzek i jezior. Strefy drenażu wód są przede wszystkim związane z obszarem Żuław Wiślanych, doliną Wisły i dolinami innych większych rzek.

Naturalna odporność wód podziemnych jest uwarunkowana stopniem izolacji od powierzchni i systemem krążenia wód. Ważnym czynnikiem decydującym o stopniu zagrożenia są rzeczywiste i potencjalne ogniska zanieczyszczeń. Występują one lokalnie i są związane z obszarami miejsko-przemysłowymi. Wynikiem naturalnej odporności poziomów wodonośnych oraz występujących ognisk zanieczyszczeń jest stopień zagrożenia. Wody podziemne występujące na obszarze powiatu ławskiego ze względu na występujące warunki hydrologiczne oraz charakter powiatu cechują się niskim i bardzo niskim stopniem zagrożenia.

Ocena jakości wód została wykonana w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896).

Zgodnie z wyżej cytowanym rozporządzeniem wyróżnia się pięć klas wód :

Klasa I	- wody o bardzo dobrej jakości,
Klasa II	- wody dobrej jakości,
Klasa III	- wody zadowalającej jakości,
Klasa IV	- wody niezadowalającej jakości,
Klasa V	- wody złej jakości.

Tabela 9 Jakość wód czwartorzędowego poziomu wodonośnego na terenie powiatu ławskiego

Wskaźniki		Pojezierze ławskie	Klasyfikacja wód podziemnych wg rozporządzenia
		Poziom wodonośny – czwartorzędowy	
Barwa		5-40	-
Zasad. ogólna	[mval/dm ³]	3-8	-
Tward. ogólna		4-8	-
Sucha pozostałość	[mg/dm ³]	310-500	-
Cl ⁻		5-45	I
N-NO ₃		<0,08	I
N-NH ₄		0,05-0,6	I - II
Fe		0,05-5	I – III
Mn		0,05-0,4	I – II
SO ₄		-	I

Źródło: Hydrogeologia regionalna Polski tom II, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007r.

Wody, ujmowanego powszechnie, głównego poziomu użytkowego, występują na terenie powiatu ławskiego w utworach czwartorzędowych. Wykazują one, na przeważającym obszarze wysoką jakość odpowiadającą głównie klasie I. Z uwagi na to, że występuje w nich duża koncentracja Fe i Mn wymagają one uzdatnienia.

Na terenie powiatu znajduje się główny zbiornik wód podziemnych nr 210 – Zbiornik Ława, usytuowany w międzymorenowych strukturach wodonośnych. Jego powierzchnia wynosi 1159 km², a zasoby dyspozycyjne zostały oszacowane w wysokości 4000 m³/h. Posiada on częściową izolację, dlatego też proponuje się objęcie strefą ochroną części zbiornika o powierzchni ok. 876 km².

Do głównych zagrożeń wpływających na pogorszenie jakości wód gruntowych i podziemnych zaliczyć można:

- brak dostatecznej ilości systemów oczyszczania ścieków (w tym indywidualnych i szczelnych) oraz niedostateczna efektywność oczyszczania istniejących systemów,
- brak systemów kanalizacyjnych przy jednoczesnym zwodociągowaniu,
- nieodpowiednio izolowane składowiska odpadów,

- nadmierne i niewłaściwe stosowanie nawozów (w tym również naturalnych – gnojowicy) oraz środków chemicznych w rolnictwie i leśnictwie – spływy powierzchniowe.

Na terenie powiatu ławskiego znajduje się ponad 39 komunalnych ujęć wody. Jedynie ujęcie wody w Ławie ujmuje wody piętra trzeciorzędowego i kredowego, natomiast pozostałe ujęcia ujmuje wody piętra czwartorzędowego.

Strefę ochronną pośrednią mają ustanowione trzy ujęcia. Jedno znajduje się w miejscowości Ławice (gm. Ława), drugie w miejscowości Kisielice (gm. Kisielice), zaś trzecie w miejscowości Redaki (gm. Susz). Wśród wszystkich ujęć komunalnych wiadomo jest, iż 27 z nich posiada ustanowioną strefę ochronną bezpośrednią, co do reszty brak jest danych na ten temat bądź nie mają ustanowionych stref ochronnych.

Ujmowane wody nie spełniają na ogół warunków określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r, w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417). Aby woda odpowiadała warunkom ww. rozporządzenia konieczne jest zastosowanie prostego uzdatniania.

Tabela 10. Ujęcia komunalne na terenie powiatu ławskiego

Lp.	Gmina	Miejscowość	Zasoby zatwierdzone [m³/h]	Strefa ustanowiona				
				Bezpośrednia	Pośrednia	Instytucja ustanawiająca	Nr decyzji	Data decyzji
1	gm. wiejska Ława	Siemiany	57 i 40	Tak	Nie	Starosta ławski	OŚR.6226/3/03	30.12.2003 r.
2	gm. miejska Ława	Ława	490	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/2/03	09.05.2003 r.
3	gm. miejska Ława	Ława	490	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/2/03	09.05.2003 r.
4	gm. wiejska Ława	Frednowy	36	BRAK STREFY				
5	gm. wiejska Ława	Wola Kamieńska	67	Tak	Nie	Wojewoda Olsztyński zm. Starosta ławski	OS.I.7211/165/99 zm. GOŚ.6226/4/02	27.08.1988 r. zm. 27.03.2002 r.
6	gm. wiejska Ława	Franciszkowo	65	BRAK STREFY				
7	gm. wiejska Ława	Mątyki	40	Tak	Nie	Wojewoda Olsztyński	OS.I.7211/198/86	06.01.1986 r.
8	gm. wiejska Ława	Kałduny	50	BRAK STREFY				
9	gm. wiejska Ława	Ławice	78	Tak	Tak	Wojewoda Olsztyński	OS.I.7211/188/85	13.12.1985 r.
10	gm. wiejska Ława	Ząbrowo	80	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/2/02	11.03.2002 r.
11	gm. wiejska Ława	Gulb	110	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/3/02	27.08.2003 r.
12	gm. Kisielice	Jędrychowo	85	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/2/01	18.09.2001 r.
13	gm. Kisielice	Klimy	74 i 75	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/3/01	18.09.2001 r.
14	gm. Kisielice	Kisielice	123	Tak	Tak	Starosta ławski	GOŚ.6266/1/2001	18.09.2001 r.
15	gm. wiejska Lubawa	Pomierki	77	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/1/01	19.07.2001 r.
16	gm. miejska Lubawa	Lubawa	37, 5 i 111	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/10/00	08.02.2001 r.
17	gm. wiejska Lubawa	Wałdyki	141	Tak	Nie	Wojewoda Olsztyński	GW-7211/50.88	05.05.1988 r.
18	gm. wiejska Lubawa	Targowisko Dolne	39 i 65	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/7/01	18.05.2001 r.
19	gm. wiejska Lubawa	Tuszewo	39 i 46	BRAK STREFY				

Lp.	Gmina	Miejscowość	Zasoby zatwierdzone [m³/h]	Strefa ustanowiona				
				Bezpośrednia	Pośrednia	Instytucja ustanawiająca	Nr decyzji	Data decyzji
20	gm. wiejska Lubawa	Omule	60	BRAK STREFY				
21	gm. wiejska Lubawa	Łążyn	42	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/8/01	20.06.2001 r.
22	gm. Susz	Falknowo	83 i 64	BRAK STREFY				
23	gm. Susz	Redaki	70	Tak	Tak	Wojewoda Elbląski	OŚiGP-VI-6226/56/94	12.09.1994r.
24	gm. Zalewo	Międzychód	18	BRAK STREFY				
25	gm. Susz	Susz	68 i 50	Tak	Nie	Wojewoda Elbląski	OŚiGP-VI-6226/17/94	03.1994r.
26	gm. Susz	Januszewo	59	Tak	Nie	Starosta ławski	GOS.6226/13/2001/2002	31.01.2002 r.
27	gm. Susz	Jawty Małe	43	Tak	Nie	Starosta ławski	OŚ.628/1/99	16.02.2000 r.
28	gm. Susz	Lubnowy Wielkie	88 i 90	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/14/2001/2002	30.01.2002 r.
29	gm. Zalewo	Zalewo	70 i 63	Tak	Nie	Wojewoda Olsztyński	GW.7211/84/82	26.05.1982 r.
30	gm. Zalewo	Urowo	39	Tak	Nie	Wojewoda Olsztyński	DAN-II1/6210/29/93	30.03.1093 r.
31	gm. Zalewo	Dobrzyki	b.d.	Tak	Nie	Wojewoda Olsztyński	OŚ.V.8510/111-139/89	19.09.1989 r.
32	gm. Zalewo	Wielowieś	39	Tak	Nie	Wojewoda Olsztyński	GW-7211/64/84	28.05.1984 r.
33	gm. Zalewo	Bądk	50	BRAK STREFY				
34	gm. Zalewo	Janiki Małe	35	BRAK STREFY				
35	gm. Zalewo	Boreczno	56	BRAK STREFY				
36	gm. Zalewo	Bajdy	20	BRAK STREFY				
37	gm. Zalewo	Kupin	43	Tak	Nie	Starosta ławski	GOŚ.6226/12/2001	22.11.2001 r.
38	gm. wiejska ława	Rudzienice	60	Tak	Nie	Wojewoda Olsztyński	OS.I.7211/190/85	17.12.1985 r.
39	gm. wiejska ława	Karaś	112	BRAK STREFY				

Źródło: Informacje uzyskane ze Starostwa Powiatowego w ławie oraz od poszczególnych użytkowników ujęć komunalnych.

Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie powiatu ławskiego stopień zwodociągowania wynosi 98,3%, natomiast stopień skanalizowania wynosi 65,5%. Zarówno stopień zwodociągowania jak i skanalizowania są różnorodne w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego. Zadawalający jest stopień zwodociągowania zarówno obszarów miejskich jak i wiejskich. Stopień skanalizowania obszarów miejskich jest także zadawalający i wynosi prawie 100% we wszystkich miastach. Stopień skanalizowania obszarów wiejskich jest znacznie niższy od stopnia skanalizowania zwartej zabudowy miast i wynosi od 1,6% w gminie Lubawa do 70% w gminie Susz.

Tabela 11 Stopień zwodociągowania i skanalizowania powiatu ławskiego

Jednostka samorządowa	Ogólna liczba mieszkańców	Stopień zwodociągowania	Stopień skanalizowania
Miasto Lubawa	9456	98%	98%
Gmina Lubawa	10430	98%	1,6%
Miasto Ława	32325	100%	99,5%
Gmina Ława	12014	98,5%	17%
Miasto i Gmina Kisielice	6195	98,9%	43,62%
Miasto i Gmina Susz	12697	98%	70%
Miasto i Gmina Zalewo	6969	91%	50,4%

Źródło: Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu ławskiego...” za okres 2006-20007

Na terenie powiatu ławskiego znajdują się następujące oczyszczalnie ścieków.

Tabela 12 Komunalne oczyszczalnie ścieków w powiecie ławskim

Lp.	Jednostka organizacyjna	Gmina	Miejscowość	Rodzaj oczyszczalni	Ilość ścieków oczyszczonych [m³/d]
1.	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., ul. Toruńska 18, 14-260 Lubawa	Lubawa	Lubawa	mechaniczno-biologiczna z PIX	2 000
2.	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o., ul. Kajki 9, 14-260 Susz	Susz	Susz	mechaniczno-biologiczna z PIX	988
3.	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. Kolejowa 1, 14-220 Kisielice	Kisielice	Kisielice	mechaniczno-biologiczna	600
4.	Gmina Zalewo ul. Częstochowska 8, 14-230 Zalewo	Zalewo	Półwieś	mechaniczno-biologiczna z PIX	390
5.	Ławskie Wodociągi Sp. z o.o. ul. Wodna 2, 14-202 Ława	Ława	Dziarny	mechaniczno-biologiczna z	10 000

Źródło: Informacje uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Ławie.

Na terenie powiatu ławskiego znajdują się ponadto następujące oczyszczalnie ścieków należące do podmiotów gospodarczych.

Tabela 13 Oczyszczalnie ścieków w powiecie ławskim należące do podmiotów gospodarczych

Lp.	Jednostka organizacyjna	Gmina	Miejscowość	Rodzaj oczyszczalni	Ilość ścieków oczyszczonych [m³/d]
1.	INDYKPOL S.A. Olsztyn, Frednowy 77B, 14-200 Ława	Ława	Frednowy	mechaniczno-biologiczna z PIX	50
2.	TVP S.A. Ośrodek Wczasowy Sarnówek, 14-241 Ząbrowo	Ława	Sarnówek	mechaniczno-biologiczna	53,9
3.	Xella Polska Sp. z o.o. w Warszawie Zakład w Ławie, ul. Wojska Polskiego 44	Ława	Czerwona Karczma	mechaniczna	136
4.	Agencja Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa Oddział Terenowy Olsztyn, Gospodarstwo w Ostródzie z/s w Grabinie	Ława	Szybark	mechaniczno-biologiczna	18,9

Źródło: Informacje uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Ławie.

Cel:

Dobry stan wód

Kierunki działania:

1. Sukcesywna modernizacja oczyszczalni ścieków,
2. Prawidłowa modernizacja istniejących i likwidacja nieczynnych ujęć wody,
3. Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej,
4. Modernizacja stacji uzdatniania wody,
5. Sukcesywna kanalizacja obszarów rozwoju turystycznego w szczególności nad jeziorami,
6. Rozbudowa kanalizacji deszczowej w obszarach miejskich,
7. Wyposażenie sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające,
8. Kontrola przestrzegania wymagań stref ochronnych wód podziemnych.

IV.3.2. Gospodarka odpadami

W Programie ochrony środowiska dla powiatu iławskiego przytoczono jedynie najważniejsze dane dot. aktualnego i planowanego stanu gospodarki odpadami w powiecie. Szczegółowe informacje zostały zawarte w Planie gospodarki odpadami dla powiatu iławskiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016.

Stan wyjściowy

Odpady komunalne

Na terenie powiatu iławskiego zorganizowany system zbiórki odpadów istnieje na terenie wszystkich gmin wchodzących w skład powiatu, jednak procent mieszkańców objętych tym systemem jest bardzo zróżnicowany. Wykorzystywane są do tego celu kontenery i pojemniki rozmieszczone w dogodnych miejscach ich odbioru oraz w pobliżu posesji.

Ilość mieszkańców poszczególnych gmin objętych zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych niesegregowanych przedstawia się następująco:

Tabela 14 Stopień objęcia mieszkańców poszczególnych gmin zorganizowaną zbiórką odpadów

L.p.	Gmina	% mieszkańców powiatu objętych zorganizowaną zbiórką odpadów
1	Zalewo	60
2	Kisielice miasto wieś	90 30
3	Susz miasto wieś	85 71
4	Miasto Iława	100
5	Gmina Iława	60
6	Miasto Lubawa	100
7	Gmina Lubawa	80

Źródło: Sprawozdanie z wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla powiatu iławskiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011 za okres 2006-2007.

Na terenie powiatu iławskiego wytworzono w roku 2007 17 620,89 Mg niesegregowanych odpadów komunalnych z czego zebrano – 12 951,41 co stanowi 73,5 % masy wytworzonych odpadów komunalnych.

Sytuacja, w której ilości te są sobie równe jest niezwykle rzadka wręcz teoretyczna. Świadczy to o idealnym systemie zbiórki w którym 100% mieszkańców danego obszaru oddaje wszystkie odpady wytworzone do systemu zbiórki istniejącego na danym terenie oraz nie zagospodarowuje wytworzonych odpadów w swoim gospodarstwie na własne potrzeby (np. spalanie w piecu centralnego ogrzewania, skarmianie zwierząt, kompostowanie). Generalnie im bliższe sobie są wartości odpadów wytworzonych i zebranych tym sprawniej działa system zbierania odpadów na danym terenie. Sytuacja, w której odpady wytworzone znacznie przewyższają odpady zebrane budzi niepokój, każe nam domniemywać, iż na danym terenie pojawiają się dzikie wysypiska, ponadto może oznaczać, że nie wszyscy mieszkańcy danego obszaru są objęci zorganizowaną zbiórką.

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki należy uznać, że stan obsługi mieszkańców powiatu iławskiego w zakresie odbioru wytworzonych przez nich odpadów komunalnych jest zły. Część nieodbieranych odpadów trafia jednak do środowiska w sposób niekontrolowany (np. spalanie) powodując jego zanieczyszczenie. Na terenach wiejskich część odpadów jest wykorzystywana w żywieniu zwierząt lub kompostowana. Odpady mające właściwości energetyczne (drewno, papier, tworzywa sztuczne) są spalane, co w przypadku tworzyw sztucznych należy uznać za zjawisko bardzo niebezpieczne dla środowiska (m.in. emisja chloru, dioksyn i furanów).

W powiecie ławskim obecnie użytkowane jest tylko jedno składowisko odpadów w miejscowości Półwieś, gm. Zalewo. Składowiska w miejscowościach Samplawa, gm. Lubawa, Susz i Pławty Wielkie, gm. Kisielice posiadały zatwierdzone instrukcje eksploatacji składowiska do dnia 31 grudnia 2005 roku. Składowiska w Pławtach Wielkich, Suszu oraz Gajdach gm. Zalewo zostały formalnie zamknięte decyzją Starosty Ławskiego. Składowisko w Samplawie zaprzestało przyjmowania odpadów w 2006 roku, gmina planuje wystąpić o formalne zamknięcie składowiska do końca 2010 rok, zaś składowisko w Ławie formalnie zostało zamknięte decyzją Wojewody Warmińsko-Mazurskiego i zaprzestało przyjmowania odpadów od maja 2007 roku.

Gmina miejska i wiejska Ława, gmina Zalewo oraz gmina wiejska Lubawa są członkami Związku Gmin Regionu Ostródzko-Ławskiego „Czyste Środowisko”. Odpady z tych gmin kierowane są do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Rudnie, powiat ostródzki. Odpady z terenu miasta Lubawa kierowane są na składowisko w miejscowości Ciechanówko w powiecie działowskim, zaś z gmin Kisielice i Susz do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Sp. z o.o. Gilwa Mała, powiat kwidziński.

Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Półwieś zaprzestanie przyjmowania odpadów w 2010 roku, w tym samym roku planowane jest formalne zamknięcie składowiska. Stan nagromadzenia odpadów na koniec roku 2008 wynosił 3 847,6 Mg, przy czym projektowana pojemność Składowiska wynosi 24 950 Mg, w związku z czym pojemność pozostała do wykorzystania to 21 102,4 Mg.

Odpady niebezpieczne

Do powstawania odpadów niebezpiecznych przyczynia się przede wszystkim działalność przemysłowa i usługowa. Odpady niebezpieczne powstają również w gospodarstwach domowych, służbie zdrowia, szkolnictwie oraz w dziedzinie obronności.

Tabela 15 Rodzaje i ilości odpadów niebezpiecznych wytworzonych na terenie powiatu ławskiego w 2007r.

lp	Rodzaj odpadu	kod odpadu	ilość odpadów [Mg]
1.	Odpadowe emulsje i roztwory olejowe z obróbki metali zawierające chlorowce	12 01 08*	0,15
2.	Odpadowe emulsje i roztwory olejowe z obróbki metali niezawierające chlorowców	12 01 09*	14,32
3.	Szlamy z obróbki metali zawierające substancje niebezpieczne	12 01 14*	1,60
4.	Inne nie wymienione odpady	12 01 99*	0,10
5.	Wodne ciecze myjące	12 03 01*	241,5
6.	Mineralne oleje hydrauliczne nie zawierające związków chlorowcoorganicznych	13 01 10*	0,45
7.	Mineralne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe nie zawierające związków chlorowcoorganicznych	13 02 05*	34,08
8.	Syntetyczne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	13 02 06*	0,38
9.	Inne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	13 02 08*	3,49
10.	Szlamy z odwadniania olejów w separatorach	13 05 02*	7,8
11.	Mieszanina odpadów z piaskowników i z odwadniania olejów w separatorach	13 05 08*	95,90
12.	Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone (np. środki ochrony roślin I i II klasy toksyczności- bardzo toksyczne i toksyczne) ¹	15 01 10*	0,15
13.	Sorbenty, materiały filtracyjne (tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np.. Szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB)	15 02 02*	40,61
14.	Baterie i akumulatory ołowiowe	16 06 01*	4,28
15.	Filtry olejowe	16 01 07 *	0,48
16.	Płyny hamulcowe	16 01 13*	0,03
17.	Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 12	16 02 13*	43,24
18.	Materiały izolacyjne zawierające azbest	17 06 01*	6,41
19.	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	17 06 05*	6,96
20.	Części ciała i organy oraz pojemniki na krew i konserwanty służące do jej przechowywania (z wyłączeniem 18 01 03)	18 01 02*	0,50
21.	Inne odpady, które zawierają żywe drobnoustroje chorobotwórcze lub ich toksyny oraz inne formy zdolne do przeniesienia materiału genetycznego, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do sądzenia, że wywołują choroby u ludzi i zwierząt (np. zainfekowane pieluchomajtki, podpaski i podkłady) z wyłączeniem 18 01 80 i 18 01 82	18 01 03*	54,22
22.	Chemikalia, w tym odczynniki chemiczne, zawierające substancje niebezpieczne	18 01 06*	0,04
Razem			556,69

Źródło: Aktualizacja PGO dla powiatu Ławskiego

Na terenie powiatu iławskiego istnieje jedno składowisko odpadów niebezpiecznych w miejscowości Półwieś, gm. Zalewo. Na składowisku tym składowane są odpady zawierające azbest, tj. odpady z grupy 17 06 01* i 17 06 05. Składowisko to jest zarządzane przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Ostródzie, posiadające zezwolenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów z dnia 31.07.2003 znak ŚR.I.6620/18-1/2003 oraz zatwierdzoną decyzją Wojewody Warmińsko-Mazurskiego znak ŚR.I.6621/18/03 z dnia 31.07.2003 r. instrukcję eksploatacji składowiska.

Na terenie powiatu iławskiego P.H.U. FIL-POL Izabela Olender prowadzi zbieranie i odzysk metodą R15 odpadów o kodzie 16 02 10, tj. zużytych urządzeń zawierających PCB albo nimi zanieczyszczonych innych niż wymienione w 16 02 09. Moc przerobowa instalacji wynosi 3,80 Mg/rok.

Na terenie Polski funkcjonują dwie instalacje służące do termicznego przekształcenia ciekłych odpadów PCB (łącznie moc przerobowa tych instalacji to 14 000 Mg/rok). Należą one do:

- SARPI Industries/ Onyx w Dąbrowie Górniczej;
- Zakładów Chemicznych ROKITA S.A. w Brzegu Dolnym.

Oprócz tego włocławska firma Chemeko Sp. z o.o. grupa Anvil dysponuje instalacją do dekontaminacji transformatorów (moc przerobowa przedmiotowej instalacji to 600 Mg/rok).

Wytwarzane na terenie powiatu iławskiego odpadowe oleje odbierane są przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia w zakresie gospodarowania odpadami. Wg. PGO dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego ok. 50% wytworzonych olejów odpadowych poddawanych jest regeneracji.

Największym wytwórcą niebezpiecznych odpadów medycznych jest Powiatowy Szpital im. Władysława Biegańskiego w Iławie, który wytworzył w 2007 roku 51,90 Mg odpadów medycznych o kodach 18 01 02*, 18 01 03*.

Na terenie powiatu iławskiego nie funkcjonuje żadna spalarnia odpadów medycznych. Powiatowy Szpital w Iławie rozwiązał problem gospodarki odpadami pochodzącymi z tej placówki poprzez zawarcie umów ze specjalistycznymi podmiotami działającymi w oparciu o zezwolenia wymagane w tym zakresie.

Powiatowy Szpital im. Władysława Biegańskiego w Iławie prowadzi zbieranie odpadów o kodach 18 01 01, 18 01 02*, 18 01 03*, 18 01 06*, 18 01 10*, 18 02 01, 18 02 02*, 18 02 05* na podstawie stosownego zezwolenia.

Zgodnie z informacją uzyskaną z WSO wszystkie odpady medyczne wytworzone na terenie powiatu iławskiego zostały unieszkodliwione poza obszarem powiatu. Zgodnie z KPGO odpady te zostały unieszkodliwione głównie poprzez termiczne przekształcenie (D10), dezynfekcję termiczną (D9) lub autoklawowanie (D9).

Z wykazu przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu pojazdów oraz prowadzących punkty zbierania pojazdów (stan na grudzień 2008 r.) na terenie powiatu iławskiego brak było przedsiębiorców prowadzących wyżej opisaną działalność.

W zakresie zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie powiatu iławskiego funkcjonuje 20 przedsiębiorców prowadzących taką działalność. Przetwarzaniem zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie powiatu zajmuje się jedna firma.

Odpady inne niż niebezpieczne

Wytwarzane na terenie powiatu odpady inne niż niebezpieczne pochodzą głównie z rolnictwa, przetwórstwa spożywczego, z przetwórstwa drewna, z procesów termicznych, odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych, z urządzeń oczyszczających ścieki.

Tabela 16 Rodzaje i ilości wytworzonych odpadów innych niż niebezpieczne

Lp.	Rodzaje odpadów	Kod odpadu	Ilość odpadów [Mg]
Odpady z grupy 02			
1	Zwierzęta padłe i ubite z konieczności	02 01 82	609,20
2	Inne nie wymienione odpady	02 01 99	92,10
3	Odpady z mycia i przygotowania surowców	02 02 01	4,10
4	Odpadowa tkanka zwierzęca	02 02 02	14336,60
5	Surowce i produkty nienadające się do spożycia i przetwórstwa	02 02 03	2897,60
6	Osady z zakładowych oczyszczalni ścieków	02 02 04	630,10
7	Odpadowa tkanka zwierzęca stanowiąca materiał szczególnego ryzyka, w tym odpady z produkcji pasz mięsno-kostnych inne niż wymienione w 02 02 80	02 02 81	363,30
8	Inne niewymienione odpady	02 02 99	1,10
9	Szlamy z mycia, oczyszczania, obierania, odwirowywania i oddzielania surowców	02 03 01	1533,00
10	Wytłoki, osady i inne odpady z przetwórstwa produktów roślinnych (z wyłączeniem 02 03 81)	02 03 80	3894,00
11	Odpady z produkcji pasz roślinnych	02 03 81	10,80
12	Surowce i produkty nieprzydatne do spożycia i przetwórstwa	02 06 01	1,60
13	Nieprzydatne do wykorzystania tłuszcze spożywcze	02 06 80	0,10
Razem			24373,60
Odpady z grupy 03			
1	Trociny, wióry, ścinki, drewno, płyta wióra i fornir inne niż wymienione w 03 01 04	03 01 05	33435,00
2	Inne niewymienione odpady	03 01 99	33,40
Razem			33468,40
Odpady z grupy 10			
1	Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów (z wyłączeniem pyłów z kotłów wymienionych w 10 01 04)	10 01 01	5498,60
2	Inne niewymienione odpady	10 01 99	0,50
Razem			5499,10
Odpady z grupy 15			
1	Opakowania z papieru i tektury	15 01 01	867,90
2	Opakowania z tworzyw sztucznych	15 01 02	164,11
3	Opakowania z metali	15 01 04	111,20
4	Zmieszane odpady opakowaniowe	15 01 06	253,50
5	Opakowania ze szkła	15 01 07	25,60
Razem			1422,31
Odpady z grupy 16			
1	Zużyte opony	16 01 03	4,20
2	Metale żelazne	16 01 17	3,50
3	Metale nieżelazne	16 01 18	4,40
4	Inne nie wymienione odpady	16 01 99	1,40
5	Zużyte urządzenia inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 13	16 02 14	2,34
6	Elementy usunięte z zużytych urządzeń inne niż wymienione w 16 02 15	16 02 16	0,20
Razem			16,04
Odpady z grupy 17			
1	Odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia	17 01 03	0,60
2	Miedź, brąz, mosiądz	17 04 01	1,10
3	Aluminium	17 04 02	9,20
4	Żelazo i stal	17 04 05	354,90
5	Kable inne niż wymienione w 17 04 10	17 04 11	8,60
6	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	17 09 04	441,00
Razem			815,40
Odpady z grupy 19			
1	ustabilizowane komunalne osady ściekowe	19 08 05	661,00
Razem			661,00
SUMA			66255,85

Źródło: Aktualizacja PGO dla Powiatu Ławskiego

Odpady z budowy, remontów i demontażu powstają w budownictwie mieszkaniowym i przemysłowym oraz w drogownictwie czy kolejnictwie. Przyczynia się do tego każdy z etapów: budowa, planowe i awaryjne remonty, prace rozbiórkowe. Zgodnie z katalogiem odpadów jest to grupa 17. Na terenie powiatu iławskiego podobnie jak w pozostałej części województwa warmińsko-mazurskiego zaznacza się tendencja wzrostowa jeśli chodzi o budownictwo mieszkaniowe, powoduje to jednocześnie zwiększenie ilości odpadów powstających w procesie budowy.

Dominującym odpadem w grupie 02 była odpadowa tkanka zwierzęca (02 02 02) stanowiąca 58,82% ogółu odpadów z tej grupy. Największymi wytwórcami odpadów z grupy 02 w 2007 roku były: Iławskie Zakłady Drobiarskie EKODROB S.A. - 9811,6 Mg, Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego „Iława” S.A. - 5427,00 Mg oraz INDYKPOL S.A. – 293,1 Mg.

Odpady z przetwórstwa drewna powstają głównie w tartakach, zakładach przetwórstwa drzewnego, zakładach stolarskich oraz wytwórniach płyt. Wśród odpadów z grupy 03 dominują trociny, wióry, ścinki (ok. 99,9%). Gospodarka tymi odpadami odbywa się zasadniczo w sposób prawidłowy. Odpady te w przeważającej części kierowane są do odzysku (R1) na cele energetyczne.

Głównym wytwórcą odpadów z grupy 10 w 2007 roku na terenie powiatu iławskiego była Energetyka Ciepła Sp. z o.o. – 5 111,00 Mg, co stanowiło ok. 93% ogółu wytworzonych na terenie powiatu odpadów z grupy 10.

Komunalne osady ściekowe powstają w komunalnych oczyszczalniach ścieków w procesie oczyszczania ścieków. Ilość powstających osadów uzależniona jest od zawartości zanieczyszczeń w ściekach, przyjętej i realizowanej technologii oczyszczania, oraz stopnia rozkładu substancji organicznych w procesie tzw. stabilizacji.

Zgodnie z danymi GUS z ogólnej ilości 661 Mg wytworzonych na terenie powiatu iławskiego w 2007 roku komunalnych osadów ściekowych, następujące ilości poddano poszczególnym procesom:

- składowanie razem – 331 Mg, tj. 50,08%,
- wykorzystanie do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne – 240 Mg, tj. 36,31%,
- wykorzystanie w rolnictwie – 90 Mg, tj. 13,61%.

Cel:

Minimalizacja zagrożeń środowiska powodowanych przez odpady.

Kierunki działań:

1. Realizacja powiatowego planu gospodarki odpadami.

IV.3.3. Jakość powietrza atmosferycznego

Stan wyjściowy

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych utrzymuje się na terenie powiatu w miarę na stałym poziomie jednakże wykazuje pewną tendencję spadkową. Na podstawie danych GUS emisja zanieczyszczeń gazowych na terenie powiatu stanowi 4,3% emisji z całego województwa, natomiast zanieczyszczenia pyłowe stanowią 7,5% emisji z terenu województwa.

W ramach monitoringu stanu powietrza, na terenie powiatu, WIOŚ w Olsztynie prowadził regularne badania stanu powietrza. W związku z dostosowaniem monitoringu jakości powietrza do standardów unijnych zostały utworzone nowe strefy pomiarowe, które powstały z połączenia kilku powiatów. Strefa iławsko-ostrołęcka obejmuje powiat iławski. Pomiary zostały przeprowadzone na stanowiskach pomiarowych zlokalizowanych na terenie miasta Iława przy ul. Andersa oraz w Ostrołęce przy ul. Czarneckiego. Stężenia średnioroczne dwutlenków siarki na stanowisku w Iławie wynosiły $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$, natomiast średnioroczne stężenia dwutlenków azotu wynosiły $28,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dopuszczalny poziom w powietrzu dla dwutlenku siarki wynosi $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a dla dwutlenku azotu $46 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Głównymi źródłami zorganizowanej emisji na terenie powiatu pozostają procesy energetycznego spalania paliw, przy nadal niewielkim udziale paliw ekologicznych. Prowadzone są jednak sukcesywnie działania zmierzające do zwiększenia udziału biopaliw np. drewna i materiałów drewnopochodnych, czy biomasy, w spalaniu w celach grzewczych, co wpłynęłoby na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza pyłów, SO_2 i CO_2 . W czasie spalania biopaliw bilans emisji CO_2 powinien być zerowy. Zakłada się, iż w czasie spalania biomasy do atmosfery dostają się związki CO_2 w takiej ilości w jakiej dana roślina pobrała je za życia. Należy zaznaczyć, iż taka sytuacja będzie miała miejsce w przypadku wykorzystywania przystosowanej do tego rodzaju paliwa. Spalanie w kotłach, które nie są przystosowane do spalania biomasy może powodować wzrost zanieczyszczeń emitowanych w procesie spalania. Efekt zatem byłby odwrotny od zamierzonego.

Do instalacji, które przodują w zużyciu paliw energetycznych należą:

- Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Iławie,
- ANIMEX – Grupa Drobiarska S.A., w Iławie,
- MM Szynaka Living Sp. z o.o. w Iławie,
- Przetwórnia Owoców i Warzyw Robert Kowalkowski w Lubawie,
- Lubawska Spółka Komunalna Sp. z o.o.

Istotnym źródłem emisji szkodliwych substancji do powietrza na terenie powiatu pozostaje także hodowla zwierząt. W wyniku działalności rolniczej, głównie związanej z hodowlą zwierząt, do powietrza uwalniane są związki zapachowe tzw. „odory”. Powstają one w wyniku rozkładu biomasy zarówno w przewodzie pokarmowym zwierząt, jak i w odchodach. Do odorów zaliczyć należy amoniak, siarkowodór, tiole, sulfidy, aminy alifatyczne, fenole, ketony, estry i inne. Ich ilość jest zmienna, charakterystyczna dla danego gatunku zwierząt i charakterystyczna dla specyfiki prowadzenia procesu hodowli. Do powietrza trafiają również odory emitowane ze zbiorników na gnojowicę. Niewielką emisję pyłów powodują zbiorniki paszowe, a także drobiny kurzu (pyły drobne powstające w wyniku bytowania zwierząt w budynkach inwentarskich).

W znacznym stopniu na stan powietrza oddziałują również procesy technologiczne, związane tutaj głównie z przemysłem drzewnym i rolno-spożywczym (mleczarskim). Prowadzone stopniowo w zakładach prace modernizacyjne pozwalają jednak na stałe zmniejszanie ich uciążliwości pod względem emisji zanieczyszczeń.

Problemem pozostają utrzymujące się stale, nie przekraczające jednak dopuszczalnych dla nich poziomów, wartości NO_x , związane z ciągłym rozwojem motoryzacji i zwiększaniem się ilości pojazdów. Zanieczyszczenia związane

z komunikacją drogową dotyczą głównie miasta Ławy, a także mniejszych miast gminnych - Suszu, Lubawy, Kisielic i Zalewa oraz głównych dróg w powiecie.

Jednym z podstawowych problemów w ochronie jakości powietrza atmosferycznego na terenie powiatu jest znaczna liczba niskich emitorów związanych z indywidualnymi systemami zaopatrzenia w ciepło. Emisja ta jest szczególnie uciążliwa przy zagęszczeniu zabudowy np.: na terenach zabudowy jednorodzinnej w miastach oraz zwartej zabudowy wiejskiej położonej w obniżeniach terenu (lub na terenach śródleśnych), gdzie zanieczyszczenia są akumulowane z powodu ograniczonego przewietrzania. Należy podkreślić, że sytuację pogarsza spalanie w indywidualnych (nieprzystosowanych) kotłach odpadów, szczególnie odpadów drewnianych z przemysłu meblarskiego, w których występują substancje chemiczne takie jak kleje, lakiery, utwardzacze itp. oraz odpadów plastikowych. Alternatywnym źródłem energii dla indywidualnych odbiorców powinna stać się energia słoneczna, która pozwoli na zaspokojenie indywidualnych potrzeb.

Na terenach miejskich posiadających miejską sieć ciepłowniczą rozwiązaniem optymalnym z punktu widzenia ochrony środowiska jest ograniczenie indywidualnych systemów ogrzewania, a co za tym idzie ograniczenie możliwości instalacji indywidualnych kotłów, które są prawie niemożliwe do kontroli. Stąd wniosek, że na tych obszarach najlepszym rozwiązaniem przynoszącym długoterminowe korzyści jest rozwój miejskiej sieci ciepłowniczej.

Dodatkowym działaniem powodującym zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą, co skutkuje zmniejszeniem emisji niskiej, będzie termomodernizacja zasobów budownictwa wielorodzinnego i budynków administracji i infrastruktury społecznej takich jak szkoły, ośrodki zdrowia itp. Dotychczasowe doświadczenia w realizacji programów oszczędności energii wskazują na duży potencjał możliwości obniżenia zużycia energii w budynkach mieszkalnych usługowych i użyteczności publicznej.

Cel:

Poprawa jakości i ochrona powietrza.

Kierunki działań:

1. Modernizacja systemów ogrzewania,
2. Kontrola przestrzegania warunków korzystania ze środowiska w ramach wydanych pozwoleń na emisję,
3. Termomodernizacja budynków,
4. Ograniczenie emisji ze środków transportu poprzez budowę obwodnicy i modernizację dróg,
5. Stosowanie technologii energooszczędnych,
6. Uwzględnienie w gminnych planach zaopatrzenia w ciepło z odnawialnych źródeł energii,
7. Likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowa sieci ciepłowniczej,
8. Wspieranie transportu przyjaznego dla środowiska.

IV.3.4. Hałas

Stan wyjściowy

Stan środowiska, ze względu na jego zanieczyszczenie hałasem, określa się za pomocą tzw. klimatu akustycznego. Klimat akustyczny jest to zespół zjawisk akustycznych kształtowanych przede wszystkim przez źródła hałasu takie, jak :

- komunikacja samochodowa,
- zakłady : przemysłowe, rzemieślnicze i usługowe, emitujące hałas na zewnątrz,
- obiekty użyteczności publicznej związane z hałaśliwą działalnością, np. stadiony, lokale rozrywkowe,
- transport dostawczy i komunalny, maszyny budowlane.

Podstawowym wskaźnikiem technicznym poziomu hałasu, jest tzw. równoważny poziom hałasu wyrażany w decybelach (dB).

Politykę Unii Europejskiej w dziedzinie walki z hałasem określa dyrektywa 2002/49/WE w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku. Przepisy te zostały uwzględnione w POŚ (art. 112). Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez :

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Na terenie powiatu ławskiego uciążliwości hałasowe związane z działalnością produkcyjną są stosunkowo niewielkie i mają charakter lokalny. Problemem pozostaje hałas w otoczeniu szlaków komunikacyjnych i torów kolejowych, szczególnie uciążliwy w rejonach zabudowy mieszkaniowej miejskiej.

W latach 2006-2007 zostały przeprowadzone pomiary poziomu hałasu na drodze wojewódzkiej nr 541 w miejscowości Lubawa oraz na drodze krajowej nr 16 w miejscowości Nowa Wieś. Przeprowadzone pomiary wykazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. W związku z przekroczeniami zostały podjęte działania naprawcze.

Większość bazy noclegowej znajdującej się na terenie powiatu ławskiego zlokalizowana jest wokół jezior. Istotnym czynnikiem kształtującym stan akustyczny środowiska na tych terenach jest ruch łodzi o napędzie motorowym.

Zakaz używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na niektórych zbiornikach wynika z Rozporządzenia Nr 1 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14 stycznia 2005r. w sprawie Planu Ochrony Parku Krajobrazowego Pojezierza Ławskiego (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 7/2005).

Wg rozporządzenia zabrania się:

- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych: części Jezioraka na północ od Wysp Kępy Rybackie, na Zatoce Widłag oraz na Jez. Płaskim;
- łodzi z silnikiem spalinowym na innych jeziorach Parku oraz pozostałym akwenie Jezioraka poza oznaczonym szlakiem wodnym Ława-Siemiany, Ława-Kanał Elbląski, Ława-Zalewo;
- skuterów wodnych na wszystkich wodach Parku.

Cel:

Dobry klimat akustyczny

Kierunki działań:

1. Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem (lokalizowanie zakładów uciążliwych ze względu na poziom hałasu poza terenami zabudowanymi),
2. Wprowadzenie ograniczeń emisji hałasu na wybranych akwenach wodnych cennych przyrodniczo,
3. Budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności tras – zielona fala,
4. Budowa ekranów akustycznych,
5. Budowa ścieżek rowerowych.

IV.3.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Stan wyjściowy

Najpowszechniej występującymi instalacjami będącymi źródłem pól elektromagnetycznych są linie elektroenergetyczne, instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, takie jak stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne. Istotny wpływ na środowisko mają linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110 kV i wyższych. Pole elektromagnetyczne przy antenach telefonii komórkowej, mocowanych na kratownicowych masztach, występuje na przestrzeni kilkunastu metrów na poziomie zawieszenia anteny.

W ostatnich latach coraz częściej budowane są stacje bazowe telefonii komórkowej oraz przekaźniki radiowe. Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny w czasie ich pracy. Moc promieniowania izotropowo jest różna w zależności od wielkości stacji bazowej (często również powyżej 100 W). Częstotliwość emitowania pól elektromagnetycznych waha się w granicach od 30 kHz do 300 GHz.

Źródłem pola elektromagnetycznego na terenie powiatu są:

- linie wysokiego i średniego napięcia związane z zaopatrzeniem ludności w energię elektryczną lub przesyłem energii elektrycznej,
- Główne Punkty Zasilania,
- maszty telefonii komórkowej.

W najbliższych latach podstawowym działaniem będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi. Zadania w zakresie badań pól elektromagnetycznych należą do WIOŚ i WSSE. Ponadto, jednym z ważnych zadań służących realizacji celu będzie wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami (Polityka Ekologiczna Państwa) z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania, m. in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych, gdzie jest rejestrowane przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Cel:

Utrzymanie poziomu pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych.
--

Kierunki działań:

1. Współpraca z jednostkami odpowiedzialnymi za przeprowadzanie okresowych badań kontrolnych pól elektromagnetycznych,
2. Współpraca z jednostkami odpowiedzialnymi za eliminację zagrożeń spowodowanych przekroczeniem dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
3. Modernizacja istniejących sieci elektromagnetycznych, stacji transformatorowych.

IV.3.6. Awarie

Stan wyjściowy

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. Nr 58, poz. 535 + późn. zm.), na terenie powiatu ławskiego znajduje się jeden zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Jest to rozlewnia gazu płynnego „DRAGON” w Redakach, gm. Susz zaliczona do zakładów o dużym ryzyku. Na terenie powiatu nie występują zakłady o zwiększonym ryzyku.

Zakład o dużym ryzyku i zakłady o zwiększonym ryzyku zgodnie z POŚ zobowiązane są do:

1. zgłoszenia zakładu właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej (zakład o dużym ryzyku do komendanta wojewódzkiego PSP);
2. zgłoszenia do ww. organu istotnych zmian ilości lub rodzaju substancji niebezpiecznej albo jej charakterystyki fizyko-chemicznej, pożarowej i toksycznej, zmianę technologii lub profilu produkcji;
3. sporządzenia programu zapobiegania awariom, w którym przedstawia się system zarządzania zakładem gwarantujący ochronę ludzi i środowiska;
4. przedłożenia programu ww. organowi PSP i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska.

Ponadto, prowadzący zakład o dużym ryzyku jest zobowiązany do:

1. wdrożenia i opracowania systemu bezpieczeństwa;
2. opracowania raportu o bezpieczeństwie;
3. opracowania wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego i jego okresowego przećwiczenia.

Szczególne obowiązki spoczywają na Zespole Kryzysowym powołanym przez Starostę, który koordynuje działania służb gminnych, policji i straży pożarnej w wypadkach awarii, określając m.in.: procedury działania w trakcie wystąpienia niebezpieczeństwa. Najważniejszym ogniwem działania jest Powiatowa Straż Pożarna, która posiada specjalistyczny sprzęt do usuwania niebezpiecznych substancji. Przy Państwowej Straży Pożarnej w Łławie działa Centrum Zarządzania Kryzysowego, usprawniające współdziałanie wszystkich służb w sytuacji zagrożenia. Ciągłe występują potrzeby w zakresie modernizacji sprzętu Powiatowej Straży Pożarnej, Starostwo Powiatowe w miarę możliwości będzie wspierało modernizację i rozbudowę potencjału Straży Pożarnej do zwalczania skutków poważnych awarii zagrażających życiu ludzi i środowisku.

Cel:

Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii

Kierunki działań:

1. Stałe udoskonalanie współpracy służb i organów biorących udział w przeciwdziałaniu i usuwaniu skutków awarii,
2. Wspieranie modernizacji sprzętu Powiatowej Straży Pożarnej.

IV.4. OCHRONA KLIMATU I ZAPOBIEGANIE NISZCZENIA OZONU STRATOSFERYCZNEGO

Stan wyjściowy (źródło informacji) Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014, Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Zdaniem wielu naukowców proces globalnego ocieplenia już się rozpoczął. Ostatnia dekada to najcieplejszy okres w historii pomiarów meteorologicznych. Średnia temperatura atmosfery podnosi się coraz szybciej. Jednym ze skutków globalnego ocieplenia może być nasilanie się katastrof pogodowych. Klęski żywiołowe, takie jak huragany, susze czy powodzie zdarzają się coraz częściej i dotyczą coraz większe obszary naszej planety. Przyczyną globalnego ocieplenia jest emisja tzw. gazów cieplarnianych, t.j. dwutlenku węgla, metanu, ozonu, freonów, podtlenku azotu i halonów.

Największym źródłem emisji dwutlenku węgla jest energetyka. Do istotnych źródeł emisji gazów szklarniowych należy również przemysł, sektor komunalny i transport. Jednocześnie znaczne ilości CO₂ wychwytywane są z atmosfery w efekcie prowadzonej gospodarki leśnej oraz dokonujących się zmian w zagospodarowaniu terenu i gospodarce gruntami.

Ważne miejsce w bilansie emisji gazów szklarniowych zajmuje także emisja metanu, stanowiąca ok. 15 % całkowitej emisji gazów szklarniowych (wyrażonej w CO₂ ekwiwalentnym). Najważniejsze źródła metanu to lotna emisja powstająca przy użytkowaniu paliw, emisja z wysypisk odpadów i tzw. fermentacja jelitowa występująca w sektorze rolniczym.

Przeciwdziałanie globalnemu ociepleniu wymaga zmiany dotychczasowej polityki ekologicznej. Jednym z głównych twórców światowych porozumień na rzecz ochrony klimatu jest Unia Europejska. Ramy współpracy wszystkich państw świata w zakresie przeciwdziałania globalnym zmianom klimatu wyznacza ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu i Protokół z Kioto. Najważniejszy obecnie unijny instrument ochrony klimatu wprowadzony został przez przepisy dyrektywy 2003/87/WE w sprawie ustanowienia systemu handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie. Polska dokonała transpozycji przepisów dyrektywy ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji. Wypełnienie obowiązków strony Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto, to przede wszystkim konieczność prowadzenia działań na rzecz redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Zwiększone zainteresowanie ozonem atmosferycznym rozpoczęło się w latach 70 XX wieku, gdy stwierdzono możliwości niszczenia ozonu przez substancje wypuszczane do atmosfery przez ludzi, czyli zawierające chlor, freony i halony. Gazy te przy powierzchni Ziemi wydają się być obojętne i bardzo trwałe. Jednak kiedy dostają się w wysokie warstwy atmosfery, pod wpływem intensywnego promieniowania słonecznego rozpadają się, uwalniając chlor i brom - pierwiastki lawinowo niszczące ozon. Intensywny rozwój przemysłu chłodniczego, komputerowego i kosmetycznego od lat 50 - tych spowodował ogromny wzrost emisji tych związków do atmosfery.

Substancje zubożające warstwę ozonową (stosowane w sektorze chłodnictwa, klimatyzacji, pompach ciepłych, urządzeniach zawierających rozpuszczalniki oraz systemach przeciwpożarowych i gaśnicach) zaliczone zostały do substancji negatywnie oddziałujących na środowisko. Zatem nadrzędnym celem jest ich całkowita eliminacja z rynku. Wprowadzone mechanizmy mają wpłynąć na podjęcie decyzji o szybszej rezygnacji ze stosowania substancji kontrolowanych w praktyce.

Polska jest stroną Konwencji wiedeńskiej o ochronie warstwy ozonowej i Protokołu Montrealskiego w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową (PM) od dnia 11 października 1990 r. Od 31 grudnia 1996 r. Polska jest stroną poprawek londyńskich i kopenhaskich do Protokołu Montrealskiego, a od 5 marca 2000 r. jest stroną poprawek montrealskich.

Dotychczas Polska wywiązuje się z zasadniczych zaleceń Konwencji i Protokołu. W przypadku Konwencji dotyczy to wykonywania pomiarów ozonu atmosferycznego oraz pomiarów natężenia promieniowania ultrafioletowego - zakresu UV-B. Zasadniczym zaleceniem PM oraz jego poprawek jest natomiast redukcja substancji kontrolowanych, aż do

całkowitej ich eliminacji w odniesieniu do produkcji i zużycia, zgodnie z wprowadzonymi definicjami Polska również wywiązuje się z przyjętych zobowiązań.

Oprócz zaleceń zawartych w Protokole jego strony winny również przestrzegać dodatkowych zaleceń wprowadzanych na podstawie decyzji spotkań stron PM, które dotyczą m. in. opracowania strategii zarządzania substancjami CFCs (chlorofluorowęglowodory) oraz eliminacji tych substancji z produkcji leków przeciwastmatycznych.

Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 kwietnia 2004 r. przyjęła Strategię zarządzania substancjami zubożającymi warstwę ozonową - CFCs, w tym strategię wycofywania substancji CFCs z aerozoli przeciwastmatycznych.

Dokument zawiera zalecenia PM w odniesieniu do substancji CFCs, przedstawia stan zagadnień związanych ze stosowaniem tych substancji w Polsce oraz proponuje podjęcie kroków niezbędnych do realizacji ww. decyzji. W Strategii odniesiono się do następujących zagadnień :

- odzysku substancji CFCs z produktów i wyposażenia oraz ich eliminacji, gdzie jest to możliwe,
- wyznaczenia terminów zakazujących ponownego napełniania urządzeń oraz wykorzystywania substancji CFCs w chłodnictwie i klimatyzacji,
- zapewnienia o prowadzeniu odpowiednich działań chroniących środowisko podczas magazynowania substancji CFCs oraz postępowania z odzyskanymi CFCs,
- zachęcania do stosowania substytutów dla CFCs akceptowalnych ze środowiskowego i zdrowotnego punktu widzenia,
- przyjęcia strategii eliminacji substancji CFCs z produkcji aerozoli przeciwastmatycznych.

Strategia uwzględnia aspekty zdrowotne, ekonomiczne i techniczne wprowadzania alternatyw dla substancji CFCs i określa możliwe terminy eliminacji tych substancji.

Cel :

Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz kreowanie świadomości społecznej w zakresie ochrony warstwy ozonowej

Kierunki działań :

1. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii pierwotnej,
2. Prowadzenie edukacji społeczeństwa w celu wykreowania świadomości odpowiednich zachowań konsumpcyjnych.

IV.5. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Świadomość ekologiczna społeczeństwa jest czynnikiem, którego wpływu na ochronę środowiska nie sposób przecenić. Świadomość ta kształtuje proekologiczne zachowania konsumenckie oraz ograniczenia zużycia mediów w gospodarstwach domowych oraz zakładach pracy, a także stanowi o wrażliwości na piękno przyrody i zrozumieniu kluczowego dla przetrwania ludzi związku pomiędzy przyrodą a człowiekiem.

Zgodnie z Narodową Strategią Edukacji Ekologicznej podstawowymi celami w edukacji ekologicznej są:

- upowszechnianie idei rozwoju zrównoważonego we wszystkich sferach życia oraz objęcie ciągłą edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców kraju,
- wdrożenie edukacji ekologicznej w formie interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach nauczania formalnego oraz w nauczaniu nieformalnym.

Kształcenie ekologiczne prowadzone jest na wszystkich szczeblach nauczania od przedszkola do wyższych uczelni. Treści ekologiczne realizowane są na różnych przedmiotach i za realizację ścieżki ekologicznej odpowiedzialni są wszyscy nauczyciele pracujący w szkole.

W Polsce funkcjonują krajowe i międzynarodowe programy edukacji ekologicznej, uczestnictwo szkół z powiatu iławskiego w tych programach da uczniom możliwość poszerzenia wiadomości i umiejętności praktycznych, a także nawiązania kontaktów z rówieśnikami z innych regionów i krajów oraz włączenia się w międzynarodową sieć ludzi dbających o Ziemię.

Na poziomie lokalnym zrealizowana może być idea tworzenie i utrzymywanie szkolnych ostoj przyrody, w formie opieki nad skwerami, parkami i lasami komunalnymi czy tworzenia przyszkolnych ogródków kwiatowych i zielnych. Dodatkowym efektem tych działań będzie włączenie młodzieży w wysiłki mające na celu poprawę jakości środowiska i warunków życia mieszkańców powiatu, a także zaszczepienie odpowiedzialności za stan najbliższego otoczenia. Ze względu na wysokie walory środowiskowe obszaru powiatu planuje się także współpracę z administracjami obszarów chronionych, lasów państwowych, wojewódzkim konserwatorem przyrody i organizacjami pozarządowymi w zakresie szerszego włączania młodzieży w aktywne formy związane z ochroną przyrody. Mowa tu przede wszystkim o takich działaniach jak organizowanie ścieżek dydaktycznych, wprowadzenie programu Młodego Strażnika Przyrody, znakowanie i utrzymywanie w czystości szlaków turystycznych, a także udział w cyklicznych akcjach regionalnych, krajowych i międzynarodowych, takich jak „Sprzątanie świata”, „Dzień Ziemi”, „Dzień Ochrony Środowiska”.

Władze samorządowe zdają sobie sprawę, że edukacja ekologiczna wśród dzieci i młodzieży jakkolwiek niezwykle ważna nie jest wystarczającym narzędziem do powszechnego wprowadzania zachowań proekologicznych. Konieczne są również działania ukierunkowane na zwiększenie świadomości wśród osób dorosłych. Najlepszym i najszybszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej dorosłych jest zaangażowanie możliwie dużej liczby mieszkańców w procesy podejmowania decyzji przez władze samorządowe. Wymaga to ustanowienia w urzędach administracji publicznej procedur szerokiego informowania społeczeństwa o działaniach urzędów w sferze rozwoju i ochrony środowiska oraz wprowadzenia metod aktywnego udziału społecznego w procesach podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska.

Przepisy dotyczące dostępu do informacji oraz udziału społecznego są nowością w polskim prawodawstwie, a społeczności lokalne nie zawsze mają świadomość o przysługujących im prawach i obowiązkach, konieczne jest zatem propagowanie tej wiedzy przez powiat i gminy, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, mediami, a także organizacjami wyznaniowymi. Celem tego działania jest osiągnięcie świadomego i aktywnego włączenia mieszkańców w życie społeczności lokalnej.

Innymi metodami zwiększania świadomości ekologicznej osób dorosłych jest organizowanie zabaw, kiermaszów, festynów propagujących zachowania proekologiczne oraz dystrybucja materiałów informacyjnych w formie ulotek,

broszur, informacji na stronach internetowych, a także przygotowywanie odpowiednich materiałów prasowych i innych informacji medialnych.

Istotne znaczenie dla edukacji ekologicznej w powiecie ma funkcjonowanie Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Ławie. Zadanie które realizuje ośrodek to:

- Zajęcia z zakresu edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży,
- Warsztaty i seminaria z zakresu nowych form edukacji ekologicznej,
- Konkursy dla dzieci i młodzieży o tematyce przyrodniczej,
- Szkolne projekty edukacyjne,
- Ogólnokrajowe akcje z zakresu ochrony środowiska,
- Informowanie społeczeństwa poprzez media lokalne i Internet o wydarzeniach i projektach związanych z edukacją ekologiczną, gospodarką odpadami, selektywną zbiórką i recyklingiem,
- Kampanie informacyjne na temat zakresu dofinansowania i sposobu utylizacji wyrobów zawierających azbest (w szczególności pokryć dachowych),
- Akcje promujące selektywną zbiórkę baterii i puszek aluminiowych,
- Tworzenie ścieżek dydaktycznych.

Działania w ramach edukacji ekologicznej prowadzonej przez Starostwo Powiatowe w Ławie, to przede wszystkim objęcie patronatu i czynne zaangażowanie w różne akcje ekologiczne m.in.:

- Czyste jeziora i rzeki.
- Sprzątanie świata

Ponadto Starostwo Powiatowe w Ławie dofinansowywało ze środków PFOŚiGW:

- olimpiady, konkursy, imprezy, festyny,
- zakup nagród rzeczowych dla uczestników konkursu,
- wykonanie kalendarzy edukacyjnych,
- szkolenia i seminaria,
- opracowanie i wydanie broszur, plakatów i ulotek informacyjnych,
- zakup toreb bawełnianych na akcję „Myśl (eko)logicznie”.

Cel:

Wysoka świadomość i skuteczna edukacja ekologiczna społeczeństwa

Kierunki działania:

1. Organizacja imprez i festynów ekologicznych,
2. Kontynuacja tworzenia i popularyzacji ścieżek dydaktycznych,
3. Prowadzenie i wspieranie akcji edukacji dorosłych,
4. Popularyzacja ochrony środowiska i przyrody w lokalnych środkach masowego przekazu,
5. Organizacja i wspieranie konkursów, olimpiad, turniejów ekologicznych,
6. Organizacja szkoleń specjalistycznych dla przedsiębiorców korzystających ze środowiska oraz urzędników administracyjnych,
7. Wspomaganie istniejących oraz tworzenie nowych ośrodków edukacji ekologicznej,
8. Działania wydawniczo-popularyzacyjne,
9. Promocja pszczelarstwa, rolnictwa oraz eko- i agroturystyki.

V. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

CELE/DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
OCRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO			
Ochrona przyrody i krajobrazu			
Cel - Utrzymanie wysokich walorów krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej i jej zrównoważone wykorzystanie			
1. Przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony przyrody i środowiska w procesach inwestycyjnych,	2009 – 2012	Powiat, Gmina, administracja państwowa	budżety samorządów gminnych, budżet państwa
2. Tworzenie małoobszarowych form ochrony przyrody w oparciu o inwentaryzacje i waloryzacje przyrodnicze,	2009 – 2012	Gmina, Lasy Państwowe, RDOŚ	budżety samorządów gminnych, budżet państwa
3. Uwzględnienie w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów ochrony środowiska i krajobrazu,	2009 – 2012	Gmina	budżety samorządów gminnych
4. Ochrona linii brzegowych zbiorników wodnych, w szczególności poprzez konsekwentne utrzymanie wokół jezior i rzek stref ochronnych zagospodarowanych trwałą zielenią,	2009 – 2012	Gmina, Lasy Państwowe	budżety samorządów gminnych, budżet państwa
5. Planowanie przeznaczenia terenów pod rekreację oraz infrastrukturę turystyczną w sposób nie naruszający walorów środowiska i krajobrazu,	2009 – 2012	Gmina	budżety samorządów gminnych
6. Kontrola turystyki i wypoczynku na terenach o dużej wartości przyrodniczej,	2009 – 2012	Gmina, administracja państwowa, RDOŚ	budżety samorządów gminnych, budżet państwa
7. Odpowiednie oznakowanie szlaków turystycznych wraz z informacjami o regulaminie, obowiązujących przepisach i karach za ich naruszanie.	2009 – 2012	Gmina, Lasy Państwowe	budżety samorządów gminnych, budżet państwa, Fundusze celowe
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów			
Cel - Zwiększenie lesistości powiatu			
1. Określenie gruntów przeznaczonych do zalesień i granic polno-leśnych w planach zagospodarowania przestrzennego.	2009 – 2012	Gmina	budżety samorządów gminnych
2. Opracowania dokumentacji glebowo-siedliskowej i urzędzeniowej dla lasów prywatnych.	2009 – 2012	Powiat, Lasy Państwowe, właściciele gruntów	budżet samorządu powiatowego, budżet państwa, Fundusze celowe

CELE/DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
3. Zalesianie gruntów marginalnych w szczególności w zlewniach jezior, obszarach wododziałowych, korytarzy ekologicznych.	2009 – 2012	ARiMR, właściciele gruntów	budżet państwa Fundusze celowe, właściciele gruntów
4. Zachowanie naturalnych ekosystemów leśnych	2009 – 2012	Samorządy: województwa, powiatu, gminy, Lasy Państwowe	budżety samorządów, budżet państwa Fundusze celowe
5. Odbudowa drzewostanu zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych na gruntach państwowych i prywatnych.	2009 – 2012	Lasy Państwowe, właściciele gruntów	budżety samorządów, budżet państwa Fundusze celowe
6. Budowa i utrzymanie na obszarach leśnych infrastruktury służącej celom dydaktyczno-turystycznym.	2009 – 2012	Lasy Państwowe, gminy	budżety samorządów gminnych, budżet państwa Fundusze celowe
7. Ochrona i zwiększanie biologicznej różnorodności lasów.	2009 – 2012	Lasy Państwowe	budżet państwa, Fundusze celowe
Ochrona powierzchni ziemi			
Cel – Racjonalne użytkowanie ziemi i wysoka jakość gleb			
1. Rekultywacja terenów zdegradowanych	2009 – 2012	gmina, właściciele gruntów, wojewoda	budżety samorządów, budżet państwa Fundusze celowe, właściciele gruntów
2. Prawidłowe rolnicze użytkowanie gruntów.	2009 – 2012	gmina, ODR	budżety samorządów gminnych budżet państwa Fundusze celowe
3. Wykonywanie i utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych.	2009 – 2012	ZMiUW, gmina, ARiMR, właściciele gruntów, ODR	budżety samorządów, gminnych, budżet państwa Fundusze celowe, środki własne użytkowników
4. Ochrona zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych.	2009 – 2012	Gmina, ARiMR, ODR	budżety samorządów gminnych, budżet państwa Fundusze celowe, środki własne użytkowników
5. Szkolenia dla rolników w zakresie zasad dobrej praktyki rolniczej zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej.	2009 – 2012	Gmina, ARiMR, ODR	budżety samorządów gminnych, budżet państwa Fundusze celowe

CELE/DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
6. Wapnowanie gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych.	2009 – 2012	właściciele gruntów, ODR, ARiMR	budżet państwa środki własne użytkowników
7. Zakładanie i ochrona trwałych użytków zielonych.	2009 – 2012	Gmina, ODR, ARiMR	budżety samorządów gminnych, budżet państwa Fundusze celowe
Gospodarka zasobami geologicznymi			
Cel - Eksploatacja kopalin zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego			
1. Kontrola sposobu eksploatacji złóż oraz określenie przyszłych kierunków rekultywacji.	2009 – 2012	samorządy: powiatu, województwa	budżet samorządu powiatowego, budżet państwa
2. Sukcesywna rekultywacja wyrobisk w kierunku rolnym lub leśnym.	2009 – 2012	właściciele gruntów	środki własne użytkowników, Fundusze celowe
ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERAŁÓW, WODY I ENERGII			
Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią			
Cel - Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych			
1. Ustanowienie stref ochrony ujęć komunalnych.	2009 – 2012	Gmina	budżety samorządów gminnych
2. Odpowiednie zagospodarowanie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć.	2009 – 2012	Gmina, właściciele gruntów	budżety samorządów gminnych, środki własne użytkowników
3. Likwidacja nieczynnych ujęć wody.	2009 – 2012	Gmina, użytkownicy	budżety samorządów gminnych, środki własne użytkowników
4. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.	2009 – 2012	Gmina	budżety samorządów gminnych, Fundusze celowe
5. Identyfikacja głównych obszarów zasilania wód podziemnych i odpowiednie ich zagospodarowanie.	2009 – 2012	RZGW, Gmina	budżety samorządów gminnych, budżet państwa Fundusze celowe

CELE/DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
6. Wdrożenie systemu zarządzania zasobami wodnymi.	2009 – 2012	Gmina	budżety samorządów gminnych
7. Utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracyjnych.	2009 – 2012	właściciele gruntów, ZMiUW, ARiMR, samorządy: województwa, powiatu, gminy	budżety samorządów: województwa, powiatu, gminy, środki własne użytkowników budżet państwa, właściciele gruntów
Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych			
Cel - Dalsze zwiększanie udziału OZE w bilansie zużycia nośników energii			
1. Prowadzenie działań edukacyjnych.	2009 – 2012	Samorządy: gminne, powiatu, województwa, Lasy Państwowe, centra edukacji ekologiczne	budżety samorządów, Fundusze celowe, budżet państwa
2. Wspieranie i aktywizacja samorządów lokalnych i przedsiębiorców w kierunku wykorzystania zasobów odnawialnych (biomasa, biogaz, energetyka wodna, geotermalna, słoneczna i wiatrowa).	2009 – 2012	Samorządy: gminne, powiatu, województwa, administracja państwowa	budżety samorządów: gminnych, powiatu, województwa, budżet państwa Fundusze celowe
JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE			
Jakość wód			
Cel - Dobry stan wód			
1. Sukcesywna modernizacja oczyszczalni ścieków.	2009 – 2012	Gminy	budżety samorządów gminnych, Fundusze celowe
2. Prawidłowa modernizacja istniejących i likwidacja nieczynnych ujęć wody.	2009 – 2012	Gminy, właściciele gruntów	budżety samorządów gminnych, środki własne użytkowników
3. Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej.	2009 – 2012	Gminy, inwestorzy prywatni	budżety samorządów gminnych, środki własne użytkowników, Fundusze celowe

CELE/DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
4. Modernizacja stacji uzdatniania wody.	2009 – 2012	Gminy, inwestorzy prywatni	budżety samorządów gminnych, Fundusze celowe, środki własne użytkowników
5. Sukcesywna kanalizacja obszarów rozwoju turystycznego w szczególności nad jeziorami.	2009 – 2012	Gminy, inwestorzy prywatni	budżety samorządów gminnych, Fundusze celowe, środki własne
6. Rozbudowa kanalizacji deszczowej w obszarach miejskich.	2009 – 2012	Gminy	budżety samorządów gminnych, Fundusze celowe
7. Wyposażenie sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające.	2009 – 2012	Gminy	budżety samorządów gminnych, Fundusze celowe
8. Kontrola przestrzegania wymagań stref ochronnych wód podziemnych.	2009 – 2012	Gminy, RZGW	budżety samorządów gminnych, budżet państwa
Gospodarka odpadami			
Cele: Minimalizacja zagrożeń środowiska powodowanych przez odpady Realizacja powiatowego planu gospodarki odpadami			
Jakość powietrza atmosferycznego			
Cel - Poprawa jakości i ochrona powietrza			
1. Modernizacja systemów ogrzewania.	2009 – 2012	gminy, inwestorzy prywatni	budżety samorządów gminnych, środki własne użytkowników Fundusze celowe
2. Kontrola przestrzegania warunków korzystania ze środowiska w ramach wydanych pozwoleń na emisję.	2009 – 2012	Samorządy: gminy, powiatu, województwa, administracja państwowa, WIOŚ	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, budżet państwa

CELE/DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
3. Termomodernizacja budynków.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, inwestorzy prywatni	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, województwa, Fundusze celowe, środki własne użytkowników
4. Ograniczenie emisji ze środków transportu poprzez budowę obwodnicy i modernizację dróg.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, administracja państwowa, Zarządy Dróg	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, budżet państwa Fundusze celowe
5. Stosowanie technologii energooszczędnych.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, inwestorzy prywatni	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, Fundusze celowe, środki własne użytkowników
6. Uwzględnienie w gminnych planach zaopatrzenia w ciepło z odnawialnych źródeł energii.	2009 – 2012	Gminy	budżety samorządów gminnych, Fundusze celowe
7. Likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowa sieci ciepłowniczej.	2009 – 2012	Gminy	budżety samorządów gminnych, Fundusze celowe
8. Wspieranie transportu przyjaznego dla środowiska.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, administracja państwowa	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, budżet państwa Fundusze celowe
Hałas			
Cel – Dobry klimat akustyczny			
1. Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem (lokalizowanie zakładów uciążliwych ze względu na poziom hałasu poza terenami zabudowanymi).	2009 – 2012	Gmina	budżety samorządów gminnych
2. Wprowadzenie ograniczeń emisji hałasu na wybranych akwenach wodnych cennych przyrodniczo.	2009 – 2012	Powiat, RZGW, RDOŚ	budżet samorządu powiatowego, budżet państwa Fundusze celowe

CELE/DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
3. Budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności tras – zielona fala.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, Zarządy Dróg	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, budżet państwa
4. Budowa ekranów akustycznych.	2009 – 2012	Zarządy Dróg, inwestorzy prywatni, samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, administracja państwowa	budżet państwa Fundusze celowe, budżety samorządów: gminnych, powiatowych, wojewódzkich
5. Budowa ścieżek rowerowych.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, Lasy Państwowe, RDOŚ	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, budżet państwa Fundusze celowe
Promieniowanie elektromagnetyczne			
Cel - Utrzymanie poziomu pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych			
1. Współpraca z jednostkami odpowiedzialnymi za przeprowadzanie okresowych badań kontrolnych pól elektromagnetycznych.	2009 – 2012	WIOŚ, WSSE	budżet państwa
2. Współpraca z jednostkami odpowiedzialnymi za eliminację zagrożeń spowodowanych przekroczeniem dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.	2009 – 2012	WIOŚ, WSSE	budżet państwa
3. Modernizacja istniejących sieci elektromagnetycznych, stacji transformatorowych.	2009 – 2012	Zakład Energetyczny	środki własne, Fundusze celowe
Awarie			
Cel - Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii			
1. Stałe udoskonalanie współpracy służb i organów biorących udział w przeciwdziałaniu i usuwaniu skutków awarii.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, Policja, Straż Pożarna	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, budżet państwa Fundusze celowe
2. Wspieranie modernizacji sprzętu Powiatowej Straży Pożarnej.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, budżet państwa	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, budżet państwa, Fundusze celowe

CELE/DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
OCHRONA KLIMATU I ZAPOBIEGANIE NISZCZENIU OZONU STRATOSFRYCZNEGO			
Cele: Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych. Kreowanie świadomości społecznej w zakresie ochrony ozonowej.			
3. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii pierwotnej.	2009 – 2012	inwestorzy prywatni, Gminy	środki własne, budżety samorządów gminnych, Fundusze celowe
4. Prowadzenie edukacji społeczeństwa w celu wykreowania świadomości odpowiednich zachowań konsumpcyjnych.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, inwestorzy prywatni	budżety samorządów: gminnych, powiatowych, wojewódzkich Fundusze celowe, środki własne
EDUKACJA EKOLOGICZNA			
Cele Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa. Skuteczna edukacja ekologiczna.			
1. Organizacja imprez i festynów ekologicznych.	2009 – 2012	Samorządy: gminne, powiatowe, wojewódzkie, Centra edukacji ekologicznej	budżety samorządów: gminnych, powiatowych, wojewódzkich, Fundusze celowe, środki własne
2. Kontynuacja tworzenia i popularyzacji ścieżek dydaktycznych.	2009 – 2012	gminy, Lasy Państwowe, Centra edukacji ekologicznej	budżety samorządów gminnych, budżet państwa Fundusze celowe, środki własne
3. Prowadzenie i wspieranie akcji edukacji dorosłych.	2009 – 2012	Centra edukacji ekologicznej, samorządy: gminne, powiatowe, wojewódzkie	budżety samorządów, : gminnych, powiatowych, wojewódzkich, środki własne Fundusze celowe
4. Popularyzacja ochrony środowiska i przyrody w lokalnych środkach masowego przekazu.	2009 – 2012	Samorządy: gminne, powiatowe, wojewódzkie, Centra edukacji ekologicznej	budżety samorządów: gminnych, powiatowych, wojewódzkich, Fundusze celowe, środki własne

CELE/DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
5. Organizacja i wspieranie konkursów, olimpiad, turniejów ekologicznych.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, administracja państwowa, Centra edukacji ekologicznej	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, budżet państwa Fundusze celowe, środki własne
6. Organizacja szkoleń specjalistycznych dla przedsiębiorców korzystających ze środowiska oraz urzędników administracyjnych.	2009 – 2012	Centra edukacji ekologicznej, administracja państwowa	budżet państwa budżety samorządów, Fundusze celowe
7. Wspomaganie istniejących oraz tworzenie nowych ośrodków edukacji ekologicznej.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, Fundusze celowe
8. Działania wydawniczo-popularyzacyjne.	2009 – 2012	Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki, administracja państwowa, Lasy Państwowe, Centra edukacji ekologicznej	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego budżet państwa Fundusze celowe, środki własne
9. Promocja pszczelarstwa, rolnictwa oraz eko- i agroturystyki.	2009 – 2012	Centra edukacji ekologicznej, Samorządy: gminny, powiatowy, wojewódzki	budżety samorządów: gminnego, powiatowego, wojewódzkiego, Fundusze celowe, środki własne użytkowników

VI. OCENA REALIZACJI PROGRAMU

Ocena realizacji Programu polega przede wszystkim na monitorowaniu czyli obserwacji zmian w wielu wzajemnie ze sobą powiązanych sferach funkcjonowania danego obszaru (ekonomicznej, społecznej, ekologicznej itp.).

Zasady funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska oraz zadania Inspekcji Ochrony Środowiska określają przepisy ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska. Działalność państwowego monitoringu środowiska koordynują organy Inspekcji Ochrony Środowiska: Główny Inspektor Ochrony Środowiska oraz Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska.

Prawo ochrony środowiska i Prawo wodne wzmocniły system monitoringu poprzez zdefiniowanie zasad rządzących monitoringiem oraz wskazanie organów administracji i jednostek zobowiązanych do przeprowadzenia badań wybranych elementów środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Państwowy monitoring środowiska, realizowany w sieciach krajowych i regionalnych (wojewódzkich i międzywojewódzkich), obejmuje uzyskiwanie na podstawie badań monitoringowych, informacje w zakresie:

- stanu czystości powietrza,
- jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- jakości gleby i ziemi,
- hałasu,
- promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych,
- stanu zasobów środowiska, w tym lasów,
- rodzajów i ilości substancji wprowadzanych do środowiska:
 - emitowanych do powietrza,
 - wprowadzanych do wód, gleby i ziemi,
 - wytworzonych odpadów oraz sposobów gospodarowania odpadami.

Oprócz cyklicznie przeprowadzanych badań monitoringowych, państwowy monitoring zbiera dane o środowisku na podstawie, między innymi:

- pomiarów dokonywanych przez organy administracji, ustawowo zobowiązanych do wykonywania badań monitoringowych,
- danych zbieranych w ramach statystyki publicznej,
- pomiarów stanu środowiska, wielkości i rodzajów emisji i ich ewidencji, do przeprowadzenia których są zobowiązane podmioty korzystające ze środowiska (prowadzący instalację i użytkownicy urządzeń).

Głównym koordynatorem realizacji „Programu Ochrony Środowiska” będzie Zarząd Powiatu, który jako organ wykonawczy powiatu, zobligowany jest ustawowo do wykonywania zadań na terenie powiatu w zakresie ochrony środowiska.

Realizacja Programu będzie wymagała współdziałania z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, Wojewodą i podległymi mu służbami, jednostkami gospodarczymi i społecznymi, które posiadają odpowiednie kompetencje, określone w przepisach prawnych, a także pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.

Zgodnie z wymogiem art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, Zarząd Powiatu powinien co 2 lata dokonywać oceny realizacji programu i przygotowywać raporty z wykonania zadań, zawartych w Programie. Raporty te powinny być przedstawione Radzie Powiatu. Pierwsza ocena realizacji niniejszego Programu powinna obejmować okres 2009-2010r., a druga 2011-2012r.

Ocena realizacji Programu powinna zawierać:

- kontrolę wykonania zadań, określonych w harmonogramie realizacji Programu.
- ocenę realizacji celów i działań określonych w Programie, opartą na wskaźnikach charakteryzujących stan środowiska.

Niniejszy Program i zawarte w nim cele i działania, będzie wymagał aktualizacji co 4 lata. Jest to zgodne z zapisem art. 17 ust. 1 i art. 14 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, który mówi, że programy powinny być sporządzane na 4 lata, z uwzględnieniem działań w perspektywie na kolejne 4 lata. Tak więc, w roku 2012 powinny być podjęte prace nad nowelizacją Programu Ochrony Środowiska na lata 2013-2016, z uwzględnieniem perspektywy do 2020r.

Przy nowelizacji Programu powinny być wykorzystane wyniki przeprowadzonych ocen realizacji niniejszego Programu oraz uwzględnione uwarunkowania wewnętrzne, jak i zewnętrzne.

Ocena realizacji programu powinna być przeprowadzona w oparciu o podstawowe wskaźniki obrazujące stan środowiska i dokonujące się w nim zmiany. Wskaźniki te zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 17 Wskaźniki monitorowania programu

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Stan na koniec 2007 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
Zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych powiatu	% powierzchni obszarów powiatu objętych prawną ochroną przyrody	%	43	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
	Liczba rezerwatów przyrody	szt.	5	
	Liczba pomników przyrody	szt.	163	
	Liczba użytków ekologicznych	szt.	6	
Zwiększenie lesistości powiatu	Stosunek powierzchni zalesionych i zadrzewionych do całkowitej powierzchni powiatu	%	26,3	Starostwo, Nadleśnictwo
Jakość gleb na poziomie wymaganych standardów	Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w stosunku do powierzchni przebadanych użytków rolnych	%	55	Okr. St. Chem.-Rol.
Poprawa jakości i ochrona powierzchni ziemi	Sukcesywna rekultywacja wyrobisk w kierunku rolnym lub leśnym	szt.	0	Starostwo
Zwiększenie stopnia zwodociągowania powiatu	Stosunek liczby mieszkańców podłączonych do wodociągów do całej liczby mieszkańców powiatu	%	98,3	Urzędy Gmin, Urząd Statystyczny
Zwiększenie stopnia skanalizowania powiatu	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogólnej	%	65,5	
Zahamowanie powstawania środowiskowych zagrożeń życia	Jakość wody przeznaczonej do spożycia	udział [%] w ogólnej ilości punktów monitoringu	zdatna do spożycia – 75% warunkowo przydatna – 25% niezdatna do spożycia – 0%	Powiatowa Stacja Sanitarno-epidemiologiczna
Dobry stan wód	% wód rzek w: I klasie czystości II klasie czystości III klasie czystości IV klasie czystości NON	udział [%] w ogólnej ilości punktów pomiarowych	I kl. – 0 II kl. – 0 III kl. – 82 IV kl. – 18 NON – 0 (stan na 2006r.)	WIOŚ
	% wód jezior w: I klasie czystości II klasie czystości III klasie czystości IV klasie czystości NON	udział [%] w ogólnej ilości punktów pomiarowych	I kl. – 0 II kl. – 0 III kl. – 80 IV kl. – 20 NON – 0 (stan na 2006r.)	WIOŚ

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Stan na koniec 2007 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów	Ilość wytworzonych odpadów innych niż niebezpieczne Ilość odpadów innych niż niebezpieczne poddanych odzyskowi Ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych Ilość odpadów niebezpiecznych poddanych odzyskowi Ilość wytworzonych odpadów komunalnych Ilość odpadów komunalnych poddanych odzyskowi	Mg/r.	66255,85 b.d. 556,69 b.d. 19 790,00 b.d.	WIOŚ, Urząd Marszałkowski, Urząd Statystyczny
Poprawa jakości i ochrona powietrza	Emisja zanieczyszczeń z największych zakładów powiatu	Mg	Pył - 101 SO ₂ – 234 NO _x – 113	Starostwo, Urząd Marszałkowski, GUS, WIOŚ
Dobry klimat akustyczny	Ilość jezior objętych strefami ciszy	szt.	43 (wszystkie w granicach PKPI zgodnie z rozporządzeniem wojewody)	Starostwo, Zespół Parków Krajobrazowych w Jerzwałdzie
Poziomy pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych	Zmniejszenie powierzchni terenów o przekroczonych dopuszczalnych poziomach pól elektromagnetycznych		Nie stwierdzono przekroczeń	WIOŚ
Zapewnienie redukcji emisji gazów cieplarnianych	Emisja gazów cieplarnianych	Mg/rok	O ₃ – 0,133 CH ₄ – 43,79 CO ₂ – 59.955	Urząd Marszałkowski, GUS
Zmniejszenie zużycia wody podziemnej do celów przemysłowych	Wodochłonność produkcji	m ³ zużytej na cele przemysłowe wody/Mn zł produkcji sprzedanej przemysłu	426 m ³ /mln zł	Urząd Statystyczny
Zmniejszenie odpadowości produkcji	Odpadowość produkcji	Mg wytworzonych przez zakłady produkcyjne odpadów/mln zł produkcji sprzedanej przemysłu	40,8 Mg/mln zł	Urząd Statystyczny

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Stan na koniec 2007 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
Dalsze zwiększania udziału OZE w bilansie zużycia nośników energii	Udział energii ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii pierwotnej	Udział [%] energii pochodzącej z odnawialnych źródeł w ogólnym bilansie energii pierwotnej	30%	Urząd Statystyczny, WIOŚ, Urząd Marszałkowski
Skuteczna edukacja ekologiczna	Szkolenia i akcje edukacyjne		6	
Centrum Edukacji Przyrodniczej	Utworzenie Centrum Edukacji Przyrodniczej	szt.	1	Starostwo, Samorządy Gminne, Nadleśnictwa

VII. NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU

Niezbędnym elementem „Programu ochrony środowiska ...” jest wskazanie finansowania wdrożenia Programu poprzez szacunek wielkości środków, które mogą być zaangażowane w realizację przedsięwzięć zdefiniowanych w programie.

Szacunkowe, sumaryczne zapotrzebowanie na środki finansowe, związane z realizacją „Programu ...” przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18 Zapotrzebowanie na środki finansowe, związane z realizacją programu w latach 2009-2012

Lp.	Zadanie	Szacunkowy koszt całkowity	Źródła finansowania		
			Środki własne	Krajowe fundusze ekologiczne	Fundusze europejskie
		[tys. zł]			
1.	gospodarka wodno-ściekowa	38.216	9.554	9.554	19.108
2.	gospodarka odpadami	52.536	13.134	13.134	26.268
3.	ochrona powietrza	126.342	31.585	31.585	63.172
4.	ochrona przyrody, zapobieganie poważnym awariom, monitoring, edukacja ekologiczna, ochrona przed hałasem	131.121	32.780	32.780	65.561
	Razem	348.215	87.053	87.053	174.109

Źródło: opracowanie własne na podstawie budżetów gmin.

Specyfika systemu finansowania ochrony środków w Polsce jest to, że udział środków z budżetu Państwa jest niewielki. Przykładem są dane statystyczne zawarte w „Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko – Mazurskiego ...”, które mówią, że udział środków z budżetu centralnego na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w Województwie Warmińsko – Mazurskim stanowi zaledwie 2 % (w kraju 3,3 %).

Według Urzędu Statystycznego wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i na gospodarkę wodną w powiecie iławskim w 2007r. wynosiły :

- ochrona środowiska ogółem – 22.141,7 tys. zł,
w tym gospodarka ściekowa i ochrona wód – 16.618,6 tys. zł,
ochrona powietrza – 1.918,1 tys. zł,
gospodarka odpadami – 3.605,0 tys. zł.
- gospodarka wodna – 1.421,0 tys. zł.

Należy stwierdzić, że coraz większą rolę zaczynają odgrywać środki z funduszy europejskich, co wiąże się ze znaczną poprawą ich pozyskiwania przez potencjalnych beneficjentów. Absorpcja środków unijnych powinna być priorytetem w działaniach na rzecz środowiska.

Środki na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska mogą pochodzić z następujących źródeł:

1. fundusze europejskie, w tym :
 - Fundusz Spójności (FS),
 - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
 - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW),
 - Europejski Fundusz Rybacki (EFR).
2. instrumenty finansowe, wspierające politykę ochrony środowiska Wspólnoty, w tym :
 - Program Life+.
3. europejskie mechanizmy finansowe, w tym :
 - Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

4. krajowe fundusze ekologiczne, w tym :
 - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - powiatowy i gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
 - Fundacja Eko Fundusz.
5. kredyty bankowe,
6. instrumenty rynkowe, w tym środki pochodzące z handlu uprawnieniami do emisji,
7. środki JST,
8. budżet państwa,
9. środki własne inwestorów.

Do Programów realizowanych na poziomie krajowym należą:

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ) - finansowany ze środków EFRR oraz Funduszu Spójności,
2. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG) - finansowany ze środków EFRR,
3. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) - finansowany ze środków EFS,
4. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW) - finansowany ze środków EFRR.

Do programów realizowanych na poziomie regionalnym są zaliczane Regionalne Programy Operacyjne (RPO) oraz Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (PO EWT), finansowane ze środków EFRR. W województwie warmińsko-mazurskim Zarząd Województwa opracował Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013.

W sposób komplementarny z ww. Programami, zadania ekologiczne będą mogły być wspierane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Poniżej przybliżono kilka najważniejszych Programów Operacyjnych.

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Na realizację POIiŚ w latach 2007-2013 zostanie przeznaczonych ze środków Unii Europejskiej 27 848,3 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności - 21 511,06 mln euro (77 %) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego - 6 337,2 mln euro (23 %).

Program obejmuje wsparciem takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetyka, kultura i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochrona zdrowia.

W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukacji ekologicznej. Wsparcie z Programu przeznaczone jest zarówno dla JST, przedsiębiorców, jak również dla organizacji pozarządowych czy Lasów Państwowych.

Środowiskowe priorytety w projekcie Programu:

Oś priorytetowa 1	Gospodarka wodno-ściekowa (m. in. zredukowanie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi),
Oś priorytetowa 2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi m. in. zmniejszenie udziału odpadów komunalnych składowanych i rekultywację terenów zdegradowanych),
Oś priorytetowa 3	Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (m.in. ograniczenie ryzyka zagrożeń ekologicznych poprzez inwestycje i system monitorowania),
Oś priorytetowa 4	Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorców do wymogów ochrony środowiska (m.in. ograniczanie wpływu istniejącej działalności przemysłowej na środowisko),
Oś priorytetowa 5	Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych (m.in. ograniczenie strat zasobów różnorodności biologicznej, w tym działania z zakresu edukacji ekologicznej),
Oś priorytetowa 10	Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku (m.in. wsparcie będzie udzielane na podwyższenie sprawności wytwarzania, przesyłania, dystrybucji i użytkowania energii, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej i biopaliw).

2. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013

Na realizację RPO WiM przeznaczone jest w latach 2007-2013 blisko 1,04 mln euro ze środków EFRR.

W ramach RPO WiM zadania z zakresu ochrony środowiska przewidywane są do dofinansowania w ramach następujących osi :

Oś priorytetowa 1 Przedsiębiorczość (m.in. dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska),

Oś priorytetowa 6 Środowisko przyrodnicze (m.in. gospodarka odpadami, gospodarka wodno-ściekowa, odnawialne źródła energii).

3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

W ramach PRO W zagadnienia środowiskowe realizowane będą w ramach następujących działań:

- wsparcie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrożeniem Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- program rolnośrodowiskowy (płatności rolnośrodowiskowe),
- zalesienie gruntów rolnych oraz zalesienie gruntów innych niż rolne,
- odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych,
- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej:
 - gospodarka wodno-ściekowa w szczególności zaopatrzenie w wodę,
 - odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej,
 - tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych,
 - wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy.
- poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

Obowiązujące przepisy, wyższe standardy środowiskowe oraz oczekiwania społeczne, będą związane z wyższymi nakładami na ochronę środowiska. Należy to uwzględnić przy planowaniu przyszłych potrzeb i możliwości finansowych.

VIII. Spis rysunków

<i>Rys. 1 Relacje Powiatowego programu ochrony środowiska do innych programów</i>	<i>4</i>
<i>Rys. 2 Położenie powiatu ławskiego na tle województwa</i>	<i>6</i>
<i>Rys. 3 Gminy Powiatu Ławskiego.....</i>	<i>7</i>
<i>Rys. 4 Udział powierzchni zajmowanej przez poszczególne gminy w całkowitej powierzchni powiatu ławskiego.....</i>	<i>7</i>
<i>Rys. 5 Struktura użytkowania gruntów w powiecie ławskim.....</i>	<i>8</i>
<i>Rys. 6 Udział mieszkańców poszczególnych gmin w całkowitej liczbie ludności powiatu.....</i>	<i>8</i>
<i>Rys. 7 Gęstość zaludnienia poszczególnych gmin powiatu ławskiego.....</i>	<i>9</i>
<i>Rys. 8 Położenie fizyczne – geograficzne powiatu ławskiego</i>	<i>10</i>
<i>Rys. 9 Udział form ochrony przyrody na terenie powiatu ławskiego</i>	<i>35</i>
<i>Rys. 10 Projektowane obszary sieci Natura 2000.....</i>	<i>37</i>
<i>Rys. 11 Udział powierzchni gruntów leśnych w ogólnej powierzchni poszczególnych gmin.....</i>	<i>38</i>
<i>Rys. 12 Struktura własności gruntów zalesionych w latach 2004 - 2007 r.</i>	<i>39</i>
<i>Rys. 13 Struktura gatunkowa kompleksów leśnych powiatu ławskiego</i>	<i>40</i>
<i>Rys. 14 Podział użytków rolnych w stosunku do zajmowanej powierzchni przez poszczególne rodzaje gruntów</i>	<i>41</i>
<i>Rys. 15 Udział poszczególnych klas gruntów w całkowitej powierzchni gruntów ornych z podziałem na gminy</i>	<i>42</i>
<i>Rys. 16 Plan sytuacyjny Kanału Elbląskiego.....</i>	<i>47</i>

IX. Spis tabel

<i>Tabela 1 Wybrane cele i działania określone w „Programie ochrony środowiska dla woj. warmińsko-mazurskiego”</i>	13
<i>Tabela 2 Stopień realizacja celów i działań postawionych w Programie Ochrony Środowiska na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011.</i>	23
<i>Tabela 3 Stopień pokrycia formami ochrony przyrody w poszczególnych gminach powiatu</i>	36
<i>Tabela 4 Struktura własnościowa gruntów leśnych</i>	39
<i>Tabela 5 Złoża surowców mineralnych w powiecie iławskim</i>	44
<i>Tabela 6 Zestawienia składników bilansu zużycia nośników energii w powiecie iławskim</i>	50
<i>Tabela 7 Jakość wód powierzchniowych powiatu iławskiego</i>	53
<i>Tabela 8 Stan jakości wód jezior w powiecie iławskim</i>	55
<i>Tabela 9 Jakość wód czwartorzędowego poziomu wodonośnego na terenie powiatu iławskiego</i>	56
<i>Tabela 10. Ujęcia komunalne na terenie powiatu iławskiego</i>	58
<i>Tabela 11 Stopień zwodociągowania i skanalizowania powiatu iławskiego</i>	60
<i>Tabela 12 Komunalne oczyszczalnie ścieków w powiecie iławskim</i>	60
<i>Tabela 13 Oczyszczalnie ścieków w powiecie iławskim należące do podmiotów gospodarczych</i>	61
<i>Tabela 14 Stopień objęcia mieszkańców poszczególnych gmin zorganizowaną zbiórką odpadów</i>	62
<i>Tabela 15 Rodzaje i ilości odpadów niebezpiecznych wytworzonych na terenie powiatu iławskiego w 2007r.</i>	63
<i>Tabela 16 Rodzaje i ilości wytworzonych odpadów innych niż niebezpieczne</i>	65
<i>Tabela 17 Wskaźniki monitorowania programu</i>	86
<i>Tabela 18 Zapotrzebowanie na środki finansowe, związane z realizacją programu w latach 2009-2012</i>	89